

Poština plačana v gotovini

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

LETNIK X ★ LIV **11** NOVEMBER ★ 1954

VSEBINA:

Dušan Mevlja: Planinska diskusija	585
Ob osemdesetletnici	585
Stazika Černič: Listi iz chamoniškega dnevnika	586
Lilijana Avčin: Smuški raj v Kaninu	597
L. St.: Planica	605
Jos. Wester: Planinski spomini in zapiski iz l. 1953	606
Dr. Josip Šašel: Usodno ime	612
Vilko Mazi: K obletnici Arnoštove smrti	615
Društvene novice	617
Iz planinske literature	628
Razgled po svetu	628

Priloga: J. Čermak: Mala in Stajerska Rinka

Prilogo natisnila tiskarna »Ljudske pravice« v Ljubljani

Planinski Vestnik je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga imenovana Zveza, urejuje pa uredniški odbor / Revija izhaja dvanajstkrat na leto, po potrebi v snopiščih po dve številki skupaj / Članke pošiljajte na naslov: Tine Orel, Celje, I. gimnazija / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Likozarjeva ulica št. 13, poštni predal 214, telefon št. 32-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, računi, razvid naslovov / Tiska tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina znaša din 400.—, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih po din 100.— / Tekoči račun revije pri Narodni banki 802-T-121 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega Vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

Planinci • smučarji!

Uporabljajte

le smuške maže in lake izdelka naše delavnice

Zaščitite

svojó opremo proti rji s kadmiranjem, kar Vam hitro in solidno napravimo

Smuško in planinsko opremo Vam najceneje in najboljše popraví

športna delavnica

REMŠKAR KOSTA

LJUBLJANA, TRŽAŠKA 40b - Tel. 20-963

Dušan Mevlja:

Planinska »diskusija«

O, meni je dobro, tu gori v planini.
Vso žalost sem pustil za kazen doma.
Ostala objokana je v dolini,
zdaj veter v pozdrav mi veselo igra.

O, meni je dobro, tu gori v planini.
Sestanek z zarjo večerno imam
in z zvezdami svetlimi v mesečini
in z bori sanjavimi tiho kramljam.

O, meni je dobro, tu gori v planini.
S potočkom diskusijo zvonko imam,
s fazani in srnami in s petelini
kot s starimi znanci ves dan klepetam.

OB OSEMDESETLETNICI

Planinska ideja je močno zakoreninjena v jugoslovanskih narodih in planinci imajo danes v vseh ljudskih republikah svoje republiške organizacije, ki so obenem članice zvezne Planinske zveze Jugoslavije v Beogradu. V preteklosti pa so šli naši narodi vsak svojo razvojno pot in tako je tudi razvoj planinstva v vsaki republici drugačen.

Prvo, kar moramo ob letošnji osemdesetletnici planinstva v Jugoslaviji ugotoviti, je, da so početki planinstva, planinska ideja in prva alpinistična dejanja pri nas starejša. In ne le to. Celo posamezne planinske skupine, nekaki zarodki organizacij, so eksistirale pri nas že prej kot pred osemdesetimi leti. Zanimivo je, da se takšne planinske skupine niso pojavile le v Sloveniji, ki je nekaka klasična dežela planinstva v Jugoslaviji, temveč so se ljubitelji prirode organizirali o zaključene krožke tudi že na Hrvaškem.

V Sloveniji je planinska ideja stara že preko 150 let. Še v 18. stoletju je bil izveden prvi vzpon na Triglav; že takrat je Valentin Vodnik zapel svoj »Vršac«, ki ni le še danes zelo cenjena oda na veličastno gorsko naravo, temveč nekaj verzov nekateri literarni zgodovinarji tolmačijo celo kot prvo slovensko izpoved materialističnega pogleda na svet. O Valentinu Staniču imamo Slovenci napisano že lepo literaturo: nekdo je o njem napisal celo doktorsko disertacijo, ki pa je danes žal nedostopna — vendar delo tega velikana slovenskega alpinizma še danes ni v celoti ocenjeno. Prehiteli so nas Nemci in tako smo razbrali celo iz ameriških revij oceno dejanj, izvršenih pred 150 leti.

Planinstvo ni organizacija, ki bi neposredno temeljila v ekonomskih razmerah neke dobe ali ki bi obetala ali celo mogla dati nek finančni dobiček. V preteklem stoletju je bilo planinstvo še v znatno večji meri kot danes povezano z znanstvenim delovanjem in v pionirski dobi planinstva je bilo alpinistično zadovoljstvo nad izvršenim dejanjem celo za znanstvenim prizadevanjem. Tako je tudi pri Hrvatih nastanek planinske organizacije tesno povezan z njihovim

znanstoenim žioljenjem; prvi idejni in tudi organizacijski voditelji so bili znanstvenki.

Pobudo za ustanovitev Hrvaškega planinskega društva je dal v poletju 1874 v Ogulinu graški univerzitetni profesor matematike dr. Johannes Frischauf. Seme je padlo na rodovitna tla. Liški Srb Buda Budisaopljević in univerzitetni profesor dr. Djura Pilar, utemeljitelj znanstvene geologije pri Hrvatih, ki se je šolal v Bruslju in ki je popolnoma obvladal vse zapadnoevropske jezike, — sta dala pobudo za ustanovitev Hrvaškega planinskega društva v decembru 1874. Prvi predsednik društva je bil zdravnik in botanik dr. Josip Kalasancij Schlosser-Klekonski. To je bila prva planinska organizacija na Balkanu, ustanovljena le malo za podobnimi organizacijami na Nemškem, Angleškem in Francoskem.

Osemdesetletnico svoje planinske organizacije so letos slovesno proslavili predosem Hrvati. Toda osemdesetletnice prve planinske organizacije na jugoslovanskih tleh ne praznujejo le Hrovatje, to je letos praznik vseh jugoslovanskih planincev. Nova Jugoslavija raste in zori v močan organizem in kulturne vrednote preteklosti so danes v enaki meri last vseh jugoslovanskih ljudi. —b

Stazika Černič:

LISTI IZ CHAMONIŠKEGA DNEVNIKA

Mont Blanc

13. VIII. 1953.

Danes se je Serge odpeljal domov.

Na jasi pod mladimi gabri stoji sedaj samo še moj šotorček — sam in kot zapuščen.

Hribovci smo čudni ljudje. S Sergem sva se bila pred tem videla enkrat samkrat; drug o drugem sva vedela le malo več kot to, da obstajava in da hodiva v hribe. In vendar sva preživela teh deset dni v chamoniških gorâh kot dva stara, v dobrem in slabem prekaljena prijatelja. Koliko večerov sva predebatirala kasno v noč! Kako vroče sva zagovarjala vsak svoje stališče! Na koncu, v samem bistvu vprašanja, pa sva bila vendarle istih misli; čeprav tega cden ali drugi ni hotel z besedo priznati.

Sedaj sem pa kar naenkrat ostala sama.

Le počasi se spet privajam na samoto.

16. VIII. 1953. •

Že nekaj dni sem vsak dan dvakrat mokra do kože. Na jasno nebo se pripode nevihtni oblaki in ulije se ploha kot za vesoljni potop. Gorje tistemu, ki je takrat brez strehe; jaz po navadi sem.

Delam krajše izlete po dolini sem in tja. Toda želim si višine in bleščečih ledenikov.

Sanjam Mont Blanc.

17. VIII. 1953.

Že od včeraj dežuje kar naprej. V šotoru ne vzdržim več.

Tavam po chamoniških ulicah, vsa premočena. Pa se spomnim, da bi lahko obiskala Jacqueline, dekle, ki sem jo spoznala prvi dan — še v Le Touru. Z mamó stanujeta v prijazni sobici nekkega penzijona.

Topel sprejem. Kako se prileže, po tolikem dežju in mokri samoti!

Klepetamo o tem in onem.

Medtem je nehalo deževati in postalo je svetleje, celo tu v sobi. Krepak sever razganja sivino in prve lise modrega neba se svetijo med razcefranimi oblaki.

»In kaj boste počeli jutri?«

»Če se bo zares naredilo vreme, grem na Mont Blanc.«

Odločitev je prišla sama od sebe, preprosta in jasna kot te besede.

»In družba? Ste že zmenjeni?«

Ko sem povedala, da mislim iti sama, se je usula name taka toča besed, da sem obnemela. V trenutku sem uvidela, da nima smisla ugovarjati in vljudno sem poslušala do konca.

»Da, morda imate prav.« V zadregi sem se zagledala proti oknu.

Skozi odprta vrata balkona je valovil svež, oster zrak; kot da prihaja prav z ledenikov. Na umitem nebu pa je od večernega sonca obžarjen blestel ves greben od Gouterjev do Mont Blanca tako toplo in tako ponosno, da sem za trenutek pomislila, da mora biti tam gori bivališče bogov.

In sedaj vem, da je ni sile, ki bi mi preprečila, da poskusim priti v one sončne višine.

18. VIII. 1953.

Danes sem se zbudila preje kot običajno. Zunaj se komaj dani; toda nebo je jasno.

Čutim rahel nemir. Kot pred velikimi dogodki.

Z voljo se umirim. Počasi pozajtrkujem, pospravim šotor in pustim v njem listek s podatki, kdaj in kam sem odšla; če bi me morda kdo iskal.

Tako. Vse je v redu, šotor skrbno zaprt. Sedaj pa na pot!

Kaj gre moja ura prav? Pozno je že, pa je še vse nekam sivo; nikjer nobenih svetlih, jutranjih barv.

Ozrla sem se naokoli.

Ali je mogoče? Nebo se je bilo medtem prekrilo z umazano mrežno in čez visoko sedlo na severozapadu vdirajo v dolino grozeče črni oblaki.

Obstala sem sredi ceste kot ukopana. In kaj sedaj?

Ob pogledu na to sivino, ob misli na dež in na vlažen mraz je zbledela v meni slika v večernem soncu obžarjenega, ponosnega grebena — vizija, ki mi je dajala toliko poleta. Gore brez sonca so zame mrtve.

Toda dnevi mojega dopusta tečejo h kraju. Glavno merilo so jim pač — franki; in ti kar vidno kopne. Še nekaj dni, pa se bo treba odločiti za odhod. — Če torej ne grem danes, bo prepozno.

Morda pa bo jutri vseeno lep dan? Kaže sicer ne, toda v tem muhastem poletju je vse mogoče. — Kot odmev iz prvih hribovskih spominov mi je prišel na misel pregovor, ki nam je bil včasih parola: »Kdor lepega vremena v dolini čaka, ga bo v hribih malo doživel«. Nikoli mi ni bilo žal, kadar koli sem se ravnala po njem.

Toda to je samo filozofiranje! Poglejmo raje stvarno, kakšen je položaj.

Pred mano je kakih deset kilometrov ceste do vasice Les Houches, kjer se začne žičnica, ki te pripelje 800 metrov višje na planino Bellevue. Od tam vozi montblanški »tramvaj« (ozkotirna železnica zelo staromodne konstrukcije) do Nid d'Aigle (= orlovsko gnezdo), ki leži ob robu ledenika Bionassay. Če bi torej tudi ošiljene preklje padale z neba, do Nid d'Aigle se mi ne more zgoditi nič drugega kot to, da zapravim precejšen del svojih zadnjih rezerv za žičnico in da mi Mont Blanc kljub temu splava po dežju. To možnost vzamem v zakup!

Dalje! Od Nid d'Aigle do Tête Rouse je nekaj ur hoda po kamnitem svetu, kjer se človek morda zelo lahko izgubi. Neprijetna stvar, zlasti če me dobi neurje. Najhuje je pač to, da je to svet, ki ga še nikoli v življenju nisem videla; če pridem tja že v megli, mi bo tudi osnovna orientacija po terenu onemogočena. — V skrajnem primeru bo torej res treba ostati na Nid d'Aigle.

Če pridem pa na Tête Rouse, bo stala pred mano zapadna stena Aiguille du Goûter, na vrhu katere stoji na višini 3800 metrov zavetišče, od koder potem naslednjega jutra jurišaš na zadnjih tisoč metrov višine, ki te še ločijo od vrha Mont Blanca. Vem, da stena ni težka — toda v megli? In če je še zasnežena povrhu?!

Stojim sredi ceste in skušam pretchtati vse »če«-je, ki se lahko vrinejo v moj načrt. Neumnost! So stvari, ki se ne dajo predvideti — tudi moja je vmes. Šla bom pač, do koder bo šlo.

In tako hodim sedaj od etape do etape.

Deset kilometrov ceste mi ni dišalo nikoli, najmanj pa danes, v časovni in vremenski negotovosti. In tako sem mirno — z rutino, bi kdo rekel — ustavila prvi avtomobil; prijazen gospod, doma iz Versaillesa, me je zapeljal prav do žičnice. Pametna stvar, tale avto-stop! In vendar se najbrže nikoli ne bi sprijaznila z njim, če me ne bi k temu prisilile razmere: vsesplošna stavka železnic in pošte, ki traja že ves čas mojega bivanja v Franciji.

Vožnja z žičnico ni nič posebnega; razen morda njene — za naše razmere — visoke cene.

Bellevue. Širna zelena pobočja, črede krav, raztreseni stanovi. Idealni smuški tereni. — Barometer: nizko. Toda dežuje še ne.

Nid d'Aigle, le Désert de pierre ronde. Še vedno ne dežuje; tudi megle ni, vsaj take ne, da bi se človek v njej izgubil. Je pa to res »puščava okroglega kamenja«; kot razbit kraški svet.

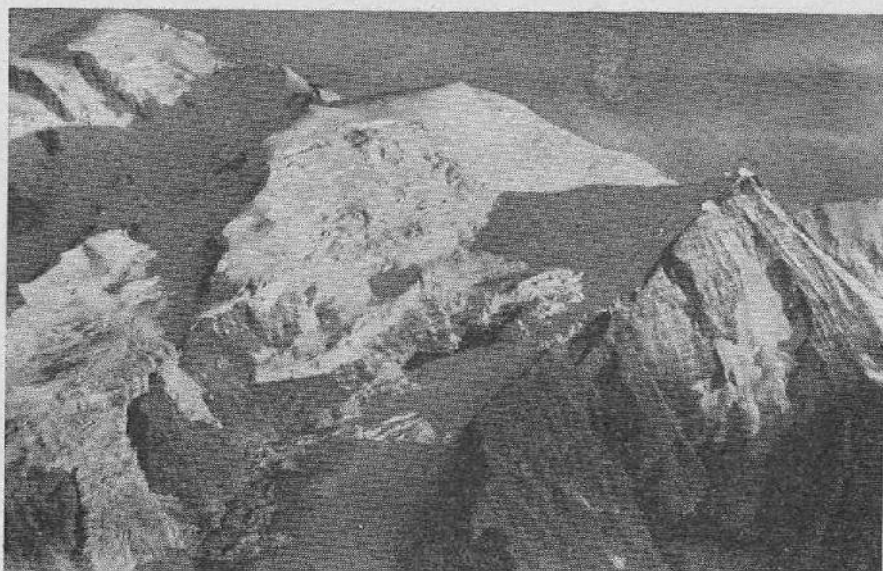

Foto Fumex

V zahajajočem soncu blesti ves greben od Goûterjev do Mont Blanca... (od desne proti levi: Aiguille du Goûter, Dôme du Goûter, Mont Blanc)

Za kratek čas so se celo razgrnili oblaki in v daljavi sem zagledala zapadno steno Aiguille du Goûter.

To pa ne bo šala! Stena je izredno strma in vsa bela od sveže zapadlega snega.

Neverjetno se mi zdi, da bi še danes prišla na vrh te zasnežene stene, na višino 3800 metrov, v varno zavetje Refuge du Goûter. Saj ne bo šlo...

Kljub temu pa hodim vedno z istim tempom naprej. V smeri proti vznožju »moje« stene, proti Tête Rousse.

Še strmo snežišče, nato pa nekakšna ledeniška planota in na skalnem otočku nekaj kočic, krog in krog obitih z aluminijevo pločevino. To je privatno zavetišče Tête Rousse, zgrajeno predvsem za turiste, ki trumoma prihajajo sem, da si od blizu ogledajo montblanške strmine.

Ni me mikalo v to družbo. Poiskala sem si zavetje in samoto med skalcami, od koder imam odprt pogled proti Aiguille du Goûter.

Postalo je svetleje in tudi ozračje ni več tako moreče težko. Toda stena je vztrajno zavita v meglo.

Kako bom pa našla smer, če še stene ne vidim? Da bi se vsaj za hip razkadilo, samo da se orientiram — potem pa naj že bo, kar hoče.

Končno sem dočkala tudi to. Že vidim: na samem začetku prečnje zelo strme grape, nato dobro razčlenjena, toda strma in zasne-

žena stena do vrha. Na najvišji točki vršnega grebena, za robom, mora biti Refuge du Goûter.

Sedaj sem mirna; vem, da bom šla naprej in da bom tudi prišla na cilj.

Spokojno sem žvečila svoj opoldanski obrok, potem pa naenkrat nisem več vzdržala na mestu. Skočila sem pokonci, v naglici zmetala robo v nahrbtnik in jo ubrala po ledeniku navzgor.

Kako se mi mudi! Kot da se bojim, da bi me ujela noč — čeprav sedaj dobro vem, da imam časa na preték.

Grapa je res strma; toda v led so že vsekane stopinje in igraje sem preko. Naprej je pa plezanje lahko; naklonina se kar nekako porazgubi. Smer sledim brez težave, čeprav je veliko snega.

Bajte do zadnjega ne vidiš; ko pa stopiš na rob stene, si že tudi pred vrati v zavetišču.

Vsa zasopla sem, pa menda bolj od nestrpnosti kot od naglice. Moj današnji cilj je dosežen.

☆

Neverjetno, koliko potrpljenja je treba, da si človek v tej nadmorski višini napolni želodec. Vsak grižljaj petkrat prežvečiš, preden ga z muko spraviš po grlu navzdol. — Toda pil bi brez kraja; to pa tudi ni mogoče, saj je voda tu prav tako draga kot vino v dolini.

Ko sem prišla, je bila bajta prazna; potem pa so kmalu začele kapati naveza za navezo in čudoma se sprašujem, kam bo v edincem prostoru kože polegel ves ta svet.

Spet tisti neprijetni občutek, da si med množico sam. Toda življenjski prostor je tu sila omejen: nekaj kvadratnih metrov sobe, okoli bajte pa več kot deset korakov že ne moreš narediti brez derez na nogah. Led, strmina, burja, pa še megla povrhu; kdo bi tiščal iz toplega zavetja!

Ko pa je prodrl skozi meglo en edini, blede žarek sonca in potrkal na okno bajte, sem bila takoj na nogah. Oblekla sem se, kot za na turo — in že škrtajo dereze v strmino nad bajto.

Sedaj sem na samem vršnem grebenu Aiguille du Goûter. Tu je košat — kar za dva metra ga bo v šir; proti jugovzhodu se razleže v širno ledene strmine Dôme du Goûterja (= kupola G.), proti severozapadu pa se zoži na nož in se prevali v prepadno severno steno.

Pač neprimeren kraj za sprehajanje. Pa vendar ne vzdržim več v bajti — tu mi je lepše. Burja poje svojo pesem, podi in razganja megle, za trenutek odkrije prepadne vesine, ki se spuščajo na ledenik Taconnaz pa jih spet hitro zakrije; potem pa — živo nasprotje — razgrne za ped modrega neba. Torej le še ni izumrla nebesna modrina!?

Tolčem z nogami, tarem si roke. Hladno je.

Toda lepo!

Vse pogosteje razgrinja burja krpe modrega neba in kmalu moram skrivati lice pred strahotno močjo vodoravnih sončnih žarkov, ki prodirajo skozi tanke plasti megle. Bo le treba spet nazaj v zahtlo sobo.

Pred vrati kočee se prestopa skupina ljudi. Pomešam se mednje, poslušam razgovore, opazujem tipe. Večinoma so vodniki, od mladih »aspirant guide« (vodniški pripravnik), do starih originalov, ki so jim gore sklesale obraz in izraz.

Z enim od njih sem se, sama ne vem kako, zaplela v razgovor.

»Nameravate jutri sestopati na Grands Mulets?«

Nič hudega sluteč sem odgovorila, da ne upam. »Veliko snega je padlo zadnje dni, pa bo del ledeniških razpok gotovo pokrit. To je pa le prencvarno, če je človek sam.«

Mož me je pogledal brez razumevanja. »Tam vendar nihče ne hodi sam.«

»Saj prav zato se bom morala vrniti po isti poti, nazaj na Refuge du Gouter.«

Tedaj pa je mož kar bruhnil iz sebe. »Pa menda ne greste sama na Mont Blanc?! Ali ste znoreli? Saj to je nezaslišana neprevidnost!«

In spet se je usula name ploha besed in očitkov kot doli pri Jacqueline.

Scene — kakršne koli in s katere koli strani — so sila neprijetna zadeva. Na vse kriplje se trudim, da bi jo skrajšala. Nadvse mirno mu dopovedujem, da sem hribov vajena in da se mi na tej strani, kjer skoro ni ledeniških razpok, ne more zgoditi nič hudega.

»Je že prav. Toda sama...«

Moje prepričevanje menda ne zaleže mnogo. Toda glavno je, da se je mož vsaj malo pomiril in da se drugi ne ozirajo več za nama. Tedaj pa mu spet nekaj šine v glavo.

»Ali ne bi hoteli iti z nami? Enega klienta imam, pa greste prav lahko tudi vi z nama.«

Nikoli nisem bila rada v gorâh z ljudmi, ki so mi tuji, toda ta skrb me je razorožila. Morda bi bilo res bolj pametno, da ne grem sama? Pa še to: čutim, da tolike ljubeznivosti le ne smem odbiti.

Povem mu, da vrvi in vodnika res ne rabim, da mi bo pa prav ljubo, če se bomo jutri skupaj vzpenjali proti vrhu.

Stari vodnik že išče svojega klienta.

»Gospod!

Poglejte, gospod, tale gospodična namerava jutri sama na Mont Blanc. To je velika neprevidnost. Ali ne bi šla raje z nama?!«

»Seveda, seveda,« dobro rejen gospod si me je ogledal od pet do glave, »toda — no, to bi vas stalo polovico stroškov za vodnika.«

Vsa lepota, ki je bila v meni, se je v trenutku zrušila.

Kot da sem pes, ki ga je gospod oplazil z bičem in ga nagnal v kot.

Bila sem ponižana in razžaljena.

☆

Saj pravzaprav res ne vem, zakaj me je to toliko prizadelo. Morda zato, ker sem bila tako sama med množico.

Morda zato, ker sem s tolikim spoštovanjem prišla sem gori, ker je bilo tu vse novo, neznano in veliko.

Morda zato, ker je bilo v meni toliko lepega.

Kako mi je bilo hudo! Potlačili so moj ponos in mi vzeli vero vase.

Le kako sem mogla kdaj pomisliti, da bom prišla na Mont Blanc?!

☆

Ko nas je ob osmih zvečer oskrbnik razmeščal po pogradu, je moral zapisati tudi moje ime. Kot vsi doslej, je obupal tudi ta in napisal nazadnje samo državljanstvo.

»Club alpin yougoslave,« sem povedala tiho, tako tiho, da ja ne bi slišal nihče razen njega.

Kaj bi bila dala, da mi tega tudi njemu ne bi bilo treba povedati!

19. VIII. 1953.

Spanja je bilo malo. In ko smo vstajali, je bila taka gneča okoli miz, da sem skodelico čaja izpila kar stoje.

Stopila sem pred bajto.

Tema je še. Toda nebo je jasno in na njem trepetajo redko posejane zvezde.

V globini, neskončno daleč, je svetlobna meglica, rahla kot sèn. Odsev ženevskih luči.

Vse drugo je odeto v mehko temo in v veliko tišino.

Prva naveza se že vzpenja v strmino. Njihova luč boječče tipa po snegu.

Kmalu za njo se od bajte odtrga druga, nato tretja.

Tudi jaz sem pripravljena, toda brez luči sem. Počakati moram.

Sklenila sem, da grem; negotovosti ni več. Toda nek čuden nemir je v meni. Ves čas imam občutek, da se bo zdaj zdaj spet kdo obregnul obme. Stojim ob strani, da ja ne bi bila komu v napoto.

Kaj res ni prav, da grem? — In če zgrešim smer? Če se iznena spremeni vreme? Če se zgubim v megli?

Bolje bo, da hodim za petami eni od navez. V varni razdalji seveda, da me kdo ne nahruli.

In za eno od poslednjih navez sem se od bajte končno odtrgala tudi jaz.

Pod nogami strma snežna vesina, nad glavo temno nebo z redkimi zvezdami. Vse drugo je noč, polna skrivnostne tišine.

Vsa moja bit je samo še pričakovanje. Zdi se mi, da za cele trenutke tudi srce pozabi utripati — tako velika in tako polna je tišina vsenaokrog.

V strogo odmerjenem tempu grizemo počasi v breg. Ona dva daleč pred mano, jaz ponižno za njima.

Nekaj časa po grebenu Aiguille du Gôûter, nato po širni strmini Dômea.

Najprej me je počasnost vodniške naveze pred mano navdajala s spoštovanjem, potem pa mi je bila kmalu odveč. Rada bi šla naprej; toda prehiteti jih ne smem — to vendar ne gre.

Foto Fairraz

Ledeno kraljestvo Mont Blanca (od leve proti desni: Mont Maudit, Mont Blanc 4808 m, Dôme du Goûter)

Kljub temi skušam razpoznati okolico. — Vesine Dômea padajo strmo v globino, proti dolini ledenika Bionassay. Na drugi strani, prav nasproti nam, je ledeni orjak Aiguille de Bionassay. Tudi v mraku se motno svetijo ogromne, neverjetno strme ledene ploskve njegovih širokih pleč.

Ne vem, ali je noč ali dan. Še vedno je tema, toda veliko bolj redka, bolj mehka kot preje. Kot da se z neskončno počasnostjo tema raztaplja, tako neopazno prehaja noč v dan.

Čudovito je porajanje svetlobe na teh ogromnih ledenih površinah. V temi si jih samo slutil; tudi sedaj so še temne, toda ne več črne. Vse žametne so — ločiš jih od okolice; potem pa postajajo vedno bolj svetle, še bolj žametno mehke — dokler jih nazadnje ne nadahne rožnati soj — dah sonca, ki je še daleč za obzorjem.

Toda to še ni življenje. — To je le brezkončen mir.

Kolika tišina!

Sloj teme se vedno bolj raztaplja; toda to, kar se razgalja, ni belo. To je nerazumljiva mešanica žametnega mraka in žarčih vrtnic, z rahlim nadahom ledenega bleska beline.

Skrivnostno porajanje dneva v tem ledenem kraljestvu me je tako prevzelo, da sem pozabila na ponižanje in na občutek manjvrednosti. V meni je samo še veliko pričakovanje.

Naprej, naprej!

Čutim, da bom danes otela goram še eno veliko skrivnost.

Tedaj pa se naenkrat z bridkostjo zavem, da pot pred mano ni prosta; svoji navezi sem že čisto za petami. In spet se — iznenada — vzdrami spomin na včerajšnje ponižanje; le kje bi jih upala prehiteti!

Vtem pa se je za nami pojavila še ena naveza, ki se nam s krepkimi koraki približuje.

Smo že drug za drugim. Toda zadnja dvojica drži svoj tempo, treba jo je spustiti naprej. Prehitevata.

Sedaj je priložnost! Prilepim se jima za pete in že smo vsi trije spredaj.

Se ozrem se ne za onima dvema.

In spet ista slika: ledena strmina, spredaj naveza, za njima jaz. Razdalja med nami je manjša.

Zametne barve onih trenutkov, ko ni ne dan ne noč, se vtapljajo v jutranjo sivino. Tedaj pa v to mrtvo sivino kane še kaplja življenja: rob strmine visoko nad nami je poljubil prvi žarek sonca.

Sedaj šele je zares dan.

Svet je v trenutku zablestel: sonce, modro nebo, po ledenih strminah milijon kristalov. Višino 4000 metrov smo že davno presegli.

In v meni je naenkrat toliko moči, toliko poleta, toliko prekipavočje radosti!

Le kje bi še mogla hoditi počasi?!

Samozavestno sem sedaj prehitela navezo pred sabo, nato naslednjo, ki sem jo zagledala v daljavi, potem še eno in še eno.

Neodoljiva sila me vleče navzgor, v sončne višine ponosnega montblanškega grebena.

Ko sem na vrhu Dome du Gouterja (4303 m), je pred mano neomadeževana belina, do koder seže oko. Na moji poti ni nikjer več nikogar.

V srcu pa pesem teh od sonca obžarjenih, brezmejnih ledenih ploskev.

Z vrha Dômea se greben spusti nekoliko navzdol; tam pa, kjer se nato spet ostro dvigne v zadnji vzpon, tam je sredi beline majhen skalen otoček — kot oaza v puščavi. In na to kamenje je pripet Refuge Vallot, zadnje, najvišje človeško bivališče. Zavetje v sili za tiste, ki jih Mont Blanc sprejme z meglo, z neurjem in z viharjem. Zavetišče leži nekoliko pod grebenom; na skalcah poleg njega že od daleč zagledam peščico ljudi; to je še nekaj od tistih, ki so odšli iz bajte zdavnaj pred mano. Počivajo.

Zamika me, da bi skrenila s poti, da bi si šla ogledat to visoko postojanko.

Toda ne! Naprej, naprej! — Za vse drugo bo čas na povratku.

Neodoljiva sila me žene dalje. Zdi se mi, da je močnejša od moje volje in da se ji ne bi mogla upreti, četudi bi hotela.

Mudi se mi. Samo tega ne vem, zakaj.

Toda še preden sem prišla do višine Vallot-ja, se je v gosjem redu odtrgala od njega cela skupina, ki je sedela na skalcah. Vem, to je skupina Nemcev iz mladinskega centra UNCM, z dvema francoskima vodnikoma; spomnim se jih iz Goutherja.

Zgrozila sem se ob misli, da moje obzorje ni več brezmadežno belo in da pot pred mano ni več prosta.

Kot da greben ne blesti več tako silno, kot da je nebo naenkrat manj modro.

Pospešila sem korak, stekla sem — toda zaman. So že pred mano na grebenu: dvanajst ljudi, v strnjem gosjem redu.

Smer, ki je doslej potekala po strmih, toda širokih plečih Dômea in po udobnem hrbtu od Dômea do Vallot-ja, se tu ustremi v zadnjem, čeprav še precejšnjem vzponu do vrha. Greben se zožuje in se končno, tam zgoraj, zoži na nož. Zdi se mi, da ga bo treba preiti jahaje.

Toda tu še ni tako ozko; še jih lahko prehitim.

Z obupno odločnostjo sem se zagrizla v strmino.

Z naletom sem pridobila višino zadnjih treh, s solidnim tempom dosegla četrtega, nato petega; z muko dosezam šestega. Toda pred mano jih je še šest!

Sredi med njimi sem; v njihovo vrsto se ne morem vključiti, ob strani pa tudi ne bom mogla dolgo hoditi. Treba je torej takoj sedajle prehiteti še ostale.

Čutim, da bi to zmogla — toda izžela bi iz sebe vse preveč sile. Pred mano pa je še ves resnejši del vzpona na Mont Blanc: čedalje bolj strm, čedalje bolj zračen greben od Vallot-ja do vrha — še celih pet sto metrov višinske razlike.

Obstala sem ob strani in počakala, da je bila spet cela kolona pred mano.

Sedaj hodim za njimi, počasi in umerjeno.

Ne grizem se več; zdi se mi, da sem v teh nekaj trenutkih prešla iz mladostnega naleta v umerjenost zrelih let, ko človek, sicer v polni moči, ne razmetava več svojih sil.

Toda čutim jo in zavedam se svoje polne moči! Uživam v njej.

Zaman čakam, da me bo začela dajati višina; ne težke sape, ne utrujenosti ne čutim. Zdi se mi, da bi se mogla vzpenjati po tem čudovitem grebenu brez konca.

☆

In vendar je enkrat prišel tudi poslednji korak navzgor.

In nato vrh. Najvišji na kontinentu.

Nebo je brez oblčka, svet kot umit.

Pred mano je sedaj ves svet gorâ kot na dlani.

Toda v tem hipu vidim in čutim samo celoto in njeno veličino. Najraje bi zaprla oči — da bi ujela v sebi vse odtenke tega doživetja. Ne zanima me zakaj in kako — o tem bom razmišljala v dolini; sedaj hočem popiti to opojno čašo do dna.

Ko nekaj trenutkov za tem le spet stojim na realnih tleh 4808 metrov visokega vrha kontinenta, je postal realen tudi svet gorâ pod mano. Iz morja vrhov prepoznavam najprej sedaj že domače in tako drage mi oblike chamoniških velikanov tu, tik pod sabo; toda čim dlje gre pogled, tem širše je to morje, tem manj ga poznam. V daljavi prepoznam le edinstveno obliko stotine kilometrov oddaljenega Matterhorna.

Iščem Oisans in svoje stare znance: La Meije, Ailefroide, Pellevoux. S te strani jim ne poznam oblik.

Iščem Monte Rosso in švicarske velikane, vse tiste, katerim poznam obstoj in obliko.

Ne najdem; preveč jih je.

Kaj bi dala, da bi me sedajle nekdo z besedo in z roko popeljal po tem neznanem svetu!

☆

»Mademoiselle, vous habitez Grenoble?«

Pred mano stoji eden od vodnikov skupine, s katero sem prišla na vrh. Kot da me je zdramil iz sna, ga pogledam začudeno in ne razumem, za kaj gre. Mož ponovi vprašanje.

Še bolj začudena zanikam.

»Pa vendar poznate Bernarda, Sergeja, Georges...?«

Menda so se mi morale oči zasvetiti, ker je takoj nadaljeval.

»Saj ste bili lansko leto na Ailefroide, ali ne?!«

Ko je omenil prijatelje in »mojo« Ailefroide, sem vsa zaživela. Toplo mi je postalo in kar naenkrat nisem bila nič več sama na tem velikem vrhu.

Toda še vedno ne razumem, od kod me mož pozna. Previdno pobaram.

»Poznam samo Bernarda in Sergeja; ona dva sta mi pripovedovala o vas. In ko ste včeraj oskrbniku omenili Club Alpin yougoslave, sem bil prepričan, da dekle, ki namerava sama na Mont Blanc ne more biti nobena druga kot tista, ki je bila lansko leto na Ailefroide.«

Odkar pomnim, so se mi zdeli komplimenti prazna slama za puhle glave. Toda komplimenta, ki mi ga je dal — neznanki — gorski vodnik na vrhu Mont Blanca, sem se razveselila iskreno in prostodušno kot otrok. Morda sem za trenutek celo pomislila, da ga zaslužim.

Toda samo za trenutek...

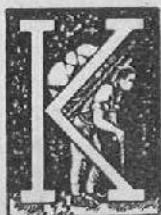
Kot da je bral v očeh mojo vročo željo, me je vodnik nato popeljal po vseh vrhovih tega gorskega morja, ki se peni in buta vse više in više, v višine svojega očaka Mont Blanca.

In na vrhu najvišje od njih sem doumela, da so mi gore sicer poklonile najlepše ure mojega življenja, da pa sem od vsega njih bogastva uspela nagrabiti le smešno majhen delček.

Kajti od vznožja najvišje od njih pa vse do daljnih obzorij je še brezbrežno morje neznanih gora in nedoživetih doživetij.

Lilijana Avčin:

SMUŠKI RAJ NA KANINU

o smo se sredi aprila vračali po štirih prelepah dnevih v Bovec, smo med potjo modrovali, da bi bilo vsekakor treba nekaj napisati v »Vestnik« o Kaninu. Saj ljudje niti ne vedo, kaj smo si priborili nazaj v drugi svetovni vojni! Miha ali pa Marijan, smo dejali, naj bi s peresom izrazil užitke, ki so nam bili dodeljeni v teh dneh, in vzbudil skomine po njih tudi drugim. Včeraj pa sem prebrala lepo napisani članek dr. Prečšerna »S poti na Kanin«, kjer nam približa tega mogočnika v poletnem žaru. Zdi se mi prav, da ga ugledajo tisti, ki ga še ne poznajo, tudi v zgodnje-pomladnem blišču, in preden pozabijo prvi članek, naj sledi še drugi. Miha in Marijan tako hitro ne bosta utegnila, bom poizkusila pa jaz...

☆

Kar čedna četica nas je bila, ko smo jo, malo pozno sicer, šele ob pol štirih popoldne mahnili iz »izhodiščnega taborišča« — hotela Kanin v Bovecu. Ekspedicijo je vodil Bara sahib Miha Potočnik, ostali sahibi pa so bili Lev Baebler, Marijan Lipovšek in jaz kot mem - sahib. Moj mož je moral zaradi splošno poznane strahotnega nahrbtnika sprejeti še vedno častno vlogo šerpe, ki so mu jo iz istega vzroka prisodili že pred šestimi tedni, ko sva smučala po Komni. Pa ni nič nasprotoval. Spremljali so nas trije domačini — Bovčani z Borisom Ostanom na čelu. Kulija, ki je nosil hrano, smo imeli pa proti običajem himalajcev le enega. Takole židane volje smo se podali na pot. »Glej zlodja!« je dejal Miha, ko je v bližnji cerkviči zazvonilo. »So nas že umerkali!«

Po pomladnih tratah — čeprav je bilo že sredi aprila — je le še skromno zelenelo in cvelo. Letošnja zima se je pač zavlekla. Po nebu so se vlačile negotove megle in oblaki. Mi mesta siti in pomladnih gora željni ljudje pa smo verjeli, da bo jutrišnji dan lep in veder. S Francetom sva bila še celo domišljavo prepričana, da prinašava lepo vreme, saj sva ga bila prinesla tudi februarja na Komno, čeprav sva šla na pot v najgrši odjugi z debelo meglo in so nama »Komničani« pripovedovali, da je prej ves teden deževalo. Teden, ki je sledil, je bil pa prepoln sonca.

Pri graničarjih smo s svojimi posebnimi dovoljenji hitro opravili in vodnik nam je kar malo z zavistjo zaželel srečno pot. In je tudi bila. Najprej po zelenih pašnikih, ki jih bodo kmalu posule z belimi lisami črede drobnice, nato po skalovitem gozdu. Pod težkimi nahrbtniki smo precej sopihali in »dilce« so rezale v rame, a prav smo se zavedeli teže na hrbtih šele malo nad planino Gozdec, ko smo stopili v sneg — in se je udril. Deset korakov varnih, enajsti v jamo do kolen in čez! Presneto utrudljiva reč, če se pričinja mračiti in veš, da je še lep kos poti pred tabo! Ko pa je našo pot posrebrila

mesečina, si kljub naporu nismo mogli kaj, da ne bi občudovali in zopet občudovali. »Še dobre pol ure!« je dejal Marijan. »Še deset minut!« je menil France. Preteklo ni niti toliko in Dom Petra Skalarja se je temno dvignil pred nami. Kar prav, da je bilo poti konec! Huda je bila s temi bremenami na hrbtih. Nosač nam je nosil samo najosnovnejšo hrano — morali smo namreč do soli vse imeti s seboj, kajti koča se v tem času odpre le na posebne želje — sami pa smo nosili vsak svojo osebno ropotijo ter suho hrano za na ture in tega je bilo dovolj.

Pred vrati je ležal visok zamet, da smo zlezli skozenj kot v jazbino. Mi prepoteni, zasopli, utrujeni, v kuhinji pa ogenj v štedilniku, poleg stoji kuharica v belem predpasniku in prijazni oskrbnik Zajec, ki nas veselo pozdravlja. Pristrčni stik s kočo je bil tu! Sedli smo za mizo in se počestno maščevali za težo jedilnih zalog v nahrbtniku. In ker se še nismo znebili peze vsakodnevnih dolinskih utrujenosti, smo jo prvi večer kmalu pobrali spat.

Naslednje jutro . . . Jasno nebo, žarko sonce, bleščeči sneg: morje luči okoli nas! Celo ljubčzenski spev ruševca nekje na Malem Škedenju! V naših srcih pa otroška radost in sreča. Kje globoko pod belimi meglicami je ležalo mesto in njegove tisočere skrbi! Stali smo pred domom in strmeli. Ne bom naštevala, kaj vse se vidi izpred doma in kaj z vrhov. O tem je dovolj povedal v svojem članku dr. Prešern. Prav gotovo pa ni dvoma, da je vse to še brez primere lepše v tem času, ko razen redkih otočkov na oblih travnatih glavah vse pokriva snežna belina, ko se v dalji lesketajo vrhovi, kot da so iz samega ledu, v zraku pa vendarle trepeta pomlad in njen topli dih ti ogreje dušo in telo.

Pri zajtrku smo se pomenili, kako bomo najbolje izkoristili dneve: zgodaj zajtrk, nato na ture, kosilo ob treh ali štirih, potem, če bomo le preveč neugnani, še kaj malega smučanja do večerje. Za prvi dan smo si zastavili dva cilja: najprej vsi skupaj na Prestreljenikovo okno, potem pa se razdelimo: Miha, Marijan in Boris Ostan iz Bovca na Prestreljenik, France, ki je že nekajkrat bil gori, in midva z Levom, ki sva bila najbolj lačna smučanja, pa na Prevalo. Pa smo bili prvi dan še malo nerodni v pripravah in dom, ki smo ga sinoči v temi le malo videli, je bil še preveč nov, da si ga ne bi natanko ogledali in hvalili njegovo prijetno ureditev. Čeprav je France, ki je bil že po vojni dvakrat tu in torej vse poznal, sitnaril in priganjal k odhodu, smo odrinili, ko je sonce že kar toplo gredo v hrbte.

Hoja je bila vse drugačna kot prejšnjega večera. Sneg je bil še trd in se ni udiral, na hrbtih pa le malenkost najnujnejše opreme in hrane. Brez besed smo se vzpenjali med kontami s hrbta na hrbet, ko se je vedno mogočnejše odpirala pred nami vsa prostranost Kaninskih podov, a govorili so obrazi. Mihov je imel vse druge poteze kot v dolini, Marijanu je bilo videti, da vso to lepoto ne samo zre, ampak tudi sliši, Lev pa . . . Midva s Francetom, ki ga pozna kot »smuško blaznega«, sva iz njegovega sijočega obličja spoznala, da je že uganil.

kako fin zrnc se bo naredil vprav takrat, ko bomo na Oknu, ki smo ga že videli pred seboj, in nemara je celo natanko izračunal, koliko kristijanij bo »pritisnil« od vrha v dno globače.

Res smo bili kmalu v Oknu. Čudovit pogled na drugo stran! V dalji vrhovi, pod nami pa italijansko zavetišče Gilberti, pred katerim je gomazelo ljudi, saj bi se naj ta dan vršila mednarodna tekma v veleslalomu. Ker pa so tudi to okno pozabili zapreti, kakor onega v Prisojniku, je pošteno vleklo skozenj in spravili smo se v zatišje, da se malo ogrejemo. Molče smo ždeli in uživali na soncu, le Blanka, lepa črna ovčarka, ki je spremljala svojega mladega gospodarja iz Bovca in njegovo prijateljico, simpatično bovško učiteljico (ki sta šla do tod tudi z nami), je tekala sem in tja, kot da ne bi pretekla vse naše večerajšnje poti vsaj trikrat. Čudili smo se njeni živahnosti, pogumu in neutrudljivosti tudi na največjih strminah. Pozna se ji, da jo urijo za lavinskega psa.

Na Levovo prigovarjanje smo se dvignili. Je že vedel, zakaj. Kajti nataknil je smučī — le on jih je privlekel v Okno —, zaukal in se kot sam beli vrag zakadil navzdol po naklonini, ki smo jo drugi skromno premagali poč. Krenili smo v levo in prišli do sedla na vznožju Prestreljenika. Tu si je naveza Miha-Marijan-Boris pritrdila dereze in France jim je dal še nekaj napotkov, saj so šli na vrh v zimi prvič. Mi trije pa smo se z dilcami na nogah pognali na drugo stran proti Prevali. Tu sonce še ni utegnilo zmehčati snega in imel je občutno »brzino«. Zadnje rebrasto nevarno pobočje nad skalami je bilo tako trdo, da so smučke na ves glas pele tisto neprijetno pesmico tr-tr-tr, ko na koncu pristaneš z že kar klecajočimi koleni. Na Prevali je bilo vse živo smučarjev iz Italije in tudi nekaj iz Avstrije. Kot martinčki so se greli na soncu na naši strani, kajti na italijanski je močno brilo in je bilo vse ledeno. Ko je privozil France s svojo vojaški podobno kapo s ščitkom, je živahno čebljanje kar nekam potihnilo in grizljaji datljev in banan so zastali v ustih. Pa le za kratek čas. Sedeli smo nekaj časa na skalah in čakali, če bi prišel kak tržaški Slovenec, da bi izvedeli kaj o tekmah. Ni ga bilo. Pa tudi pravih tekem ne, kot sem pozneje izvedela, kajti sneg se še opoldne ni odtajal.

Poslušali smo, kako v dveh jezikih hvalijo prelepi dan in pri-tegnili smo še v našem. Mojo pozornost je zbudil čuden možakar, ki je lezel čez rob sedla. Glavo je imel pokrito z modro tenčico, ki mu je frfotala čez obraz in ramena. Morala sem se mu smejati. Ko bi ga bila posnemala! Kajti naslednjega dne zvečer sem bila opečena do ušes in še čez in dva dni nato sem se zbudila zjutraj s tako oteklimi očmi, da sem komaj gledala.

Čas je bil, da se vrnemo. In res, že od daleč smo videli naše prijatelje, kako sestopajo z vrha. Šli so pa prav previdno in počasi in skrbno varovali z vrvjo. Prestreljenik v tem času ni pretežak problem, a eksponiranost je huda, naklonina tudi in brez derez bi po poledenelih plateh ne prišli daleč. Tako pa so se s turo in še bolj z razgledom močno pohvalili.

Glavni užitek dneva pa je bil še pred nami: dolgi smuk do kočice nazaj. Treba je bilo pohiteti, če smo hoteli še izkoristiti zrnc, preden prične pomrzovati, kajti sonce se je že malo nagibalo in sence od Konjce in Laške planje sem so se daljšale. Zapodili smo se navzdol. Prvi seveda Lev, zadnja seveda jaz. Pa sem se kar začudila. Noge, ki so zaradi večletnega materinskega premora v smučanju bile na betonskem snegu na Komni še nekam okorne, so na vsem lepem ubogale. Čudoviti sneg in idealni teren, ki mu ga nima para Slovenija — in moj mož trdi, da tudi Davos ne — te prisili k lepi vožnji. Vsi blaženi smo se spuščali navzdol in tu in tam zaustavili, da se še bolj pripravimo na naslednji užitek. Mislila sem, da bo še kar trajalo, na, pa me je zaneslo čez rob in kočica je bila tu.

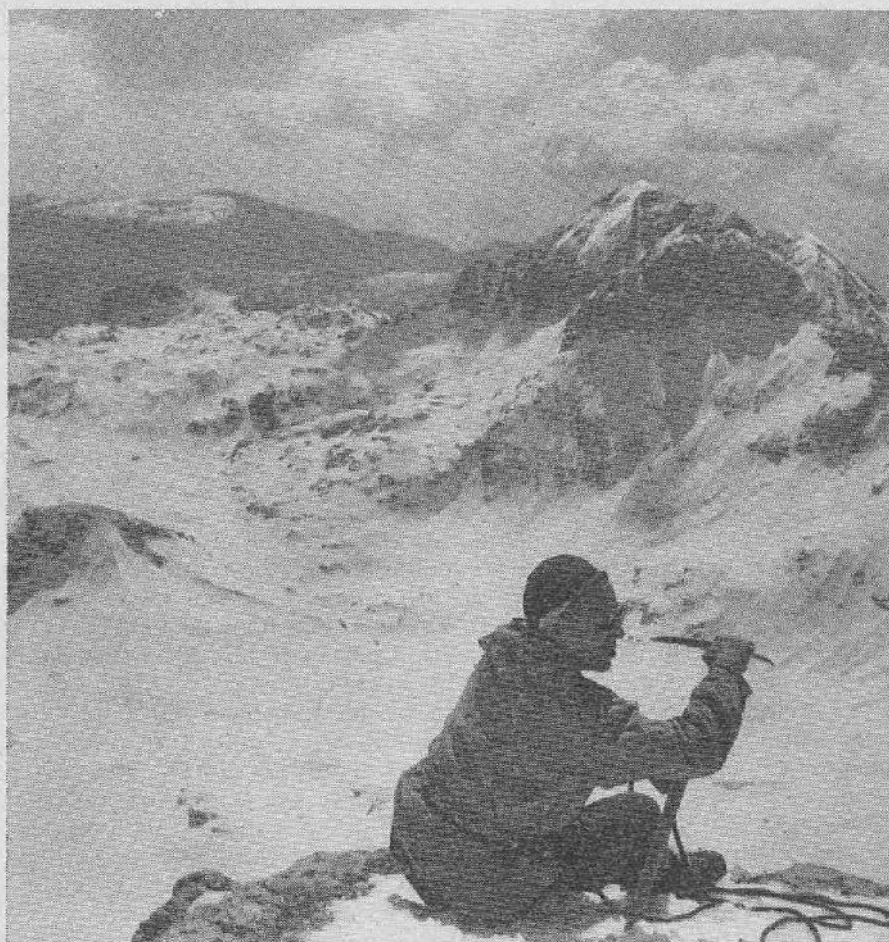
V koči pa topla juha in imenitno kosilo! Razigrani smo posedli okoli mize in komaj opazili dva nova gosta iz Zagreba, fanta okoli dvajsetih let. Tovariš Ostan ju je že poznal, češ da sta bila že tu in da sploh rada zahajata v naše hribe, sama pa sta se hvalila, da potem tudi svoje vtise zabeležita v hrvatskem planinskem glasilu. Bili smo kar očarani nad tolikim bratskim navdušenjem za naše planine. Z veseljem smo jima razlagali, kako in kaj prideš na ta in oni vrh. Vse sta hotela natančno vedeti...

Do večerje smo postajali okoli kočice in se veselili bajnega razgleda v večernih odtenkih. Ko se je zmračilo, smo pa posedli okoli štedilnika in se predali tistemu božanskemu brezdelju, ki ga lahko uživaš samo v gorskih večerih, na hribih, ko ti je še v kosteh prestani napor združen s tolikimi lepotami, pa se že notranje pripravljaja na neznana doživetja prihodnjega dne. Nikoli ne občutiš tega miru v dolini, ko ti vedno gloje v srcu ta ali ona grozeča skrb in se tega črva ne iznebiš, če še tako globoko pogledaš v kozarec. Tu gori se ga pa. In to brez vina.

Polni krasnih vtisov prvega dne smo se odpravili spat z novim pričakovanjem v srcu: Jutri je na vrsti sam Kanin!

☆

Drugo jutro je vstalo v vsem sijaju. Le še topleje je bilo kot prejšnjega dne. Vedeli smo, da je danes dolga pot pred nami, zato smo bili naglo nared. In že smo se s smučmi na ramah vzpenjali v gosjem redu po strminah gor in dol, vsi kar z derezami — polovičkami, le »vodji naveze« s celimi. Res naglo, varno in brez truda se je dalo s tem pripomočkom na podplatih napredovati. Pogled pa se je tudi tam, kjer bi bilo pametneje upirati oči pod noge, kradel na levo ali desno, objemal in božal lepoto okoli sebe, kot da bi se bal, da zamudi le trenutke jutranjih preobrazb vršakov, ki se le redko pokažejo v tako čisti lepoti, kot so se nam danes. Hoja čez Kraljišče ni kratka ne poleti, ne pozimi. Mislim pa, da jo poleti, ko žge in pripeka, že malo preklinjaš, medtem ko je bila nam sedaj, ko smo goloroki in neobloženi stopali z vedno enakim korakom naprej, pravi užitek. Sneg je bil trd in naše pse smo lahko mirno pustili počivati v koči.

Laška Planja s Kanina

Foto Boris Ostan, Bovec

Lepo spočiti smo prišli na vznožje Kanina. Pa le kateri je? Okoli nas se je v vsej belini bočila visoka gorska pregrada brez kakih izrazitih vrhov. No, France, ki je že večkrat stal na njem, nam je pokazal pravega in zdaj se je vnela debata, kod naj gremo: ali po strmem žlebu v levo, ko nismo mogli presoditi, ali je zgoraj odprt ali ne ali po podobnem, toda malo položnejšem v desno ali pa še bolj desno za robom po zasneženih in najbrž tudi poledenelih strmih plateh, ki pa so od spodaj videti še najlažje. Odložili smo smuči in nahrbtnike, navezovali smo se že, pa še nismo bili edini. Prvo varianto smo vsi soglasno odklonili, preveč negotova je bila. Za drugo se je vnel Miha, za tretjo pa France. Ostali smo kar ponižno poslušali, kaj odredita »ta glavna dva«.

Šli smo po drugi. V prvi navezi Miha, jaz, Marijan, v drugi France, Boris, Lev. Pobočje je postalo vedno bolj strmo, vstopili smo v žleb. No, tu smo videli, da o kaki »položnosti« ni govora (iz dalje takile pogledi pač varajo) in da tudi hitro ne bo šlo. Bilo je zelo trdo, tu in tam pod snegom celo led. Dereze so morale krepko grizti in Mihov cepin pošteno kopati. Sonce pa je vedno krepkeje »tolklo« (kot je dejal Bovčan Ostan) v nas in v sneg, tako da so bili naši ubogi obrazi napadani od dveh strani. Ze smo pričnjeni čutiti... Precej časa je trajalo, da smo se izvlekli na greben, potem pa je šlo kar lagodno do mesta, kjer je France že vnaprej povedal, da bo treba pošteno preskočiti. Miha je to res naredil, ker pa so snežne razmere to dopuščale, sem jaz namesto tistega skakanja bolvan rajši spodaj obplezala. Ostali so naredili enako. Še eno neprijetno mesto po krušljivih poličkah, potem pa smo prijetno prikoračili na vrh.

Odrpi se nam je razgled, da je beseda zastala. Z ljubecnijo je drsel pogled preko tako dragih domačih vrhov, ki bdi nad njimi naš Triglav in mogoče s še večjo, z grenkobo pomešano, po tistih, ki so tudi naši, pa vendar naši biti ne smejo: mogočni Poliški Špik, prelepi Viš. In te krasne, vabeče doline: Rezija, Reklaniča! Ze šc pride čas, smo se tolažili, da ne bi preveč bolelo... Sedli smo h kratkemu počitku in malo založili. Ura je bila ena, torej smo hodili dobrih pet ur z vsemi postajami vred. Ze med vzponom, še bolj pa zdaj smo videli, da se hoče malo oblačiti, a očitno je bilo, da homo danes še ves dan v lepem užili. France in jaz sva obenem obvisla z očmi na tistem ponosnem vrhu, ki se kakor odsekan nos osamljeno dviga nad dolino Tolminke: Krn! Za trenutek sva še enkrat zaživela lepi, nepozabni februarški dan pred šestimi tedni, ko sva se v še jasnejšem, a silno mrzlem dnevu vzpela nanj in ko je bilo od Velikega Kleka pa do beneških lagun vse najino. No, morja danes nismo videli. Levove mišli so bile pa drugje: »Fantje, če ga hočemo še ujeti, kar dol!« Kaj pomeni ta »ga«, menda ni treba pojasnjevati strokovnjakom za sneg. Res, tudi nam je šlo za užitka polno vožnjo!

Naglo smo sestopali, le Miha je včasih malo porobantil nad »umetnikom«, ki se je zasanjal v krasote okoli sebe in pozabil varovati mamu dveh malih otrok. Žleb smo navzdol mnogo hitreje opravili. Stopnje so bile že vsekane, medtem so se tudi dodobra zmehčale, tako da smo jih zlahka sproti poglabljali. Na pobočju proti koncu smo se že vdiral do beder. Dasi ni bilo nevarnosti za spodrsljaj ali plazove, smo se vendarle razvezali šele pri smučeh in nahrbtnikih. Še krhelj pomaranče vsak, potem pa haid na smučke in navzdol! O paradiž za smučarje! Kdor si vdan tej strasti, semkaj se podaj, ne bo ti žal! Le vreme in sneg ti želim taka, kakršna smo imeli mi. Lepa je Komna in njene lahko dostopne smučke ture. Toda z lepoto in dolžino kaninskih smukov se ne more niti oddaleč primerjati. Kakor da bi bilo tu vse nalašč tako postavljeno in speljano za smučarja - uživača!

Do bajte smo privozili, ko so padale že sence nanjo. Zdelo se mi je, kot da se vračamo v dom, ki je že dolgo naše varno, tako pri-

jetno zatočišče. In zopet je dišalo pozno kosilo tako, da bi ob pogledu na nas najbolj trmasti izbirčnež začutil volčji tek. »Ste kaj videli Zagrebčana?« je vprašal oskrbnik. Zanikali smo. No, potem sta pa šla najbrž na Prestreljenik. Ampak kako vendar, saj od tam bi se morala že zdavnaj vrniti, tudi če nista kaj prida alpinista in smučarja! Zunaj se je nagibal popoldan. »In še makarone sta velela skuhati«, je pristavila kuharica. Kaj, če se jima je kaj primerilo, je bila prva misel nas vseh? A Francetu, ki je realist, je šinila v glavo že druga: »Naj no stopi kdo pogledat v njuno sobo!« Stopila sta dva in se vrnila dolgih obrazov: gori je visel le oguljen suknjič in na mizi je ležala štruca kruha. Toliko hranc, kot smo je videli pri njima, vendar nista mogla vleči s seboj na poldnevno turo. In vse ostalo zravn! Tu sem se jaz spomnila, da sem videla pri enem debelo zlato uro z več težkimi obeski, kaj čuden predmet za v te hribe. Ostan je povedal, da je drugi pripovedoval o teti v Ameriki... France ni odlašal s sodbo: »No, tadva že pijeta chianti v Gilbertiju!« Tu se je Miha, pravičnik, razhudil, češ kaj pa če se je le kaj pripetilo, če sta potrebna pomoči itd. Oba? Eden bi gotovo prišel po nas, če bi se drugemu kaj primerilo. Nihče ni več prida verjel v to. Sicer pa, saj sta imela za Kanin vsa potrebna dovoljenja.

Dogodek nam je zagrenil večerno kramljanje. Nič več nas ni tako veselil srebrni mesečni svit prejasne noči. Ali je mogoče, da nekdo pobegne v tisto Italijo, ki jo kot v zrcalu vidimo v vsej revščini, brezizhodni bedi in zlagani našopirjenosti v vseh izvrstnih neorealističnih filmih? Da jo potegne tja čez v takem božanskem dnevu iz take prelepe dežele? Ali nista vedela, da ju poberejo prvi karabinerji in stlačijo v prvo taborišče? Molče smo se odpravili spat. Morebiti pa le ni res? Jutri bomo videli.

☆

Ko smo se naslednjega jutra zbrali okoli mize v kuhinji, je povedala kuharica, da sta Ostan in oskrbnik odšla že o prvem svitu pogledat za pogrešancema. Vreme zunaj pa je kazalo, da ne bo ves dan, kot bi bilo treba. Danes smo hoteli na Konjco. Pri vzponu smo pogrešali svežinc prejšnjih juter, bilo je nekam soparno. Na vzvišeni glavi, ko ni bilo več daleč do vznožja našega današnjega vrha, smo se ustavili, da si privoščimo malo razgledovanja. »Glej Ostana in Zajca!« je nekdo vzkliknil. Hodila sta sem in tja po grebenih. Nato sta se obrnila nazaj. Sklenili smo, da ju počakamo. »Sta šla?« smo zavpili, ko sta se prikazala v globači pod nami. »Šla,« je bil lakonični odgovor. Nič več nismo komentirali. Še čudno, da se nista pri tem ubila, kot smo pozneje videli.

Vreme se je medtem že kar pokazilo, Konjco je zagrnila megla. France, ki misli, da mu ni več obstanka, če ne zlcze na hrib, če že stoji pod njim, je pregovoril Miho, da sta šla vendar naprej. Jaz pa, ki sem bila že močno okužena z Levovo smuško boleznijo, sem pritegnila njegovemu modrovanju, da je boljša še ena dobra smuka kot pa slaba tura brez razgleda na sicer neznan vrh. In Marijan? Našel si je majhen travnat prostorček, privezal na glavo robec, da bi mu

vsaj malo varoval opečeni obraz in že se je zamaknil. Midva z Levom pa — juhej! — navzdol. Čudovito je šlo, le prehitro sva bila doli. Jaz sem sicer huda nasprotnica vzpenjač, a tedaj sem si jo zaželela. Ko bi bilo mogoče še petkrat takole nizdol! Pa če ni, ni. In trening tudi nekaj velja. Zadela sva torej smuči na rame in jo mahnila še enkrat v breg. Ob drugem smuku sva pa že morala ugotoviti, da je soparna pripeka skozi meglo sneg preveč razmehčala. Zato se za tretji vzpon nisva več odločila, temveč zavozila počev h koči, kamor sta pa od zadaj po nasprotnem pobočju Konjce pridvela ob istem času tudi Miha in France. Na vrhu Konjce sicer nista bila, ker je tik pod njim postala megla neprodorna in bi bilo vsako poskušanje naprej nesmiselno, zato sta pa kar prekipevala od navdušenja nad najlepšim kaninskim smukom, ki da sta ga nazaj grede odkrila. Od mesta tik pod grebenom, od koder sta prišla, pa do bajte manj kot 10 minut v eni sami potezi! To res niso mačkine solze, kajti povsod drugod je le treba tu in tam med vožnjo še malo vkreber, nikjer ni proge brez postanka. Seveda je bil sklep takoj tu: po kosilu gremo vsi še enkrat gor.

Vreme pa nam ta dan ni bilo naklonjeno. Megla se je celo zgostila in tako ni bila ta popoldanska pot proti Konjci noben poseben užitek. Dovolj pa je bilo, da sem sama spoznala, kako sila nevaren utegne biti Kanin že v navadni megli, kamoli v snežnem viharju. Zgubiš se, da se zlepa ne izmotaš, pa najsi ga še tako »poznaš«. Le iglu te lahko reši pred zmrznenjem. Torej pozor, kdor nam bo sledil! Ko smo prišli višje, se je mahoma razgrnilo in toplja luč poznopoldanskega sonca je oblila nas in vrhove pred nami. V trgajočih se cunjah megle smo celo imeli priliko občudovati »glorijo«, pojav, ki ga pozna pač vsak planinec, ki ne hodi po hribih samo v brezoblačnih dneh. Na Konjco bi bilo malenkost skočiti, a časa ni bilo na pretek in spodaj se je megla vedno bolj trdovratno ulegala po pobočjih in kotanjah. Zdrseli smo vanjo. K sreči smo imeli Mihovc in Francetove sledi, sicer bi utegnila postati takale vožnja kar neprijetno nevarna. Še tako smo vozili zelo previdno in počasi in se neprestano ustavljali. Tokrat nam je bela, neotipljiva gmota okoli nas preprečila, da bi uživali kot prejšnja dneva. Škoda, res! Kajti morali smo priznati, da nista Miha in France prav nič pretiravala dopoldne. To je bila res tekmovalna proga brez primere!

Počitek v koči se je prilegel. Zatrpali smo s stoli ves prostor okoli štedilnika in v prijetnem pomenku je minil čas do večerje. Noč pa vsaj zamé ni prinesla oddiha. Dasi so imeli tudi ostali presneto čudne obraze, se ni mogel nihče meriti z mano, ki sem bila čisto nabuhla in se nisem smela z obrazom niti pritakniti ležišča. Današnji dan sem namreč v svoji nespameti smučala brez očal, češ saj ni skoraj nič sonca, pa je bila redka megla še veliko hujša.

☆

Zadnji dan! Ko smo prilezli s svojimi himalajskimi obličji iz sob, smo sklenili, da moramo biti urni. Kajti zunaj je bilo sicer lepo jasno, vendar pa je bilo čutiti, kot da ne bo dolgo ostalo pri tem.

Hitro smo zložili poslednje ostanke prehrambenih zalog za dobro juho, pojedli, se poslovili od naše pridne kuharice in prijaznega oskrbnika Zajčka, pa tudi od gostoljubnega Doma Petra Skalarja z zaobljubo, da še poromamo k njemu. Kar hudo nam je bilo, da gre prelepi izlet h kraju. Pa le ne zahtevati preveč! Gotovo jih je bilo to zimo malo, ki bi užili toliko lepega kot mi.

Zdaj smo se vzpenjali čez Kraljišče že po pravi poti, ki smo si jo utrli v teh dneh, pa je vendarle šlo bolj počasi, kajti danes so bili na hrbtih spet nahrbtniki z vso potrebno in nepotrebno robo. Na Prevali je obilica razmetanega papirja in oranžnih lupin že od daleč dokazovala, da je bila nedavno v gosteh cela vojska okrepčila potrebnih smuških trpinov. Pritegnili smo vezalke na čevljih, skrajšali naramnice na nahrbtnikih, jaz pa sem za vsak primer tudi dobro zapela vetrni jopič. Pa ni bilo potrebno. Res bi bil neroden, kdor bi se vračal po tem idealnem snegu v tej prav tako idealni dolini, kjer lahko tudi ponižen vozač brezmejno uživa, ko ga zanaša v lepih krivuljah z enega brega na drugega po gladki, enakomerni, ne prehudi strmini! Kar pijani smo bili od veselja, ko smo pristali na šopih trave — žal preje, kot je bil sodil France po svojih izkušnjah iz prejšnjih let. Krnice ne bomo pozabili, kajti ne vemo ji para pri nas!

Privoščili smo si kratek počitek in poslednje pomaranče, nato pa zvezali smučke. Bila sem kar malo žalostna. Ali jih bom letos še kaj rabila? Res sem jih še, ko smo šli maja na Staničevo kočo in potem Za Cmirom dol v Vrata, toda v najslabšem možnem snegu. Tako velja, da sem zaključila s smuko na tisti travi pod Krnico. Noge, ki so bile pet dni vajene le snega, so sprva nekam nerodno štorkljale po šodrasti poti navzdol. A bil je vseeno lep ta povratek v zeleno cvetočo pomlad bovške doline, saj smo nosili v potešenih srcih bogastvo preživete lepote; iz njega bomo črpali moči in dobre volje premnog pust dan v mestu.

Miha je imel namen zvečer še uradovati in tako smo se v Bovcu kar na hitro poslovili od Ostana, Zajca in pa od Marijana, ki se je bil namenil še čez Sedmera jezera. Do zadnjega smo se tudi z očmi poslavljali od gorskega mogočnika, ki se nam je bil tako priljubil. Pozdravljen, Kanin, in na svidenje! In želimo ti še mnogo, mnogo obiskovalcev!

L. St.:

PLANICA ✓

(ob 20-letnici)

Leteti, leteti, leteti.

Znebiti se spon zemljé!

Človeka davni je sèn?

Ali davnine sive spomin,

ko le ptič, krili razpeti,

meril je méje višin?

Leteti, leteti, leteti.

Za hip zastane dih in srce.

Slednji trenutek je vek. —

Niti sèn niti davni spomin,

duh le more krila razpeti,

nositi telo iz nižin!

PLANINSKI SPOMINI IN ZAPISKI IZ L. 1953

6. Pohod na Vrh sv. Ilije (961 m) na Pelješcu

ri stvari so na svetu najveličastnejše, in te tri stvari so: planine, puščava in morje! Temu izreku francoskega slikarja pritrjuje pesnik Aškerc v nekem svojem potopisu.¹ Veličastje gorskega sveta vsi poznamo, puščave so nam preveč oddaljene, morje, naše morje pa nam je vabljivo blizu. In tako je tudi mene po lepo uspeli planinski turi preko Razorja v Trento zamikalo še k morju v sončno Dalmacijo.

Prvotni načrt, da bi se za teden dni usidral kje na najjužnejšem koncu, na črnogorskem Primorju, morda v Budvi, sem moral opustiti, ker od pristojnih turističnih činiteljev na dopis nisem dobil nikakega odziva; zvedel sem le to, da je ondašnji glavni hotel prihranjen za določene koristnike. Zato pa obišči kak dalmatinski kraj, ki ga še ne poznaš! In taka izjema sta mi bila mesto in otok Korčula.

Kakor v kaleidoskopu se mi utrinjajo spomini na moje dalmatinske obiske: na najsevernejši otok Rab,² na velikonočni izlet z Lloydovim parnikom iz Trsta v Zader — bilo je to še pred prvo svetovno vojno — na Šibenik in slapove Krke, na Split, na zaliv Sedmerih kaštelov, kjer me je bil v Kaštelu starcem gazda pozdravil kot »prvo lasto« — bilo je to sredi marca 1939 — od koder sem se v snežnem metežu vračal preko Like. Rad se spominjam bivanja na Hvaru, kamor me je bil zdravnik napotil po kirurgično odpravljeni angini. Le kratek mi je bil séjour v prijetni Makarski, od koder me je bila planinska sla ponosla na razgledni Vrh sv. Jure na Biokovu.³ In Dubrovnik, ta zgodovinski in kulturni dragulj Dalmacije, mi je bil za prve svetovne vojne, ko sem več ko dve leti kot črnovojniški oficir poveljeval železniški straži gori na Humu v kršni Hercegovini, edini redni izletniški cilj, kamor sem se zatekal ne samo po službenih poslih, temveč tudi zaradi razvedrila in duševnega poživila v teh jugoslovanskih Atenah. — Po kongresu Saveza jugoslovanskih planinskih društev v Dubrovniku septembra meseca 1935 nas je večja družba napravila izlet na Orjen, do prevala pod vrhom seveda z avtomobili. Drugi dan nato pa se nas je četverica napotila v Cetinje, ko smo se spotoma povzpeli še na vrh Lovčena, kjer smo se v mavzoleju vladike Petra Petrovića Njegoša poklonili duhu tega globokoumnega poeta in vladarja modrijana. In Hercegovni, to slikovito položeno mesto ob vходу v Boko kotorsko, mi je bil v septembru 1914 izhodišče moje bolj romantične ko krvave vojaške petletke. —

¹ A. Aškerc, Med slovenskimi jadranskimi ribiči. Slovenija I (1907), 63.

² Gl. Planinske ture na Rabu. PV, 1934, 216.

³ Gl. Izlet na Biokovo. PV, 1937, 161.

Dobro zamišljeni načrt, da bi se preko Trebinja in Bileće, nekdanjih mojih vojaških torišč, dalje preko Nikšića, Titograda in Cetinja pripeljal v Budvo, kjer bi se za teden dni pomudil, sem moral, kakor že rečeno, opustiti ter ga drugače usmeriti. Nastani se na Korčuli, ki je še ne poznaš, oglej si na sosednjem polotoku Orebić in se ob ugodni priliki dvigni še na njega razgledni vrhunec, na Vrh sv. Ilije! To ti bodi »pièce de résistance« — poglavitni dožitek tvojega dalmatinskega pomudka!

Z udobnim parnikom »Dalmacijo« sem bil dne 5. septembra dospel v Korčulo. Skušal sem pozanimati hotelske goste za planinski izlet na Pelješac, ali vabitev ni imela uspeha. Zvedel pa sem, da je tam preko preliva v orebiškem hotelu med gosti pretečna večina Slovencev. Mislil sem si: kjer so Slovenci, tam je tudi nekaj planincev med njimi! Zglasil sem se pri njih in našel med njimi tri dobre znance, ki sem jih zlahka pridobil za izlet k Sv. Iliji. Že naslednji dan sta mi dva vabljenca — naj ju nazivljem Dolgokraki in Slokobedri — vrnila obisk, ko sta bila lastnoročno preveslala tisti 2 kilometra široki kanal, ki loči otok od celine. Naglo smo se domeniili za turo, čeprav smo pogrešali primerno planinsko opremo. Drugi dan sem se že zgodaj popoldne preselil v Orebić, kjer sem dobil v »slovenskem« hotelu družbo in prenočišče.

Da bi dneva ne prebil jalovo ter se malo treniral v strmohodu, sva se s tovarišem, ki sva si znanca še iz šolskih let, napotila v breg na sijajno razgledišče na Podgorju, k samostanu in cerkvi Velike gospe (150 m). Kamnita pot se vzpenja ves čas v cipresovem gozdu. Pol ure sva hodila, da sva se znašla na planem pomolu pred božjepotnim svetiščem. S te ploščadi se ti razgrne krasna krajinska slika: ves korčulanski preliv z mestom in vzhodnim koncem otoka. Motrilc razmiselne narave se tu lahko zasanja v nekdanje čase, ki jih je doživela in preživela Korčula. V sivi davnini so jo ustanovili trgovski Grki, ki so otok nazvali Korkyra melaina (Črna Korkira) zaradi temnega gozdovja, ki je otok preraščalo. Ta prilastek so ji nadeli pač v razliko od istoimenskega otoka v Jonskem morju (sed. Korfu ali Krf). Bajka pa sega še dalje nazaj, ko omenja trojanskega kneza Antenorja kot ustanovitelja te naselbine. Zgodovinarji vedo, da so trgovske Grke spodrinili osvojevalni Rimljani. Tem so sledili vzhodni Gotje, za njimi hrvaški Neretvanci. Nato so si lastili otok Bizantinci, Ogri, bosenski kralj Tvrtko, naposled pa so se Korčulanci morali predati Benečanom, ki so nato gospodovali do campoforzijskega miru (l. 1797). Spričo več ko tristoletne benečanske zasedbe ni čudo, da je osnutek mestnega jedra romanskega tipa: polotoček s hribom, po čigar grebenu teče stopinjasta magistrala, vanjo pa se kot žarki stekajo strme prečne uličice. Na temenu stoluje katedrala sv. Marka s ponosno oblikovanim stolpom. Okrnjeno mestno obzidje se kaže v še ohranjenih štirih obrambnih stolpih v obliki topih stožcev. Prav s tega razgledišča pred Veliko gospo opazovalec laglje premotri arhitektonsko skladnost stare Korčule kakor v mestu sa-

mem. To je odprt muzej, ki ga naj mestna uprava skrbno čuva kot dragoceno zgodovinsko in kulturno vrednoto.

Ob tem pogledu mi je še neka misel šinila v glavo: morda je bil slavnj potnik in potopisec Marko Polo, ki so ga bili Genovežani v pomorski bitki z Benečani zajeli, res domačin iz Korčule. Prihodnje leto bodo slavili 700-letnico njegovega rojstva Benečani in Korčulanci.⁴ Kdo ima prav? Za domovino starogrškega Homerja se je v starodavnosti prepiralo celo sedem mest.

Ko sva se lepega krajinskega prizora nagledala, sva obiskala še sloveče grobišče. Kamnite grobnice in beli nagrobni spomeniki pričajo, da počivajo tu pokojniki imovitih kapitanskih rodbin iz Orebiča in Kučišta. Zlasti vzbuja pozornost zlahten kip iz belega marmorja, lik mlade žene, umotvor slavnega hrvatskega kiparja Ivana Rendića.

Vračal sem se v zadovoljni ubranosti, saj mi je ta strmohodni izletek potrdil, da so mi noge, pljuča in srce v redu in sem tako nared za višjo turo v neznano mi kraško pogorje. Estetski užitek pa mi je nudil mnogolični razgled s te prelepe podgorske postojanke. — Med večerjo v tesno zasedeni hotelski obednici smo ugotovili, da se nas je sedmerica namenila na »gadjegorski« pohod: poleg petih Slovencev in Slovenke še Danica Sarajevka, tako da ne bomo samo človeki, ki pojdemo drugo jutro na goro, ampak — ljudje.

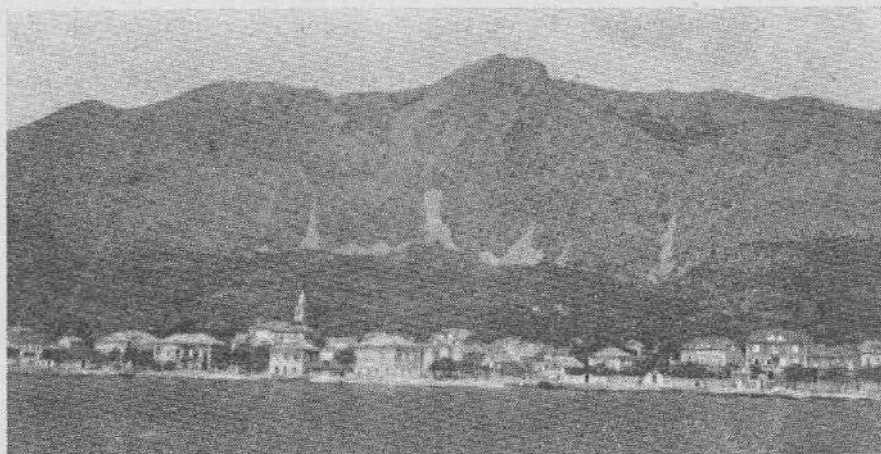
Rano zjutraj smo nastopili planinsko pot, v lahnih čevljih, brez natrpanih nahrbtnikov, nekateri celo brez palic. Ker smo vedeli, da na vsej poti ni strehe, kaj šele kočje, kjer bi dobili kaj krepčila, se je bil vsak oskrbel z brašnom kruha in konserv, svežilne vitamine pa naj bi nudilo grozdje in smokve, sadje poznega poletja.

Orebič je še dremal v jutranjem snu, ko smo v podjetni ubranosti stopali na njega obali tja do razpotja, kjer napisna tablica »Vrh sv. Ilije«, v oklepaju »Perunovo brdo«, kaže smer, kamor nam je bilo kreniti. Orebič se po svojem raztegnjenem položaju bistveno razlikuje od strnjene Korčule. Tu se vrsté domovi in vile domačih kapitanov brodarjev, obdani z vrtovi in nasadi subtropskih rastlin, ki jih oživlja živa voda, speljana po vodovodu, kar vse Korčula bridko pogrčša. Ta obala, dolga nad en kilometer, je primerna proga za udobno sprehajanje in kopanje, ves čas ob nasadih smokv, naranč in citron, palm in kaktusov. Tu prevzema obiskovalca prirodna mnogoličnost, tam v Korčuli pa njen, arhitektonski in zgodovinski obraz.

V nakazani smeri je naša odprava zavila na kolovoz, držeč v selo Ruskovići. Tu so nam povedali, da pot v breg ni markirana, a da jo je težko zgrešiti. Vendar smo si hoteli najeti domačega vodnika v nam vsem neznano pečevnato višavje, ali mož je bil že odšel

⁴ Gl. Vikt. Pirnat, Slavnj popotnik Marko Polo — Korčulanec. TT 1954, številka 30. Potovanje Marka Pola. Iz angleščine prevedel dr. Vlad. Brezovnik. Mladinska knjiga 1954. Ljubljana 1954.

Dr. Jakša Hereceg, Korčulanin Marko Polo, prvi evropski istraživač Dalekog istoka. Split 1954. — Živko Tekarić, Marko Polo i pitanja njegovog porijekla. »Turistički pregled« 1954, br. 4/5. Zagreb 1954.

Orebič, v ozadju Vrh sv. Ilije

zdoma po drugih poslih. Torej hajdimo na svojo roko, na slepo srečo! Tistih 960 metrov, ki so bili nad nami, bomo že kako zmagali, dasi smo izurjeni gorohodci bili v znatni manjšini. Saj je približno le toliko vzpona, kakor iz Savske doline (ok. 250 m) na vrh Kuma (1219 m).

Iz Ruskovičev drži v strmino opuščena ježna pot, ki so jo bili menda še v avstrijski dobi nadelali za dostop k lovski koči pod glavnim vrhom. Resda bi rdeče lise, kakršnih smo vajeni v naših gorah, hodcu utrjevale zavest, da stopa v pravi smeri, vendar so nam obrobni kamni ježne steze, sicer na več mestih pomanjkljivi, bili zanesljiv kažipot. Ko smo dospeli v višino kakih 300 metrov, se nam je razgrnil obsežen gorski zatrep, na pol amfiteater, zgrajen iz močočnih apnenskih slojev. Nato pridemo v gozdnat svet, koder se pot strmo vijuga. Spominjala me je steze od Žaganc peči proti Kokrskemu sedlu.

Ko smo dospeli na dozdevno sedlo (ok. 600 m višine), se nam kakor za odškodbo za dokaj enolični strmohod odgrne prelepa veduta: ves Korčulanski preliv z mestom in otočki, na južnem robu otoka z vinorodno Lombardo, domovino trpkosladkega grka. Menda se je bil do te razgledne točke vzpel l. 1838 saksonski kralj Friderik Avgust II., oni kronani botanik, ki se je 14 dni prej mudil še v naših krajih.⁵ O tem potovanju poroča tržaški kronist B. Biasoletto, da se je kralj napotil iz Orebiča na planinsko (»alpestre«) in neplodno (»sterile«) gorovje, znano pod imenom »Monte delle Vipere«, kjer ni iskal samo neznanih rastlin, ampak je motril tudi lepe poglede. »Tišino, vladajočo v tej samoti, je včasih prekinilo petje kmetske deklice, ki si je ob zahajajočih Febovih žarkih dajala duška zaljubljenim občut-

⁵ Gl. Ob jubileju »kraljeve rože«. PV, 1938, 233.

kom,«⁶ Tako sentimentalne motnje gluhe tišine mi zgodnji gorohodci žal nismo doživeli.

Poslej je postajala steza vedno bolj skalovita. Vijugasto se vzpenja pod mogočno stenovje, v katerem se dviguje »sklad nad skladdom«. Vlogo stezosledca in obenem prednjaka naše odprave je dobro opravljal okretni tovariš Slokobedri, ki smo mu sotrudniki sledili v krajših presledkih. Na vrhnjem prevalu nas je naš prvohodec pričakal, sedeč in gosteč se z brašnom. Zakaj ta odmor? Malo shojnca steza se sumljivo prevegne navzdol; megle, ki so se mrenile ob pečinastih stenah, pa niso dopuščale zanesljive orientacije. Toliko sem vedel, da moramo prehoditi še neko »livado«, preden nastopimo zadnji vzpon proti vrhu. Po kratkem posvetu smo jo udarili naprej in navzdol, da smo prispeli na »livado«, ki bi jo mi pravilneje nazvali dobrovo, zakaj ta gorski gozdič je porasel z brinjem, borovjem, pinjami in raznim pritlikavim drevjem.

Da smo hodili v pravi smeri, nam je bila v potrdilo nekdanja lovska koča, sedaj prepuščena razpadu. Kako dobro bi se tu v višini ok. 800 metrov počutil izletnik pod varnim krovom! In koliko več obiskovalcev bi imel Sv. Ilija, če bi se jim pod vrhom nudilo, če ne nočišče, pa vsaj zavetje, oskrbljeno s frugalnim prigrizkom in napitkom! — Zadnja proga se dviga zopet po golih kraških tleh. Če bi ne bilo megle, bi lahko že opazili triangulačno kozo na Ilijevem vrhu. Tako pa smo oprezno stopali po še dokaj vidni stezi, pravim oprezno, zakaj doli v Ruskovičih so nas bili opozorili, da se tod nahajajo še mine iz vojne dobe. Tako nevarno navlako bi morala ljudska oblast pospraviti, kakor tudi vse municijske zaboje in granate, katerih smo tem več opazili, čim bolj smo se bližali vrhu. Taki zopni tujki grdo kazijo naravno lice, najsi je še tako divje in razdrapano. Nič pa bi me ne motilo, če bi tu siknil kak »poskok« (gad ali modras) — saj se del gorskega čoka zove Zmijino brdo — ali če bi me oblaljal šakal, pasja žival, ki ima na Pelješcu domovinsko pravico. Še bolj pa nas je oznevoljila suha megla, ki je zagrinjala skalni vrh. V kotanji, kjer je nekdanj stala vojaška koliba, je še nekaj ogredja te stavbe, ki bi se dala za silo še popraviti. A kdo naj to stori, ko ni na vsem Pelješcu nobene planinske organizacije, domačini pa očitno nimajo brige za take naprave!

Medtem ko se je večja polovica naše družbe v podrti kolibi predajala uživanju krepčil, smo se trije podjetnejši pohodniki, Dolgo kraki, Slokobedri in Brzonogi, preko strelskih jarkov in žičnih ovir primotali do piramide na vrhu. Prav takrat se je megla občasno vsaj toliko razčesnila, da se nam je odprl pogled na Neretvanski zaliv, na t. zv. Malo more. Hvaležni smo bili soncu, kadar je malo pomežiknilo. Žal pa nam je ostal zastrt ves srednjedalmatinski arhipelag, ki se v vedrini gotovo sijajno odraža nad morsko gladino. Rad bi bil tu pozdravil stare znance Vrh sv. Jure na Biokovu, Orjen in Lovćen, a krmežljivo ozračje tega ni dopuščalo. V jasnem vremenu

⁶ Bartolom. Biasoletto, Viaggio di S. M. Federico Augusto, rè di Sassonia... Trieste 1841, 59.

se baje vidi celo Monte Gargano na italijanski celini. Vendarle smo bili zadovoljni, da smo zavzeli dominantni višek sabljasto oblikovane Pelješca, največjega, nad 71 kilometrov dolgega dalmatinskega polotoka, ki ga le 1,2 km široka zemeljska ožina pri mestecu Stonu, t. zv. Stonska prevlaka, stika s celino. Ko bo velika luka Ploče (Kardeljevo) ob izlivu Neretve končana in bo v njej najbrž zelo živahen promet, se bo zaradi skrajšanja morske poti proti jugu pojavila potreba, da Stonsko ožino prekopljejo in naredo plovno tudi za večje ladje. Površna meritev mi kaže, da bi ta pot znašala okoli 32 km, medtem ko zahteva obvoz vsega polotoka okoli 110 kilometrov. Taka skrčitev morske poti bi pomenila znaten prihranek premoaga ali nafte in časa. — Mene je tiral čas, ker sem moral še za poldan prispeti na orebiški molo, od koder odrine kmalu po 12. uri zadnji motorni brod proti Korčuli. Po planinskem urniku sem takole računal: če si hodil vkreber vsega skupaj 4 ure, moreš priti z vrha do vznožja zložno v poltretji uri. Ura pa je kazala 9 in 30 minut. Ko sem se od tovarišije, ki se jim kot Orebičancem ni prav nič mudilo, poslovil, sem nemudoma nastopil samohodno povratno pot.

Lahko sem sledil stezo mimo bivše lovske kočice do »livade«, a tu sem v zaraščeni dobnavi, zamišljen v bogve kakšne probleme, zablodil v divjino. Kmalu sem se zavedel, da sem krenil preveč na desno, a za malo se mi je zdelo, da bi se vrnil na zgrešeno stezo. Presodil sem, da sem se že nekaj sto korakov oddaljil od znatno višje držee pot, vmes pa so zgolj čeri in ostro nazobčani grebeni. Vso to nasršeno barikado mi je bilo treba prekobaliti, pri čemer so največ trpeli podplati na sandalah, sicer pa je bilo to plezanje le izdatna telovadba za vse štiri okončine. Tod menda še ni stopala človeška noga. Želcel sem si, da bi v tej divjini preplašil kakega šakala in tako videl to redko zver v prosti naravi. Erjavec pravi o šakalu, da omahuje med volkom in lisico, da se te živali podnevi skrivajo, ponoči pa se strašno dero, tulijo, lajajo in zavijajo, »urlikajo« ter se tako sklicujejo, ker hodijo vedno le v družbi na lov.⁷ To mora biti divji nočni koncert roparskega kolektiva! — Še druga zanimiva zver mi je takrat bila v mislih: mungo, davitelj strupenih kač. Menda so te azijske kune, ki jih je bila še avstrijska uprava dobavila iz Indije, da bi zatrle strupeno golazen dalmatinskih otokov, že temeljito opravile svojo življenjsko nalogo. Zakaj nobenega »poskoka« nisem dobil pred oči, čeprav so Italijani to goro nazivali Monte Vipera, Biasoletto celo Monte delle Vipere, kakor da bi gadov kar mrgolelo na njej. S takimi mislimi sem si blažil ostro prečkanje preko štrlin, rež in robov, da sem naposled le stopil na pravo pot pod zgornjimi stenami. Dobrih 20 minut mi je vzel ta blodni zavinek. Zato sem moral tempo nizhoda pospešiti, da bi še ujel ladjo za Korčulo.

Dobri dve uri po odhodu z vrha sta bili minili, ko sem brzih korakov prispel v Ruskoviće. Prijetno me je presenčilo, ko mi je prijazna ženica, s katero smo se zarana razgovarjali, povedala, da se je en tovariš naše družbe že vrnil. Nemalo me je začudilo, da me je

⁷ Gl. Fr. Erjavec, Zbrani spisi. Izd. Fr. Slodnjak, II, 235.

Slokobedri prehitel, dasi je bil odšel za meno. Vračal se je pač po znani krajši poti, medtem ko mi je moja blodnja povzročila znatno zamudo. V slast nama je šlo sočno grozdje, ki so ga domačini prav ta dan trgali in mastili.

Poldan je bila ura v orebiškem zvoniku, ko sem v sončni pripeki prihital na pomol in se je že bližal motorni čoln, ki naj me odpelje domov v Korčulo. Kar pristopi prijazen možak ter me ogovori po — angleško; imel me je za tujca, menda spričo mojih hlač dokolenk. Ko mu v hrvaščini povem, da prihajam z Vrha sv. Ilije, se nekako začudi, da on še ni bil tam gori, na svoji ladji pa je preplul že vse Sredozemsko morje, Atlantik in Indijski ocean tja do Avstralije. Rad bi se bil še dlje razgovarjal z dobrodušnim kapitanom, izkušenim svetovljanom, saj bi mi utegnil povedati mnogo zanimivega o tujih krajih in tudi o domačih razmerah, a moj brod je bil medtem že naređ, da odrine. Primorskega človeka vabi »morja široka cesta« v širni daljni svet, celinca pa vleče v gorsko višavje, če mu je do tega, da mu telo ne opeša, se pogled ne zamreni in duh ne poplitvi. Tako sem razmišljal, sedeč na krovu ladjice, ki me je po morsk gladini lahko nesla preko preliva. Kakšen nasprotek škripavi hoji po hrapavi gorski poti!

Ljubka Korčula, sončni Orebić, kršni Sv. Ilija! O da bi vas še kdaj videl, a to ne samo na mrkem zemljevidu, v slikani knjigi ali na pisani razglednici! Hvala vam, pozdravljeni!

Dr. Josip Šašel:

USODNO IME*

Splošno je znano, da je v Karavankah najvišji Stol z 2236 m, manj znano pa, da gre drugo mesto po višini nekoliko vzhodnejšemu vrhu 2180 m. Ta znatni vrh z impozantno severno steno zbujja s koroške strani splošno občudovanje in je imel tudi staro, prastaro ime Vrtača na kartah, pri domačinih pa Visoka Vrtača. Od leta 1922 uveljavlja tu R. Badjura ime Nemški vrh, Korošci se protivimo (str. 46 PV), on razdraženo reagira (str. 442—447). Gostobesedno zatemnjuje bistvo problema; tako prav nepotrebno obrazlaga, da »ne čuti potrebe zagovarjati se« zaradi koroškega plebiscita; čuti pa očitno povezanost izzivajočega imena z dogodki leta 1920. Da predvsem to pojasnim.

Današnji čas je preveč odmaknjen, da bi dojel, koliko gorjja se je vsulo na koroške Slovence po nesrečnem plebiscitu. V oni dobi, ko je tam divjal najhujši furor, je R. B. leta 1922 v »Vodiču« prvič postavil ono povsem novo ime na novo nastalo državno mejo. Sprva sem imel to za pomoto; šele okoli leta 1930 je postalo jasno, da misli resno.

Odlotil sem se rojake onstran Vrtače opozoriti na to, kaj se pri nas kuha. Jasno je bilo — usodno ime jih ne sme zadeti nepripravljene. Predsednik izobraževalnega društva »Vrtača« kar ni mogel verjeti; vzkliknil je: Ali tam vsaj človeško, če že ne bratsko čutijo z nami? Ali vedo, kaj moramo tu pretrpeti, kaj preslišati zaradi slovenščine? Ko bodo forštnarji in frboltarji zvedeli za ta Nemški vrh, bodo rjuli na našo revščino — kar slišim jih: To imate vaše kranjcovje! Dali so vam po buči z vašo »Vrtačo«! Kam pojdete ž njo, ko pa je tam gori Nemški vrh! Nemci vam Vrtačo puščajo, Kranjci jo jem-

* S tem člankom zaključujemo polemiko o Vrtači v našem listu. Op. uredništva.

ljejo — zakaj pa? Zato, ker vas ne marajo, ker vas imajo za Nemce, zato hočejo proti vam imeti »Nemški« vrh! Oni vam brco, vi pa jim lezete... (Globoko se je oddahnil.) Kar slišim te šlagerje, kar vidim naše zbegane ljudi. Povej tam, da vsa nemškutarija tu na nas kriči »bika se buj od spredjã, konja od zadjã, Kranjcã pa od vsah strani« — pa mi upamo, da si bodo vendar dali dopovedati: ne dregajte v naše odprte rane, ne prerokujte usode z »Nemškim« vrhom! Če hočejo imeti svoje ime, naj ga imajo, samo to ne! Odpravite Nemški vrh brez hrupa.

Taka (po možnosti dobesedno podana) navodila sem dobil. V njih je izraženo bistvo problema: ne dregajte v odprte rane, ne prerokujte usode! Spomenico, katero sem nato napisal (bistveno objavljena v PV 1934, str. 93 Nova specialka Bled), sem poslal tudi Klubu koroških Slovencev na Prevaljah; ta je na svoj obširen protest zbral še podpise SPD podružnic na Prevaljah in v Mežici dne 13. ozir. 16. V. 1933 ter vlogo naslovil na 1. Osrednji odbor SPD Ljubljana, 2. uredništvo PV Maribor, 3. Geograf. inštitut Univerze Ljubljana. Prelisk izvirnika sem dobil v roke, iz njega povzamem med drugim: »... narodnostni pridevnik dobijo geograf. imena vselej z neko upravičenostjo. Pogosti pridevniki Laški, Nemški, Windisch so utemeljeni v preteklosti, proces nastanka je dovršen. Vse kaj drugega pa je, ako se na novo pojavi tak pridevnik, zlasti pa, kakor v našem primeru, ob državni meji in po nesrečnem plebiscitu. Tu, na tako prominentnem mestu dobiva novo ime prav fatalen pomen. Valovi nasilne germanizacije butajo z vso silo tik do Visoke Vrtače, tu se vrši neizprosni boj za biti in nobiti Slovencev, napet proces, pri katerem ne odloča razum in logika, ampak strast, fanatizem, šlagerji. Ta proces v najbolj napetem stanju je živa, pekoča sedanost, proces, ki gre na živce in nam reže v narodno telo. Ali pri tem ni že naravnost herostratsko, da hočemo ravno z naše strani prejudicialno vreči v ta boj na življenje in smrt šlager »Nemški« vrh, katerega bodo Nemci nedvomno in logično izrabili v dokazovanje, da južni prebivalci ne čutijo narodne enotnosti s Korošci, da jih imajo za Nemce. Po vsem tem je naravno, da morajo koroški Slovenci občutiti ime Nemški vrh namesto Visoke Vrtače kot izdajstvo z juga, kot sunek v hrbet in izključitev iz kulturne slovenske zajednice, kot nagrobni napis »Deutscher Berg« in smrtno obsodbo pri živem telesu! Zato z vso odločnostjo protestiramo proti imenu Nemški vrh... predlagamo Visoka Vrtača...«

Poudarjam: ta protest je bil podpisan sredi maja 1933 za koroške Slovence v Sloveniji ter za planince cele Mežiške doline. R. B. hoče namreč spor prikazati kot mojo osebno zadevo.

Obširno razmotriva R. B. »Kako, kdaj in kdo« je prenesel ime globeli Vrtača »povsem nepravilno« na vrhunec 2180 m, »k d o si je izmislil za 2180 m ime Visoka Vrtača« ter končno vzklika: »Naj dr. Ša. to ime še tako vztrajno pridiga in nam ga vsiljuje... jaz v tako 'ljudsko' ime ne verjamem.«

Neobičajna je taka — znanstvena polemika!

Predvsem sem prisiljen povedati o sebi, da sem bil tako rekoč pod Visoko Vrtačo rojen, da mi je mati že v zibelki prepevala o Vrtači, da sem v mladosti pastirjeval pod Visoko Vrtačo in okoli nje.

Pa meni R. B. ne verjame!

Ali verjame vsaj dejstvom? Dr. Tumi? Ta je pred zadnjo vojno poizvedoval na oni strani Vrtače in poroča o tem na str. 292 PV 1948, da mu je vodnik Boštè kot Visoko Vrtačo »imenoval greben od Krnice 1838 m ali, kakor pravijo Korošci, Vateljca, pa do vrha 2180 m. Trdil je, da Korošci sploh drugega imena ne poznajo.«

Tako je pričal dolgoletni slovenski župan v Slov. Plajberku.

Ali verjame R. B. vsej, prav vsej predvojni kartografiji in turist. literaturi naši (Matični zemljevid, PV 1913, str. 76 slika in legenda), češki (Slovenské Alpy — Praha 1910, Alpský věstník 1909, str. 108), nemški itd. itd.

Ali verjame vsaj sedanjemu občinskemu odboru v Slov. Plajberku? v njem ima avstr. soc. dem. stranka večino, odbor pa je protestiral proti povsem novemu imenu Deutscher Berg na novi avstr. karti in terja nazaj — Vrtačo (tako me je pred kratkim informiral tajnik Slov. plan. društva v Celovcu).

Daleč, daleč smo prišli! Svetli so bili časi, ko se je 23. julija 1892 v višinah Stola porodila ideja slovenskega planinstva kot narodno obrambne organizacije (PV 1953, str. 211), danes, leta 1954, pa planinski pisatelj na ves glas zagovarja na, novejši Deutscher Berg za drugi najvišji vrh v Karavankah z argumentom, ki ne odgovarja dejstvom (PV 1953, str. 22).

Kaj je s temi »polomijami«?

Onstran Vrtače je še živ spomin, da je vrh 1930 m (= Srednja peč) pri Koroščih dobil ime Nemški vrh zato, ker se je neki Nemec v onih čereh ubil. Koroško (ne pa gorenjsko) ime je avstr. mapper pripisal temu vrhu v obliki Deutscher Berg (vidno na vseh avstr. specialkah), znak, da bi ga bil gotovo raje nadel Vrtači, če bi bil tedaj imel količkaj opore pri domačinih. To je bilo rojstvo usodnega imena, vrženega v ta svet, ne da bi imeli Gorenjci zanj mesta. Ime je postalo razpoložljivo, blodno. Ako upoštevamo, da je imel baron Born prav do te bližine svoje revirje, ako upoštevamo duh njegove uprave in duh drugih nemških magnatov v Tržiču, moremo skoraj z gotovostjo domnevati, da je kak tak lovec ali gozdar zanesel kukavičje jajce in med pastirji razširil povišanje razpoložljivega Nemškega vrha na mesto, kjer ga je R. B. leta 1922 prvič zabeležil. Tu je Nemški vrh doživel ravnokar ponovno metamorfozo v Deutscher Berg na avstrijski karti. — To so resnične — polomije!

Ves zajet v predstavo o kraški »vrtiči« štjeje R. B. ime »Visoka Vrtača« za — nesmisel. Zopet se podaja na filološko polje in nateza Vrtačo na Prokrustovo posteljo glagola »vrteti«, ki da ustvarja globel, ne pa vrhunec. Kaj pa, če ni od vrteti? Sploh pa: ali so geografska imena za to, da jih poklicani in nepoklicani učenjaki obglavljajo kot nesmisel? Če so za orientacijo, pa so tudi paradokсна imena dobra (koliko jih je pri nas in po svetu!), še boljše se vtisnejo v spomin. Pripominjam, da Korošci nimajo pojma o kraški vrtači. Pri njih meriti Vrtačo s tem pojmom je toliko, kot hoteti reducirati vse slovenske doline po kalupu kraške »doline«.

Trdil sem, da je bil pri anketi leta 1940 zaslišan tudi R. B. O tem in o začetku ankete sploh sem bil obveščen z dopisom Glavnega odbora SPD Ljubljana z dne 28. avgusta 1940, G. V. 593/40 T. D.; gl. odbor pravi, da se je obrnil »na g. Badjuro glede pravičnega naziva Nemškega vrha v zemljevidu Karavanke« in prejel njegov odgovor naslednje vsebine: »Iz vašega dopisa G. V. 548/40 T. D. z dne 9. VIII. t. l. razvidim, da „Slovenci s Korotana“ (i. e. dr. Šašelj) še danes trdovratno vztrajajo, naj se Nemški vrh 2180 m iz naših zemljevidov izbriše. Po mojem mnenju to nikakor ne gre, kajti po tem „koroškem“ receptu bi morali...«

Glavni odbor me končno poziva, naj sporočim »svoje stališče k izvajanjem g. Badjura«.

Ali bo R. B. še trdil, da se je mučni spor obravnaval brez njega?

O končnem rezultatu me je Glavni odbor obvestil z dopisom G. O. 707/40 T. D. od 23. X. 1940, kateremu je bil priložen prepis dopisa Geografskega društva na Univerzi v Ljubljani z dne 17. X. 1940. Ta prepis obsega 35 tipkanih vrstic ter po splošnem zgodovinskem uvodu glede imena Nemški vrh v Karavankah piše dobesedno: »Odbor Geografskega društva je na svoji seji dne 14. t. m. upošteval navedena dejstva in bil soglasen v mnenju, da nam ne kaže uporabljati imena Nemški vrh, ki je videti zelo mlada označba, marveč se oprijeti onih imen, ki jih za vrhove uporabljajo tudi na koroški strani.«

Temu pristavlja Glavni odbor SPD: »Mnenje Geografskega društva je za nas merodajno ter bomo v bodoče opustili uporabo imena Nemški vrh v Karavankah. S tem je zadeva za naše društvo končana.«

To je torej avtentično besedilo. Odločba predpisuje: 1. opustiti ime Nemški vrh, 2. oprijeti se koroških imen za vrhove.

Ali se R. B. drži tega? Sam priznava da ne, pri tem pa s poznano gesto smelo kaže na mene: ta je tudi tak...

Problem, katerega napihuje R. B. iz pridevnika »Visoka« pri Vrtači, za domačine na koroški strani ni problem. Oni pravijo v splošnem Vrtača za vso steno s prelazom, posebej pa »črez Vrtačo« za prelaz, »Visoka Vrtača« pa za greben z vrhom. Tudi drugi vrhovi: Obir, Stol, Kepa itd. dobijo pridevnik »visok« šele po konkretni potrebi.

Poden z Visoko Vrtačo

Ugotavljam končno: Ime Ncmški vrh je R. B. pripisoval Vrtači (Visoki) 2180 m od 1922 do 1940. Njegovo prizadevanje ni imelo drugega uspeha, kakor da je prišlo to blodno ime na naši uradni specialki Bled k vrhu 2027 m, kjer še sedaj visi, čeprav ga tam nihče noče! Leta 1940 so naše najvišje znanstvene instance to ime prepovedale — R. B. ga še danes vsiljuje!

Problem, katerega dela R. B. iz imena »Visoka Vrtača«, naj nekoliko osvetli gornja slika.

Ospredje zavzema široki dol, gozd prekriva moreno nekdanjega ledenika z Vrtačo doli. Po pobočjih se okoli in okoli vrstijo kmetije. V ozadju na desni je še nekoliko vidna obla glava Visokega Stola, na levo od nje pa ostri stožec Svečica. Njeno levo pobočje se niža na prelaz »črez Vrtačo«; R. B. predlaga za ta prehod ime »Vrtaška škrbina«, po sliki bo sam presodil, da tu ni kake »škrbine«. Od tega prelaza na levo se polagoma dviga poldrug km dolgi rez (koroški izraz!) Vrtače do vrhunske glave 2180 m. Pod ime »Vrtača« zajemajo Korošci vso impozantno steno s prelazom vred; samo če hočejo ta pojma ločiti, pravijo grebenu Visoka Vrtača. V njeni steni zbuja pozornost Jurjeva drča, segajoča od vrha do vznožja, po tem, da ob šentjurjevem še v snežni odeji porjavi od kruščega se kamenja. Posamezne dele tega reza in stene opišejo domačini dosti natanko z imeni spodaj, n. pr. nad Dolgim rušjem, nad Škrčovimi pečmi, nad Orlovo pečjo, na Črnivjem, nad Orgljicami itd. Od leve se stegujeta v dol dva pogozdena hrbta (Mategva in Vranja peč), ki oklepata dolec Vrtalšje.

Vilko Mazi:

K OBLETNICI ARNOŠTOVE SMRTI

(20. X. 1953)

Nam planincem, kolikor nas je še z rojstno letnico 18..., ni v odnosih med življenjem in smrtjo domalega nobenih neznank več. Sinteza tistega zaporedja je, kakor smo ga tolikokrat doživljali v gorah: vzpon — vrh — sestop.

Za nami je tudi že vrh življenja, v sestopu smo in tam nekje je konec poti. Blizu, ali še ne, nespameten, kogar bi to vzemirjalo... Tudi na drugih naših poteh dostikrat nismo vedeli, kako se bodo končale. Takrat je bila to naša in samo naša skrb, kdaj pa kdaj celo grozna; praveca tekma med biti ali ne biti... En sam nepremišljen korak, en sam neroden prijem bi jo bil utegnil odločiti v našo pogubo. Tale poslednja uganka nas pušča docela ravnodušne. Zakaj to ni več naša skrb, ampak zgolj skrb usode, tiste usode, ki nam je dala življenje in ima edina pravico, da nam ga po svoji volji vzame. Rodovi pred nami so se temu pokorili, rodovi za nami se še bodo, in mi smo samo boren člen v tej neskončni verigi...

Take misli sva predla z Arnoštom tisto popoldne, ko smo pokopavali Janka Mlakarja. V spodobni pieteti do velikega pokojnika, brez emrave sentimentalnosti in brez tope resignacije; možato! — Še na pokopališču mi je potem začel pripovedovati, da zbira obsežno gradivo za monografijo o Valentinu Staniču, pa da bo imel s tem še precej opravka. Nič ne vem, ali je zbral vse, kar je hotel, zakaj videla se nisva več. Koj za Mlakarjem je bil on na vrsti...

Ne pomnim zlepa, da bi se bil koga po njegovi smrti tolikokrat in tako živo domislil kakor ravnó pokojnega dr. Arnošta Brileja. Sam ne vem, kako to, saj do zadnjih let ni bilo med nama nikdar kakih posebnih vezi.

Spoznala sva se že v prvi gimnaziji in si ostala dobra znanca tudi potem, ko je mene zaneslo na učiteljišče. Poteklo je nato več let in z njimi tudi prva svetlovna vojna, da se nisva več srečala. Sele v planinah sva si kasneje nekoč spet segla v roke. Pa le mimogrede. In tako še kdaj pa kdaj. Skoraj zmerom sem ga našel v vedri družbi, ki ji je vedrino dajal ravnó on sam s svojim klenim humorjem in dobrodušnim sarkazmom. Več stikov sem dobil z njim kot urednikom Planinskega Vestnika. Moji prispevki so mu bili, kakor je rad zatrjeval, všeč.

Ko sem mu bil k nekemu potopisu priložil še nazorno situacijsko skico, je menda odkril v meni tudi nekaj risarskega talenta. Pa me je naprosil, da bi mu narisal potrebne zemljevidc za njegov novi planinski Priročnik. Dasi sem imel takrat v delu panoramo s Triglava, sem njegovo ponudbo kar rad sprejel. Tem rajši, ker se mi je tako nudila priložnost, da pridem z njim dosti na teren, zlasti na primorske hribe, ki so bili dotlej tudi meni nepoznani.

Tako sva se šele v tem času dodobra spoznala. V nepozabnem spominu so mi ostala nešteta pota, ki sva jih družno prehodila: Nanos, Jelenk, Idrijski Javornik, Vremščica, Porezen, Bavški Grintovec in še toliko drugih!

Že tam na Razdrtem, kjer sva začela, sem se mu od vsega srca nasmejal, ko se je sredi vasi zastoj mučil s polomljenim vodnjakom, da bi potegnil iz njega vsaj skop požirek. »Zares pravo Razdrto!« je žalostno zmajal z glavo in stopil za mano. Takih je bilo potlej še nič koliko!

Poznal je še tako neznaten cvet po imenu, pa tudi nahajališča redkih rož. Da bi mi pokazal posebno zvrst jegliča, primulo venusto, sva lezla po hudih strminah severne strani Jelenka, kjer edino uspeva. Na Nanosu me je opozoril na jesenček (*dictamnus albus* L.), ki ima prijeten duh po limoni. In tako še na marsikako zanimivost, ki je prej nisem opazil.

Pa njegovo duhovito kramljanje na počivališčih o vsem, kar si hotel: o znanosti ali umetnosti, o gospodarstvu ali politiki, o ženskah ali o športu, najraje seveda o planinstvu, kjer je bil razgledan, kakor le malokdo med nami. Da ne prezrem še njegovega prikupnega baritona!

Nedavno tega sem moral spet vedriti v tisti zapuščeni betonski kasarni pod Možicem, kamor sva se bila nekoč zatekla v hudi plohi. Ves topel in svetel je postal ta pusti prostor, ko mi je zapel očetovsko arijo Germonta iz Traviate, prolog iz Glumačev in še nekaj domačih. Tokrat je zoprno odmevalo, če sem se le prestopil ali zakašljajl v njem. O, kako sem te spet pogrešal, dragi Arnošt! Prav takrat sem sklenil, da se ti oddolžim s temi skromnimi vrsticami in ti tako za obletnico tvoje končane poti sporočim s Prešernom, da

»Niso suhé nam prijatljam oči, ki se spomnimo tebe...«

DRUŠTVENE NOVICE

Naša najsevernejša planinska postojanka je vsekakor kočja Tromejnik na Dolcu (Prekmurje), ki jo je dne 4. VII. t. l. odprlo agilno PD Murska Sobota. Postojanka stoji v neposredni bližini meje med Jugoslavijo, Madžarsko in Avstrijo. Ceravno ima komaj 400 m nadmorske višine, to ne zmanjšuje njenega pomena in vrednosti za razvoj planinstva v Prekmurju. Leži sredi borovega gozdička in ima, čeprav je to naša najnižja planinska postojanka, vsa njena okolica povsem planinski značaj, okoliški vrhovi pa nudijo idealen razgled po vsem Prekmurju. Koča je last Gozdnega gospodarstva in jo je društvo preuredilo v prijazno in udobno planinsko postojanko.

Otvoritev se je udeležilo mnogo članov in okoliškega prebivalstva, zlasti številna pa je bila planinska skupina Belinci, katere pevski zbor je pod vodstvom svojega pevovodje tov. Gonca zapel več pesmi. Sledile so recitacije tov. Darinke Skalarjeve, za veselo razpoloženje pa so skrbeli tamburaši. Otvoritev so se nadalje udeležili org. sekretar okrajnega komiteja ZKS v Murski Soboti, predsednik občine Kuzma, zastopniki PZS in drugi.

Otvoritev planinskega doma na Mirni gori (1048 m). Dom so zgradili in svečano izročili svojemu namenu dne 11. VII. t. l. črnomaljski planinci. Dasi že pred dvema leti organizacijsko in gospodarsko sšibko PD Črnomelj se je leta 1953 krepko oprijelo dela in zgradilo na Mirni gori sodoben planinski dom, ki je v okras Dolenjski in v ponos celotni planinski organizaciji. Za postavitev tega doma je žrtvoval OLO precej finančnih sredstev, prav tako pa tudi PZS in razni delovni kolektivi, vendar gre v največji meri za sluzga za izgraditev doma predsedniku društva tov. Klinarju Martinu in tajniku tov. Lušinu Stanku.

Otvoritev se je izvršila na zelo prišrčen način. Najprej je zaigrala godba na pihala državno himno, nato pa je pozdravil vse zbrane planince društveni predsednik tov. Klinar. Sledili so pozdravi gostov, vmes pa je godba zaigrala nekaj planinskih pesmi, oktet belokranjskih fantov pa je izvedel nekaj pevskih točk. Dom je otvoril predsednik OLO Črnomelj tov. Zunič.

Turistično-gospodarsko razstavo je priredilo Turistično društvo Ljubljana ob priliki letošnjega II. Ljubljanskega festivala. Razstava je bila odprta dne 30. junija t. l. v prostorih bivše kavarnarje »Emona« v Ljubljani in je vzbudila splošno zanimanje.

PD Trbovlje je izvedlo svoj planinski teden v času od 11. do 18. VII. t. l. Predvajali so planinska filma »V borbi s strmino« in »V soncu višine«, organizirali množične izlete na Kum in na Planino, ter predavanje tov. Janka Blažaja iz

Ljubljane o »Vzponu na Nanga Parbat«. Kresove so kumili na Mrzlici, Planini, Bukovi gori in na Ostrem vrhu, prireditelj pa so zaključili s skupinskim izletom na Mrzlico, na katerem je sodelovala tudi delavska godba na pihala. Na pobudo društva je večina trgovskih podjetij opremilo svoje izložbe v planinskem stilu, društvo pa je v izložbi podjetja »Pohišstvo« priredilo zanimivo planinsko razstavo, ki je nazorno prikazalo razvoj planinstva v Zavarstvu.

PD Majšperk nam sporoča, da je namestilo na Donački gori skrinjico z vpisno knjigo in štampiljko, ki sta na razpolago vsem obiskovalcem tega vrha.

Novo planinsko postojanko na Ratitovcu (1666 m) je otvorilo dne 18. VII. t. l. PD za Selško dolino v Železnikih. Čeprav je bilo tedaj zelo neugodno vreme, so množice planincev vtrgale in pazljivo sledile izvajanjem govornikov. Kočo je s kratkim nagovorom otvoril predsednik OLO tov. Košmelj Miran, med gosti pa je bilo opaziti tudi predsednika PZS tov. Fedorja Koširja, zveznega poslanca za ta okraj tov. Borisa Ziherla, Toma Brejca, Vlada Vodopivca, sekretarja Ljudske skupščine tov. dr. Miho Potočnika in druge. Sodeloval je tudi planinski pevski moški zbor, ki je zapel več lepih planinskih pesmi.

Koča sicer ni velika, saj ima prostora le za okrog 40 oseb, vendar so pa vsi prostori zelo racionalno izrabljeni. Spodaj je kuhinja, jedilnica in oskrbnikova soba, v zgornjih prostorih pa sta dve sobi s po dvema posteljama in dve sobi s pogradi. Jedilnica je urejena v kmečkem slogu.

Kako nam je bila ta postojanka potrebna, nam prav prepričljivo pove štivilo planincev, ki so prišli na otvoritev te kočje. Skromno cenjeno je to število značalo najmanj 1500. Zato pa moramo izreči PD za Selško dolino v Železnikih, ki je žrtvovalo za zgraditev in obnovo požgane Kerkove kočje na Ratitovcu ogromno truda in žrtev, iskrene čestitke in priznanje.

Pri zbiranju finančnih sredstev za to kočjo so izdatno prispevali OLO Kranj, PZS, kmetijske zadruge v Češnjici, Martinjem vrhu, Selcah, Zalem logu, Sorci in Bukovici, kovinska zadruga Nako v Železnikih ter vse dolinske občine ter razna druga podjetja, med njimi tudi poedini kmetje, ki so največ prispevali z lesom. Zelo uspešna je bila tudi nabiralna akcija domačine tov. Metoda Demšarja, direktorja Mavrice v Ljubljani, ki je vrgla nad dn 100 000.—. Gradnja doma je stala okrog 5 milijonov dinarjev.

PD Slovenj Gradec je proslavilo 35-letnico obstoja svojega društva dne 8. VIII. t. l. pri svoji koči pod Kremenjarjevim vrhom. Poročilo o društvu bo sledilo.

Triglavski dom na Kredarici (2515 m)

Slovesna otvoritev povečanega in preurejenega Triglavskega doma na Kredarici. V nedeljo dne 8. avgusta t. l. je doživel Triglavski dom na Kredarici velik planinski praznik. Sprejel je pod svoj krov in okrog sebe nad 400 planincev in planink, ki so prišli samo zato, da bi se udeležili slavnostne otvoritve povečanega in preurejenega Doma na Kredarici.

Zamisel preureditve Triglavskega doma na Kredarici ni nova, saj je to že dolgo narekovala potreba. Ni pa bilo odločnega gospodarja Doma, ki bi to zamisel uresničil. PD Ljubljana-matica je končno našla takega gospodarja v osebi tov. Staneta Kersnika-Jelovčana. Dognal je prizidek v dolžini 6 metrov proti ledeniku in za vso to dožnino podajal že obstoječo jedilnico, uredil nad jedilnico nove spalnice, kuhinjo pa prestavil v suteran. V jedilnici je namestil popolnoma novo opravo in v vse prostore napeljal butan plin, ki daje svetlo belo luč. Jedilnica je sedaj velika in svetla, hkrati pa udobna. Kuhinja ima poleg navadnega štedilnika še štedilnik na butan plin, ki ima to prednost, da je kurjava s tem plinom veliko cenejša od drv, kurjenje samo pa praktičnejše. Vsi prostori so opremljeni z lepimi planinskimi slikami, deli znanega planinskega fotoamaterja tov. Čopa Jakca. S pridobitvijo novih prostorov je Dom znatno zvišal svojo kapaciteto — saj sedaj lahko prenočuje v Domu hkrati 130 planincev, v skrajnem primeru pa tudi več.

Otvoritveno slovesnost je pričel društveni predsednik tov. Stajdohar Tone, ki je pozdravil vse zbrane planince in zastopnike oblasti, med njimi podpredsednika Izvršnega sveta LRS tov. dr. Marjana Breclja, predsednika PZS tov. Fedorja Košinja, zastopnika OLO Radovljica in vse ostale zastopnike planinskih društev. Finančno poročilo o gradnji je podal društveni podpredsednik tov. Ivo Marsel. Iz tega sledi, da so izdatki v zvezi z obnovo Doma dosegli 6 milijonov dinarjev. Je to sicer velika vsota, ki pa se bo vsekakor dobro obrestovala. Po pozdravnih nagovorih in izrečenih čestitkah so društveni delegati izročili razna darila, PD Ljubljana-matica pa je v znak hvalečnosti za njegove zasluge pri obnovi tega Doma podarilo gospodarju tov. Kersniku lično plaketo, predstavljajočo Triglavski dom na Kredarici. Za veselo razpoloženje je skrbel kvartet »Fantje na vaši«.

Vsa zbrana množica planincev se je nato podala na stezo nedaleč od Doma, kjer je društvo odkrilo spominsko ploščo Mihi Bizjaku, ki se je ponesrečil pred sedmimi leti.

Dne 5. IX. t. l. je PD Velenje otvorilo kočjo na Paškem Kozjaku (1063 m). Otvoritev je bila ena od uvodnih slovesnosti tedna »Stajerska v borbi«, kajti prav po teh vrhovih je imela XIV. divizija najhujše hore.

Otvoritve so se udeležili poleg društvenih funkcionarjev še podpredsednik okrajnega ljudskega odbora, republiški poslanec tov. Turnšek, zastopnika PZS ter zastopniki sosednjih PD in Partizana.

H gradnji tega doma so pristopili že v letu 1933 in investirali preko 3 milijone dinarjev. Koča ima v pritličju gostinsko sobo za 50 oseb, kuhinjo in ostale pritlične, v zgornjih prostorih pa bo 20 postelj in na skupnih ležiščih prostor za 40 oseb. Ležišča pa zazdaj še niso urejena, ker društvu primanjkujejo finančna sredstva. Iz Paške držl proti koči dobro markirana pot, po kateri se je v času NOB prebijala XIV. divizija.

Z dograditvijo te postojanke je PD Velenje udeležilo planinsko zavetišče, ki ga je doslej oskrbovalo v neposredni bližini te novozgrajene kočje.

Pedesetletni jubilej PD Ajdovščina.

Dne 12. sept. 1954 so praznovali planinci iz Ajdovščine in okolice redke jubileje. Slovesno so namreč proslavili 50-letnico ustanovitve planinskega društva v tem mestu. Ta večer se je zbrala večina članov tega društva v slavnostno okrašen kinodvorani k slovesnemu zborovanju, na katero so prišli tudi zastopniki ljudske oblasti, organizacij in podjetij ter zastopniki PZS ter PD Nova Gorica in Vipava. Zborovanje je vodil najstarejši društveni član tov. Brajnik Rudolf, ki je podal tudi obširno in podrobno poročilo o nastanku in delovanju tega društva od njegove ustanovitve, t. j. 12. septembra 1903 dalje.

Predvsem je navedel zgodovinske podatke o organizaciji slovenskega planinstva sploh, t. j. od ustanovitve Slovenskega planinskega društva v Ljubljani leta 1893 in nato v naslednjih letih njegovih podružnic širom po slovenski zemlji, med katerimi je bila ena prvih, na Primorskem pa sploh prva »Ajdovsko-Vipavska podružnica SPD v Ajdovščini« ustanovljena leta 1903. Kakor je dala glavni povod za ustanovitev SPD poleg ljubezni do planin in gorohodstva njegovih ustanoviteljev, njihova želja in odločnost, postaviti močno obrambo proti prodiranju tujcev na naše narodno ozemlje, tako so tudi ajdovski rodoljubi in ljubitelji planin pod vodstvom letos umrlega učitelja, planinca in lovca Edmunda Čibeja ustanovili podružnico SPD, da bi zajeli prodiranje tujca v planinske predele Trnovskega gozda. Z delovanjem mlade podružnice, ki je bila že takoj v začetku in vsa leta tja do izbruha prve svetovne vojne zelo delavna, je bilo ob vedno bolj naraščajoči narodni zavesti ljudstva, to potujčevanje kmalu popolnoma zajezeno. Le eden glavnih njihovih ciljev, namreč postavitev kočje na Cavnju, tega ponosnega in prevladujočega vrha predalpske predgorja ni bil dosegčen.

Prva svetovna vojna in četrtsotletna italijanska okupacija je sicer njihovo organizirano planinsko delo zatrla, toda duh planinstva tudi za časa okupacije ni zamrl. Zato ni nič čudno, da je bila po osvoboditvi in še pred priključitvijo Primorske k Jugoslaviji že meseca avgusta 1945 zopet Ajdovščina od nekdanjih po-

družnic SPD na Primorskem prva, ki je obnovila svoje delovanje v glavnem ob sodelovanju mladine iz delavskih vrst, poleg nekaterih nekdanjih starejših članov. V naslednjih letih je društvo obnovilo vse nekdanje planinske naprave. Obudilo pa je tudi načrt po postavitvi planinske postojanke na Cavnu in gačasno rešilo na ta način, da je ob podpori Gozdne uprave, ki je odstopila v logarjevi hiši eno sobo, v tej uredilo skromno planinsko zavetišče, ki ga je imenovalo po rojaku Antonu Bavčerju, ki je med NOB dal svoje življenje. V naslednjih nekaj letih je društvo postavilo pod Golaki »Iztokovo koč« , pri izviru Hublja pa malo izletniško kočico. Za 50-letni jubilej pa si je društvo postavilo nalogo, nadomestiti zavetišče na Cavnu z novo kočico, ki bi izpolnila stare sanje primorskih planincev. Četudi jim trenutno finančno stanje to onemogoča in je gradnja kočice za nekaj časa odložila, od svoje namere ne bodo odstopili ter s pripravljanimi deli nadaljevali do uresničenja.

Sledil je kratek kulturni program s sodelovanjem pevskega zbora »Lipa«, ki je zapel nekaj lepih planinskih pesmi in nekaj recitacij, ki so jih podala društveni člani tov. Kalnova in tov. Rajner. Društvu je nato čestital zastopnik PZS tov. Prosenec Živojin in mu izročil diplomu, nato pa je čestital tudi tov. Brajniku Rudolfu in mu izročil srebrni častni znak, s katerim ga je odlikovala Planinska zveza Slovenije za njegovo dolgoletno uspešno planinsko delo. Čestitkam so se nato pridružili tudi zastopnik PD Nova Gorica tov. Hvela in drugi. Nato je sledilo predvajanje planinskih filmov. Z ogledom društvenih originalnih zapisnikov od leta 1903 dalje ter starih smučk norveškega izvora, ki jih je uporabljal že leta 1888 sedaj pokojni Edmund Cibej — kar vse je bilo razstavljeno v dvorani — je bil ta lepi planinski praznik zaključen.

Planinski teden PD Mengeš. Društvo ga je izvedlo od 22. do 29. VII. t. l. predvsem z množičnimi izleti. Ena skupina planincev se je podala s kamionom na Smarjetno goro, kolesarji pa so se odpravili v Kamniško Bistrico, druga skupina je odšla na Kamniško sedlo, tretja pa na Kisovec. Mladinci so se podali na Krvačec. Ta skupina je štela 19 mladincev in tri pionirje, stare od 4 do 5 let, ki so se pri hoji nad vse pričakovanje odlično izkazali. Zlasti je v tem pogledu pohvaliti pionirja brata Kompare, ki sta hodila bolj kot vsi ostali. V okviru planinskega tedna so izvedli tudi skiptično predavanje o naših gorah, ki jim ga je omogočila TZS ter predvajanje planinskih filmov. Obe prireditvi je vsakokrat posetilo najmanj 200 planincev.

Društvo je sklenilo uvrstiti planinski teden med svoje vsakoletne redne prireditve.

Nov planinski dom pod Veliko Kopo na Pungartu (1377 m) so slovesno otvorili dne 4. VII. t. l. Dom je otvoril predsednik PD Slovenj Gradec tov. Miloš Grmovšek, ki je v svojem govoru tudi očitno burno zgodovino te postojanke.

Prvilo se slovenjgraški planinci zgradili dom na tem mestu leta 1937. Ker je bil dom leta 1942 med narodnoosvobodilno vojno požgan, so po vojni takoj pristopili k njegovi obnovi. Dne 1. VI. 1947 bi se imela vseliti otvoritev te postojanke, do

Dom pod Veliko Kopo na Pungartu (1377 m)

tega pa ni prišlo, ker je bil dom tri dni prej zopet požgan. Slovenjgraški planinci pa tudi tokrat niso klonili. Zgradili so nov, večji in udobnejši planinski dom, ki ima v sobah in na dveh skupnih ležiščih okrog 70 ležišč. K dograditvi tega impozantnega planinskega doma, ki stoji na važnem prehodu iz Mislinjske v Dravsko dolino in tvori nujen člen v mreži planinskih postojank na tem delu Pohorja, je mnogo pripomogel njihovi okrajni ljudski odbor, deloma pa tudi PZS in številni delovni kolektivi. Precej finančnih sredstev je zbralo tudi PD Slovenj Gradec samo z razpisom notranjega posojila med svojimi člani.

Marljivim slovenjgraškim planincem s tov. Germovškom Milošem na čelu, ki kljub dvakratni težki nesreči niso obupali, temveč še v tretje zgradili nov planinski dom, gre za njihovo požrtvovalno delo vse priznanje.

Prizidek k Planinskemu domu v Logarski dolini. Ze takoj ob dograditvi Planinskega doma v Logarski dolini, ki ga je zgradilo PD Celje lansko leto, je bilo gotovo, da je Dom premajhen, zlasti pa je bila premajhna jedilnica. Brez finančnih sredstev, vendar pa s trdno voljo, se je društvo lotilo tudi tega dela in takoj začelo z zidavo prizidka — jedilnice. Dogradilo je veliko, moderno in sodobno jedilnico, nad njo pa uredilo še vrsto spalnic. Za prizidek so izdali nad 5 milijonov dinarjev, potrebovali pa bodo še najmanj en in pol milijona dinarjev za parket v jedilnici in ureditev novih spalnic. Z dograditvijo nove jedilnice je PD Celje znatno zvišalo kapaciteto Doma, hkrati pa ga moderniziralo tako, da se po svoji eleganci lahko meri z vsemi tovrstnimi planinskimi hoteli doma in v inozemstvu. PD Celje zasluži za svoje delo vsekakor vse priznanje in iskrene čestitke.

PD Kum Trbovlje je izvedlo planinski praznik dne 1. VIII. t. l. na Kumu (1219 m). Ob številni udeležbi planincev so na predvečer ob zvokih kmečkega tria taborniki ob tabornem ognju, naslednjega dne pa odkrili spominsko ploščo padlim planincev v NOV. Sodelovali so pevec in godba, nagovor ob odkritju plošče pa je imel tov. Borštnar Slavko. Po proslavi se je razvil živahno planinsko rajanje. V dvorani Svobode so predvajali tudi planinske filme.

PD v Cerknici je dne 8. VIII. t. l. priredilo planinsko zabavo pred Kulturnim domom v Cerknici, povezano s kratkimi izleti na bližnje izletniške točke. Prireditvev je v moralnem kot v finančnem pogledu dobro uspela.

L. R.

PD Maribor je odprlo postojanko tudi na Kozjaku. PD Maribor je znano kot izredno delavno, vztrajno in uspešno društvo. V izredno kratkem času je s svojim delom in s svojo pobudo obnovilo planinstvo na prelepem Pohorju s tem, da je obnovilo in zgradilo vrsto planinskih domov, med njimi najlepšega, ponos jugoslovanskega planinstva, Ribniško kočo. Sredogorje severno od Drave, Kobansko s Kozjakom pa je do zadnjega časa ostalo brez planinske postojanke. V nedeljo 10. oktobra 1954 pa je stopil tudi Kozjak ponovno v zgodovino slovenskega planinstva.

PD Maribor je namreč na ta dan povabilo slovenske planince na otvoritev Koče na Zavrčerjevem vrhu, ki jo je zgradilo v kratkih treh mesecih. To izpričuje, da "fanatiki" Ribniške kočice še vedno krepko delajo z istim zanosom za razvoj slovenskega planinstva. Prostor za kočico je izbral navdušen obiskovalec Kozjaka tov. Voglar, posestnik parcele pa za svoje zemljišče na terjal nobene odškodnine. Pri gradnji kočice so pokazali veliko razumevanje posestniki Fike, Grace in Šiker, denarna sredstva pa je društvo dobilo od obeh okrajev, delovnih kolektivov, zadrug in poedincev. Pomagala je tudi JIA, ki je dala društvu za prevoz gradbenih sredstev motorno prevozno sredstvo, ki se ne ustraši starih kozjaških kolovozov. V nedeljo 10. okt. vreme sicer ni bilo ugodno za izletnike, toda kljub mrčevemu jesenskemu dnevu, v katerem je dišalo po snegu, se je na prelepi razgledni točki zbralo nekaj sto ljudi od blizu in daleč. Ob 11. uri je zbranim planincem spregovoril predsednik PD Maribor ing. Friderik Dejen. Povedal je, kako je do gradnje kočice prišlo, kdo ima največ zaslug pri tem delu in čemu naj služi.

Potem so zbor pozdravili še zastopnik lovcev tov. Cvirn, predsednik občine, sekretar PZS tov. Felih in drugi zastopniki. K otvoritvi so med drugimi prispeeli tudi zastopniki okrajev tov. Boie iz Maribora, tov. Jerman in Gradišnik iz Celja, guverner Narodne banke tov. Dolinšek, med starejšimi planinci pa je zbor lahko pozdravil zaslužnega mariborskega planince dr. Senjorja in tov. Pajterja, ki je član slovenske planinske organizacije vse od l. 1893.

Po oficialni otvoritvi se je kljub čemernemu vremenu razvila prosta zabava na solidnem plesišču pred kočico. Posebno lep odziv je otvoritev kočice našla pri domačinih, ki so planinsko kočico pozdravili kot mejnik v zgodovini Kozjaka, kot živ spomenik narodne zavesti in ljubezni do rodne zemlje. Bil je to pomemben danov praznik PD Maribor, ki mu k uspehu v imenu vseh slovenskih planincev iskreno čestitamo. T. O.

Dne 17. in 18. VII. t. l. je PD Poljčane priredilo na Boču planinski tabor, ki je kar zadovoljivo uspel.

III. medrepubliški zlet planincev. Dne 25. VII. t. l. je bil v Fužinah v Gorskem Kotarju III. medrepubliški zlet planincev, povezan z 80-letnico hrvaškega in hkrati jugoslovanskega planinstva. Zleta se je udeležilo okrog 2500 planincev iz vseh republik. Poleg predsednika PSJ tov. Radeta Kušiča in ostalih članov PSJ so se zleta udeležili tudi vsi predsedniki oziroma zastopniki republiških planinskih zvez, med

gosti pa je bilo opaziti tudi org. sekretarja CK Zveze komunistov Hrvatske tov. Zvonka Brkiča, generala Kosto Naču, podpredsednika Sabora Hrvatske tov. Karla Mrazoviča in druge vidne javne delavce kakor tov. Zlatana Sretna, Ivico Gretiča, Miko Spiljaka in Milutina Baltiča. Nadalje sta bila tu predsednik planinske organizacije Zapadne Nemčije g. dr. Heizer in zastopnik grške planinske organizacije g. Fifos Janekos. Pismene čestitke so poslali predsednik Sabora Hrvatske in častni predsednik PSH tov. dr. Vladimir Bakarič, UIAA, planinski organizaciji v Avstriji ter Švici. Otvoritveni govor je imel predsednik PSH tov. Vječoslav Holjevac, nakar so jubilatno čestitali še predsednik PSJ tov. Rade Kušič, zastopniki republiških planinskih zvez in drugi. Poleg čestitk je PSH prejel tudi več dragocenih daril, on sam pa je PSJ poklonil lep album.

Officialnemu delu proslave je sledila regata na Bajer jezeru in vaterpolo. Izredno lepo sončno vreme pa je omogočilo udeležencem tudi izvedbo vrste izletov kakor na Medvedjak, Bitoraj, na Spiljavrelo v Vratih in na Viševico, obisk jame Lipe in ostalih jam, kakor tudi ogled hidrocentrale, jezera Lokvanka in gradbenih del na Lokvah. Zvečer so kurili taborni ogenj. Zlet je bil zaključen dne 27. VII. t. l. na Plátku s proslavo Dneva vstaje.

V založbi "Minerva" Beograd, Terazije 13, je izšla v srbohrvaškem jeziku knjiga "Zmaga nad Everestom", delo Johna Hunta, vodje angleške ekspedicije, ki je v letu 1953 zavojevala najvišji vrh Himalaje. Knjiga vsebuje 49 fotografij na umetniškem papirju in 30 originalnih risb med tekstom. Je tehnično odlično opremljena, z barvnim ovitkom in tiskana na specialnem papirju. Cena v polplatno vezani knjigi je din 540.—.

Knjiga "Zmaga nad Everestom" je po svoji vsebini, literarni in dokumentarni vrednosti ter značaju delo, ki bo gotovo zanimala najširše kroge čitateljev.

Zvezni odbor za kongres planincev Jugoslavije je zasedal dne 29. IX. t. l. v prostorih PSJ v Beogradu in sprejel vrsto sklepov, ki naj omogočijo, da bo kongres najslavesnejša manifestacija planinstva v tem jubilejnem letu. Na kongresu bodo podani razni referati kakor politični in strokovni, o alpinizmu in GRS, o čuvanju prairodnih redkosti naših planin, o izgradnji planinskih domov ter skioptično predavanje o vzponu na Mont Blanc. V okviru kongresa bo tudi razstava planinske fotografije in umetniških slik ter planinski muzej, predvajani pa bodo tudi planinski filmi. Zagrebska planinska društva bodo ob kongresu organizirala za goste krajše izlete. Če bodo republiške planinske zveze pravočasno poslane gradivo, bo za kongres izšel tudi Zbornik, ki bo vseboval historiat vsake poedine planinske zveze, tiskan na njenem jeziku. PSJ bo odlikoval z zlatim in srebrnim častnim znakom one planinske delavce, ki jih bodo republiške planinske zveze predlagale v odlikovanje, za udeležence kongresa pa bo PSJ izdal še posebne kongresne znake. Sklenili so, da naj bi se kongresa udeležili vsi funkcionarji republiških planinskih zvez, medtem ko naj bi društva, ki imajo do 500 članov, poslala po enega, društva s 500 do

1000 člani po dva in ostala društva z več kot 1000 člani pa tri delegate. Delegati bodo gosti PSJ. Društva naj bi delegate za kongres izbrala na članskih sestankih in poslala res najzaslužnejše in najaktivnejše planinske delavce. Na kongres bodo poleg vidnih predstavnikov javnega in političnega življenja povabili tudi vse inozemske planinske organizacije, članice UIAA, kakor tudi funkcionarje te Asociacije.

Kongres se bo vršil dne 28. in 29. novembra t. l. v Zagrebu.

Letna skupščina Planinske zveze Hrvatske. Zasedala je dne 27. in 28. avg. t. l. na Piatku, vodil jo je tov. Djuro Rački, funkcionar PD Priroda ob navzočnosti 9 članov upravnega odbora PSH in 60 društvenih delegatov. Skupščina je imela zelo slovesen značaj, saj PSH v novembru praznuje 80-letni jubilej obstoja.

Podana sta bila dva referata, tajniški, ki je zajel dveletno delo zveze na organizacijskem, propagandnem, založniškem, markacijskem, alpinističnem, gorsko reševalnem, jamarskem, mladinskem in gradbenem sektorju, ter o finančnem materialnem poslovanju zveze, ki ga je podal načelnik gospodarske komisije.

Iz tajniškega poročila posnemamo, da je hrvaško planinsko društvo nastalo pred 80 leti kot sad znanstvenega dela prirodoslovcev, ki jih je znanost in neraziskana priroda ter kraji njihove zemlje privlačevala k znanstvenemu preiskovanju dežele. Društvo je tedaj šlo komaj kakih 300 članov, v glavnem učenjake in znanstvenih raziskovalce. Vzvišena ideja — temeljito spoznavanje domovine in ljubezen do nje — ki je že tedaj prevevala organizatorje planinstva kot tov. Budo Dudisavljeviča, Josipa Torbarja, dr. Josipa Štoserja, dr. Djura Pilarja, Milca Dragutina in druge, pa je po malec zbrala okrog sebe vse večje število članov tako, da je že pred I. svetovno vojno šlo že nekaj tisoč članov. Narodna zavest in odpor proti potujčevanju sta povzročila, da so planinci vodili borbe z Maždari.

Kakor je planinsko društvo spočetka imelo v svoji sredi po največ učenjake, zatem pa tudi že ostalo inteligenco, so se po letu 1925 pojavili v društvu novi ljudje, delavci in napredna inteligenca, ki so borbo za nacionalno ravnopravnost razširili in povezali z borbo za socialno enakost in borbo proti eksploataciji. Nosilce te ideje v hrvaškem planinstvu je bilo društvo »Priatelj prirode«, ki je v planinskem pokretu odigralo odlično svojo vlogo in zelo mnogo tudi doprineslo k pripravam za NOB. Poleg ostalega je to društvo tudi vodilo ostro borbo z reakcionarnimi elementi v drugih planinskih društvih.

Letu 1951 je PSH imel 60 društev, v letu 1952 pa že 72 društev s 17500 člani. Koncem leta 1953 je bilo že 83 društev z 19298 člani. Ob skupščini je število društev skočilo že na 85. Po številu in množičnosti je PSH tretja največja organizacija v NRH. Od 312 društev, registriranih pri PSJ, odpade na Hrvatsko 85 društev, od skupnega števila planincev, ki jih je v Jugoslaviji okrog 107000, pa jih odpade na PSH z 19300 člani ena petina vseh članov. Po socialnem sestavu ima 17% delavcev, 3% delavske mladine, 31% namasencev, 30% študentov in dijakov, 2%

kmotov in 17% ostalih. Moških članov 62,8%, ženskih 37,2%. Od tega planincev do 14. leta starosti 10,6%, ali 2668 kar pomeni dvig za 2% od preteklega leta, od 14. leta do 24. leta 16,9% ali 3260, kar pomeni rahel padec napram prejšnjemu letu, in od 24. leta dalje 72,5% ali 13950, t. j. 5% dvig napram letu 1952. Medtem ko je starostna struktura članstva ugodna, ne zadovoljuje struktura po socialnem sestavu; v organizaciji je zastopan premajhen odstotek delavcev in delavske mladine.

Savez je bil v stalnem kontaktu z društvi in na njihove občne zборе redno pošiljal delegate. V Zagrebu in na Reki je formiral mestni odbor, ugotovil pa je, da se ni obnesel kot stalni organ. Namesto tega je predlagal formiranje posvetovalnega telesa v onih mestih, kjer je več društev. To telo naj bi tvorili predsedniki in tajniki teh društev. Sestajali bi se po potrebi in na iniciativo poedinih PD ali enkrat mesečno. S sklepom plenuma PSH na Siemenu dne 8. II. 1953 je bil v Zagrebu formiran tudi Svet planincev, ki ga sestavljajo zagrebška PD. Svet je imel več sestankov, na katerem so razpravljali o organizaciji izleta na Plitvička jezera in o proslavi 80-letnice hrvaškega planinstva, Svet pa je tudi potrdil kooptacijo nekaterih članov upravnega odbora PSH. Na poslednjem sestanku so razpravljali tudi o odnosu PD Zagreb napram PSH, ki po mišljenju zveze ni bil pravičen. PD Zagreb se je namreč samolastno in brez pristanka PSH proglašilo za PD Zagrebmatice in tudi dalo v promet jubilejne znake pod tem nazivom, končno pa PD Zagreb tudi ni dovoljevalo PSH finančnih revizij. Po mnenju PSH PD Zagreb ni bilo upravičeno do tega naziva. Ime »matice« je imelo nekdanj HPD v Zagrebu. To društvo je pod tem imenom delovalo tudi med okupacijo in so bili tudi nekateri člani tega društva sodno kaznovani zaradi sodelovanja z okupatorjem. Če se upošteva, da je bilo nekoč v Zagrebu storjenih nekaj podobnih poskusov preimenovanja imen, ki so na oko sicer povsem nedolžna, v stvari pa je šlo le za zbiranje malomeščanskih elementov, naravno PSH na tako preimenovanje ne bi mogel pristati, tembolj, ko je to javno napadlo tudi dnevno časopisje. Pravilnost domneve PSH potrjuje okolnost, da so se po preimenovanju PD Zagreb v matice včlanili v to društvo stari planinci, ki so bili doslej popolnoma neaktivni. Razen tega pa so se temu protivila tudi vsa ostala zagrebška planinska društva, ker bi to pomenilo, da so ta društva v nekakem podrejenem položaju nasproti PD Zagrebmatice in da so ta društva izšla iz PD Zagrebmatice, kar pa niti ni točno. O tem se je na skupščini živahno debatiralo in končno sklenilo, da PD Zagreb ukine naziv »matice«. Nadalje je bilo sklenjeno, da mora društvo vso še obstoječo zalogo jubilejnih značk uničiti, sklep skupščine PSH pa sporočiti svojemu članstvu na svojem izrednem občnem zboru, ki naj ga skličejo čimprej.

V pretekli dveletni poslovni dobi je PSII izvedel skupno 77 predavanj, poveljnih v Zagrebu, nekaj pa tudi izven njega. Za projiciranje tonfilmov na ozkem traku je nabavil lastno kinoaparaturu, za katero je izdalo din 350000.—. Delaven je tudi fotoodsek, ki si je ustvaril že fototeke,

med drugim pa izdelal tudi reprezentančne albume. Dalje je izdelal dve kolekciji diapozitivov za predavanja, predvsem o jamarstvu, storil pa so tudi že prve korake za razvijanje in kopiranje color filmov. Največja propagandna akcija PSH je bila pač organizacija zleta na Plitvicah 27. VII. 1953, ki je uspel navdse zadovoljivo. Udeležilo se ga je nad 2000 planincev. Predavanje g. Herzoga v letu 1952 o osvajanju Anapurne in g. Wylieja v letu 1953 o vzponu na Mount Everest je poslušalo nad 3600 planincev.

Njihova revija »Naše planine« je imela leta 1953 naklado 1500 izvodov v obsegu 368 strani. V letu 1954 so dvignili naklado na 2000 izvodov in predvidevajo, da bo letnik obsegal 576 strani. Konec leta 1953 je revija imela 1050 stalnih naročnikov. Letos so plasirali nadaljnjih 600 izvodov revije po raznih bibliotekah in šolah. Revijo zamenjujejo s šestimi državami. Pri izdaji revije se borijo z velikimi težavami. Da bi zvišali število naročnikov, so predlagali, da bi na vsako društvo poslali toliko izvodov revije, kolikor ima društveni odbor članov. Kljub sklepu plenuma v letu 1953, da mora biti vsak društveni funkcionar hkrati naročnik revije, se je na revijo naročilo le zelo majhno število odbornikov. Računajo, da bi na ta način pridobili najmanj 600 novih naročnikov. V nasprotnem primeru bodo morali znižati naklado in obseg revije.

Alpinisti so leta 1953 izvedli v Julijskih Alpah tečaj, katerega se je udeležilo 37 tečajnikov, na Severnem Velebitu pa tečaj za vodice, ki ga je obiskalo 18 tečajnikov. Udeležili so se tudi tečaja za organiziranje zimskih tur, ki ga je priredila Mednarodna unija v Švici. Mladinska komisija je organizirala v Zagrebu »planinsko šolo«, ki jo je obiskovalo 140 srednješolcev. Šola je trajala en mesec in je bil njen namen seznaniti udeležence z vsemi osnovami planinstva. V PSH deluje 9 alp. odsekov, od katerih je šest v Zagrebu in po eden na Rečki, Jastrebarskem in v Varaždinu. Skupno štejejo vsi odseki 25 alpinistov in 47 pripravnikov. Vzpone so vršili doma in v inozemstvu, predvsem na Mont Blancu in Grossglocknerju. Gorska reševalna služba je razdeljena na 6 ekip, ki uspešno vrše svoje naloge.

Aktivnih jamarjev imajo hrvaška planinska društva okrog 40. Preiskali so že okoli 135 jam. V PSH je registriranih 6 jamarških odsekov. Po planu bi moralo 53 PD na svojem področju markirati določena pota, vendar je pa svojo nalogo izvršilo le 20 društev.

Po zaključku plenuma od 8. II. 1953 je bil pri PSH formiran mladinski odsek. Največ pozornosti so posvetili delavski in srednješolski mladini. Pod vodstvom starejših so mladinci izvedli vrsto dobro uspešnih akcij. Društva so imela vidne uspehe z mladino povsod tam, kjer so se znašla povezati z vodstvi šol. Mladinska komisija pri PSH pa je s svoje strani doprinesla svoj delež s planinskimi predavanji in predvajanjem planinskih filmov ne samo v industrijskih in srednjih šolah, temveč tudi na učiteljskih, da je na ta način tudi med bodočimi učitelji vcepila planinsko idejo. Prav tako pa sodeluje s Počitniško zvezo, taborniki in pionirji.

Za gradnjo domov je savez prejel od Izvršnega sveta dotacijo din 800000.—, ki

jih je razdelil na 14 gradenj. Svet za prosveto in kulturo pa mu je za pokritje primanjkljaja proračuna dodelil din 2700000.—. Dohodki PSH so znašali v letu 1953 din 1642138.—, od tega samo na članarini predvidoma din 471999.—. Ta številka pa se bo verjetno precej znižala, ker več društev še ni vrnilo in obračunalo članskih znanjk.

Po daljši in živahni diskusiji je skupščina sprejela pravilnik PSH, finančni in disciplinski pravilnik ter vrsto sklepov v pogledu vsestranskega raznaha na vseh sektorjih dela. Poleg plenuma pa je izvolila tudi 15-članski upravni odbor s tov. Veco Holjcem na čelu, tričlanski nadzorni odbor in 5 delegatov za skupščino PSJ.

V imenu PSJ je pozdravil skupščino z daljšim nagovorom predsednik tov. Rade Kušič.

L. R.

IZ SEJNIH ZAPISNIKOV UO PZS

V vrstah sindikalno športnega društva Železnica v Mariboru se je pojavila težnja po ustanovitvi lastnega planinskega društva, oziroma planinske skupine v njihovem društvu. PZS jim je sporočila, da lahko osnuje samostojno PD, če bo izpolnilo vse predpisane pogoje, ali pa planinsko skupino v okviru PD Maribor.

PD Mojstrana je predlagala, da bi v počastitev 30-letnice smrti dr. Klementa Juga preuredili kapelico v Vratah v »Hram žrtev Triglavov«. Njihova zamisel je ta, da bi v notranjosti kapelice na steno naslikali severno triglavsko steno, na mestih, kjer so se poindici smrtno ponesečili, pa bi namestili male ploščice z imenom in datumom nesreče. V tem Hramu žrtev Triglavov bi namestili tudi album s slikami vseh ponesečencev. Temu priporočeno bi preuredili tudi okolico kapelice. Do tega predloga jih je privedla želja, da že v steni odkrite spominske plošče, ki jih je načel zob časa, odstranijo in jih nadomeste s temi v Hramu žrtev, na ta način pa tudi zavro množico plošč ob vznožju stene in v njej, saj marsikdaj jemljejo tako potreben pogum in koncentracijo planincem.

PZS se v načelu ne strinja s tem predlogom, vendar pa sodi, da je možna boljša rešitev, morebiti Aljažev planinski muzej.

PD Mojstrana je tudi izrazilo željo po odkupu vseh grobov triglavskih žrtev na pokopališču v Mojstrani. Ker so nekateri grobovi stari že nad 50 let, jih hoče občina prekopati. Društvo želi, da bi vse te grobove obdržalo in še nadalje za nje skrbelo.

Dne 5. VII. t. l. je propagandna komisija PZS izvedla tiskovno konferenco s poročevalci dnevnega časopisa, Tanjuga in Radia za popularizacijo naših gor. To je bilo potrebno in v interesu vseh društev tik pred otvoritvijo glavne letne sezone.

PZS je razpravljala tudi o izdaji vodnika po Sloveniji, ki je za vsako alpsko državo nujno potreben. Skušala ga bo založiti v zvezi s TIS ali samostojno po posameznih področjih. Z organizacijo naj se prične že letos in hkrati zagotove primerna denarna sredstva v proračunu za leto 1955.

Na zadnji seji komisije za planinska pota so se odločili za polemično kampanjo po časopisih. Jamarji namreč hočejo imeti

svoje markacije, gozdarji zopet svoje, svoje znake pa je uvedel tudi železniški sindikat v Mariboru. Komisija je mnenja, da morajo biti pota enotno označena, ne glede na to, kdo jih oskrbuje. Prepričani so, da imajo pravico zahtevati zaščitno znaka. Če potrebuje kdo še posebne markacije za poedine odcepe, bi bil za to potreben poseben dogovor. Po polemiki, za katero imajo precej moralne osnove, bi predlagali Drž. sekretariatu za notranje zadeve, da izda uredbu o zaščiti planinskih naprav.

V zvezi z uvedbo malega obmejnega prometa med Avstrijo in Jugoslavijo bo skušala PZS pokreniti korake na merodajnem mestu tudi za sprostitev togih obmejnih predpisov, ki zadevajo planince.

Gospodarska komisija PZS ima v načrtu nov osnutek proračuna PD, ker sedanja oblika ni več sodobna in ne ustreza današnjim zahtevam.

PZS je odklonila prevzem Doma na Polževem, ki ji ga je hotel izročiti v trajno uporabo OLO Ljubljana-okolica, ker ta dom absolutno nima planinskega značaja in je dolžnost PZS, da vzdržuje resnično planinske postojanke. Zelja PZS je, da dokončno še prekine z upravljanjem izrazito nižinskih in neplaninskih postojank ter podobnih hotelov, še prav posebno pa v primerih, če upravljanje takih objektov ne bi prineslo nobenega dobička, ki bi ji sicer omogočil sanacijo številnih pasivnih višinskih planinskih postojank.

PSJ sporoča, da je proslava 80-letnice jugoslovanskega planinstva, ki bi se morala vršiti dne 27. X. t. l. v Zagrebu, preložena na 28. XI. t. l.

Skupščina PSJ se vrši dne 18. in 19. decembra t. l. v Beogradu.

PD Novo mesto predlaga zgraditev planinskega doma na Malčevem krču na Gorjancih. Gradil naj bi se s pomočjo hrvaških planincev in OLO Novo mesto. S tem naj bi bila izpolnjena večletna želja novomeških in hrvaških planincev.

Kongres CAI se je vršil od 4. do 10. IX. t. l. in je bila nanj povabljena tudi PZS.

Planinsko društvo nameravajo ustanoviti v Gorenji vasi pri Skofji Loki. Novo-ustanovljeno društvo bi prevzelo v svojo upravo kočjo na Blegašu, ki je last Kmetijske zadruge v Hotavljah.

Gospodarska komisija ugotavlja, da večini društev ni znano, katere inozemske planinske organizacije imajo pravico do članskih ugodnosti v naših postojankah, čeprav jim je bilo to že ponovno sporočeno. Zato bo poskrbeli, da bodo vsa društva in njihovi oskrbniki o tem poučeni še pred pričetkom prihodnje letne sezone.

Vse planinske postojanke tudi še ne izvajajo sklepa zadnje skupščine PZS, po katerem imajo člani PD v visokogorskih planinskih postojankah pravico do 10% članskega popusta pri hrani in pijaci. Ugotovljen pa je bil celo primer, da je neko društvo v svoji postojanki dovolilo ta popust le članom svojega društva. Tudi v tem pogledu bodo društva ponovno prešla striktna navodila. V zvezi s tem se je predlagalo, da se po končani sezoni skliče sestanek vseh oskrbnikov koč in gospodarjev, na katerem naj bi se predebatirali vsi nedostatki, ki so se pojavili v kočah med sezono.

Na predlog propagandne komisije je UO PZS odklonil ponudbo g. Toma Weterja iz Anglije za predavanja o himalajskih ekspedicijah, ker bi bilo to predavanje zvezano s previsokimi stroški. Eventualno se bo za to odločila šele na spomlad in v dogovoru z ostali republiškimi zvezi.

T. R.

PLANINSKA FOTOGRAFIJA

Razstava planinske fotografije. Drugo leto v mesecu juniju se pripravlja prva razstava planinske fotografije v Ljubljani. Razstava bo lahko potovala po družtvih, če se bodo za to zanimala. — Vsa pojasnila daje Fotoodsek pri PZS, Ljubljana, Likozarjeva ulica.

ALPINISTIČNE NOVICE

Naši alpinisti v francoskih Alpah. Od 30. julija do 17. avgusta letos se je mudila v Montblanski gorski skupini ekipa 14 naših najboljših plezalec. Skupno so preplezale 9 plezalnih smeri. Obširno poročilo s fotografijami bomo priobčili v decembrski številki.

V Dolomitih sta tudi letos plezala Ciril Debelljak iz Celja in Nadija Fajdigova iz Ljubljane. Preplezala sta nekaj sten v skupini Marmolate, med njimi dva prvenstvena vzpona.

Južna stena Schüsselkarspitze (Wetterstein) smer Peters-Haninger sta v avgustu preplezala ljubljanska plezalca Aleš Kurnaver in Tone Jeglič. Ta smer sodi med najtežje v Wettersteinu in je ocenjena s VI mestoma celo VI+. Petens je bil eden najbolj znanih alpinistov pred vojno in je med drugimi preplezal tudi Grandes Jorasses v Zapadnih Alpah. S tem vzponom so naši plezalci skoraj povsem plezalsko obdelali slavno južno steno Schüsselkarspitze.

Raz Rosskupe v Gesäuse sta v avgustu preplezala ljubljanska plezalca Jože Govekar in Franc Anžin. Omenjeni vzpon so naši alpinisti že večkrat preplezali leta 1950. Tura je ocenjena s V mestoma V+. Svoje čase je bila to razvпита tura, katero so pa danes zasenčili drugi podvigi. Kljub temu pa je tura znana po svoji trdnosti skali kot ena najlepših v Vzhodnih Alpah.

12. ponovitev Aschenbrennerjeve smeri v severni steni Travnika sta letos izvedla Milan Sara iz Ljubljane in Janez Krušič iz Jesenic.

Prvo ponovitev Kočvarjeve smeri v Stenarju sta v desetih urah opravila Mitja Kilar in Jožica Marn iz Ljubljane. Smer je bila preplezana avgusta 1950 in sodi po Kilarjevemu mnenju med šest najtežjih smeri v vzhodnih Julijskih Alpah. Višina stene cca. 500 metrov (višina Stenarjevega trikotja). Plezalca sta pustila v steni cca. 10 klinov, sedaj je torej v smeri že cca. 30 klinov. Smer sta ponovila 17. sept. 1954.

Copov steber sta letos plezala Jože Govekar in Franc Anžin iz Ljubljane. Pred leti je bila to zelo obiskana tura.

IZ DRUGIH REPUBLIK

Komisija za alpinizem in GRS pri KZ BiH je izvedla od 5. do 15. IX. t. l. na planini Treskavici začetniški alpinistični

tečaj, katerega sta se na njihovo željo udeležila tudi dva slovenska alpinista, ki sta tečaju nudila strokovno pomoč.

Od 15. do 26. IX. t. l. so nato alpinisti taborili na planini Čvrtnici.

Od 1. do 3. avgusta t. l. se je vršil pri planinskem domu Golemo Jezero (2218 m) III. republiški planinski izlet, posvečen 10-letnici prvega zasedanja ASNOM-a in 80-letnici jugoslovskega planinstva. Izlet je organizirala Planinska zveza Makedonije. Izlet se je pričel dne 1. avgusta s slovesno otvoritvijo, nakar so se vrstili referati o historiatu in razvoju jugoslovskega planinstva, koreferat o historiatu in razvoju planinstva v Bitolju, predavanje o GRS, predavanja o favni in flori Pelistra ter nastop kajakašev. Zvečer so kurili taborni ogenj, nastopila pa je tudi igralska skupina.

Naslednja dva dneva so se vršili izleti na Pelister in sosednje vrhove ter dvo-dnevni izlet od planinskega doma Golemo jezero preko Pelistra, Ljubojna in Brajčine ter Prespanskega jezera na Oteševo, od tu pa preko Galičice na Ohrid.

PZS je zastopal tov. Prosenec Živojin.

Planinska zveza Črne gore je organizirala dne 13. in 14. julija t. l. planinski izlet na Durmitorju - Zabljaku. Na predvečer izleta so na Bobotovem in Savinem Kuku izvedli lep ognjemet, naslednja dneva pa so se vršili po želji krajsji izleti, med drugim tudi na Boholov Kuk. Strelska zveza je pri tej priložnosti priredila republiško strelsko tekmovanje, na izletu pa so sodelovali tudi pevec Radia Titograd in godba JLA.

Planinsko društvo Ljuboten v Tetovu je tudi letos izdalo v svrhu propagande svojih gora precej obširne lepake, s katerimi vabi planince in dopustnike na obisk svojih planinskih domov in koč na Popovi Šapki, na Jelaku in Ljubotenu, od koder so možni tudi krajsji ali daljši izleti na razne vrhove kakor Črni vrh, Titov vrh, Ljuboten, na Livadičko jezero v višini 2116 m itd. Lepak vsebuje več lepih slik, ki prikazujejo lepote Šar planine, navaja pa do nadorbnosti tudi cene, ki veljajo v teh planinskih postojankah ter razne popuste.

V počastitev 150-letnice prvega srbskega upora je PD Avala pri Medicinski visoki šoli v Beogradu dne 11. julija t. l. otvorilo planinski dom »Čarapičev brest« na Avali.

Pozdravni nagovor je imel društveni predsednik docent dr. P. Kostić in prof. Aleksa Stanojević medtem ko je prof. Z. Sečanski podal historiat dogodkov iz Prvega srbskega upora, povezanih s krajem, kjer je bil zgrajen ta dom in prebivalstva okolice Beograda. Nato je sledilo odkritje spominske plošče in otvoritev Doma, ki ga je izvršil tov. Djurica Jokić, predsednik Ljudskega odbora mesta Beograda.

IZ OBČNIH ZBOROV

PD Tržič. Društvo se je v letu 1953 znašlo v veliki finančni krizi. Nedograjen je bil še Dom pod Storžičem, prav tako Dom na Zelenici, nujnega popravila pa so bili potrebni Dom na Kofcah, koč na Dobrči in bivak pod Storžičem. Ker je PZS že vnaprej sporočila, da z njene strani ni računati na kakšne subvencije, iz svojih lastnih sredstev pa tudi niso mogli

kriti teh izdatkov, so obnovili le Dom na Kofcah in koč na Dobrči, bivak pod Storžičem pa so alpinisti sami popolnoma udarniško obnovili. V Domu pod Storžičem so monitorali električno luč.

Konec leta 1953 je društvo izkazalo din 296.656,50 izgube, kar je popolnoma razumljivo, če pomislimo, da je bilo društvo razen malenkostne podpore s strani LO MO Tržič in SZDL Tržič, navezano zgolj na svoja lastna denarna sredstva, na drugi strani pa investiralo v Dom na Kofcah, koč na Dobrči in Dom pod Storžičem znatne zneske. Vse njihove številne planinske postojanke razen Doma na Zelenici in Dobrče so bile aktivne. Dom na Zelenici je izkazal din 12.000,— in koč na Dobrči din 31.000,— izgube. Izguba gre predvsem na račun visokih prevoznih stroškov in nizkega prometa.

Članstvo v društvu je napram 1. 1952 v letu 1953 nazadovalo za cca. 20%. Propagandni odsek je pokazal precejšnjo delavnost. Priobčeval je članke v Tržiškem Vestniku in Planinskem Vestniku ter skrbel za objave v radiu, oskrbel vse postojanke z lepimi slikami, spominskimi obeski in knjigami in gledal, da so bila društvena čezložna okna stalno opremljena s planinskimi slikami in rekviziti. Načelnik odseka tov. prof. Costa pa je brezplačno izdelal za Dom na Kofcah, pod Storžičem, koč na Dobrči in koč na Križki gori (ki jo upravlja PD Križe) situacijske orientacijske zemljevide z obstoječimi poti in potekajočo transverzalo čez ves njihov planinski okoliš. Od 14. do 21. VI. 1953 so izvedli ob 45-letnici društva lepo zasnovan teden tržiškega planinstva.

Propagandist tov. Costa je že leta 1945 organiziral na gimnaziji posebno gimnazijsko planinsko skupino, ki je štela laniško leto 62 članov. Iz te skupine je z leti izšlo že več dobrih planincev in smučarjev, ki delajo čast skupini. Skupina ima stalne tedenske sestanke, ki jih vodi tov. Costa, prireajo pa tudi izlete in taborjenja. Od 18. do 24. januarja so imeli smučarski tečaj na Kofcah, katerega se je udeležilo 27 dijakov in dijakin. Enako skupino je tov. Costa organiziral na Vajeniški šoli, kjer ima 31 članov. Pomembnost te skupine je predvsem v tem, da imajo ti člani čim večjo oporo v svojih razvojnih letih, ker vemo, da so vajenci prenekaterekrat ravno v tem času prepučeni samim sebi.

Alpinistični odsek ima 19 članov in 6 pripravnikov. Na svojih številnih sestankih se je seznanjal z vsemi novostmi in alpinističnem svetu in med letom izvršil v Julijskih in Kamniških Alpah preko 100 plezalnih vzponov. Postaja GRS je zvišala stalez reševalcev od prvotnih 4 na 9, ki so vsi dobro usposobljeni za reševanje. Postaja se je tudi v tehničnem pogledu zelo izpopolnila in ima danes vse sodobne reševalne naprave. Reševali so v 12 primerih. Postaja ima tudi lavinskega psa, ki ga ima alpinist in reševalec tov. Perko Marjan po čigar zaslugi si je oskrbelo lavinske pse tudi še več drugih reševalnih postaj.

Na društvenem občnem zboru, ki se je vršil dne 29. I. 1954 v restavracijskih prostorih tovarne Runo v Tržiču, je dobil na tajnih volitvah za mesto predsednika društva najvišje število glasov tov. Salberger Nadislav, ki pa je izvolitev odklo-

nil. Zato so sklenili, da bo vodil društvo tov. Salberger le do prve odborove seje, na kateri bodo med seboj izvolili novega predsednika. V odbor so nadalje izvolili 12 tovaršev in tri namestnike, tri v nadzorni odbor in nadaljnje tri člane v društveno častno razsodišče.

PD Bohinj je polagalo obračun svojega dela dne 25. marca t. l. Društvo je v minulem letu v svojih prizadevanjih našlo precejšnje ovire in ostalo brez vsakih gnočnih sredstev. Društveni dohodki so bili tako minimalni, da so komaj zadoščali za redno vzdrževanje in oskrbo Vodnikove kočice na Velem polju in kočice pod Bogatinom. Največje skrb je bila posvečena sklepu zadnje skupščine, ki je naložilo društvu, da zgradi novo kočico na Velem polju. Društvo smatra, da je bilo pri delitvi kreditov v minulem letu nekoliko prikrašano, ker je dobilo neko društvo za gradnjo kočice, ki nima planinskega značaja, primerno dotacijo. PD Bohinj pa pri tem ni bilo upoštevano. Društvo je priredilo veselico, katere čisti dobiček pa je znašal le din 12524.—. Načrt za novo kočico je brezplačno izdelal tov. arh. Spincič. Načrt nove kočice predvideva klet, kuhinjo, vežo, lepo prostorno jedilnico, v nadstropju pa s sobo po 4 postelje, v podstrešju pa skupno ležišče za 24 oseb, ločeno za moške in ženske. Koča bi lahko sprejela 66 gostov. OLO Radovljica so zaprosili za subvencijo 3 milijone dinarjev. Stara Vodnikova kočica na Velem polju je imela 1895 obiskovalcev, kočica pod Bogatinom pa je posetilo 3764 planincev, od tega v zimski sezoni 1413. Koča pod Bogatinom nujno potrebuje novo streho, za kar pa društvo nima denarnih sredstev. Potrebno bi tudi bilo povečati jedilnico, za kar znašajo preračunani stroški din 930705.—. Pri koči pod Bogatinom so dokončili električni daljnovod in cisterno. Sporazumno s PD Ljubljana-matica in KZ Srednja vas so popravili pot na Komno, katero popravilo je stalo din 38394.—. Sodijo, da bi bil potreben na tej cesti sezonski cestar. Ugotovili so tudi, da bi bila potrebna za obisk njihovih postojank večja propaganda v dnevnem časopisu, brošurah in prospektih. Zaradi spora z zastopnikom PZS na zadnjem občnem zboru je v društvu zavladalo precejšnje mrtvilo. Nekateri funkcionarji so popolnoma odpovedali, drugi pa se abstinirali. Udeležba na sejah je bila minimalna, propagandni odsek ni pokazal nikake delavnosti, administrativno delo pa se je opravljal z veliko zamudo. Mišljenja so, da bi moralo društvo za administracijo najeti honorarno moč, kajti delo je spričo raznih evidenc tako naraslo, da ga amater enostavno ne zmore več. Društvo šteje 480 članov, od tega 183 delavcev, 52 nameščencev, 84 kmetov, 36 dijakov, 114 delovne mladine in 11 ostalih. Na Planinski Vestnik je naročenih 38 članov. Postaja GRS v Stari Fužini je imela dve reševalni akciji. Markacijski odsek je obnovil markacije iz Ciperja preko Stape v Tose. Ta pot je potrebna temeljite obnove, ker je skoraj neprehodna. Nadzorni odbor ni podal poročila o finančnem poslovanju odbora, ker od tričlanskega nadzornega odbora eden izvolitve ni sprejel, eden se je nahajal v bolnišnici, tretji t. j. tov. Jeraj Jože pa ni mogel prevzeti te naloge, da bi sam v imenu nadzornega odbora pregledal finančno poslovanje. Zato je v imenu

nu nadzornega odbora predlagal, da se društveno finančno poslovanje pregleda kasneje in o tem poroča novoizvoljenemu odboru. Ker pa društvo v pretekli dobi ni pokazalo nikake dejavnosti in so bile zaradi tega iz vseh mogočih strani na splošno pritožbe, je članstvo odcepilo od matičnega društva in v Boh. Bistrici ustanovilo samostojno PD. Občni zbor je nato razrešil upravni odbor s tem, da bo finančno poslovanje za preteklo leto pregledano kasneje. Ni pa tudi izvolil nove društvene uprave, ker je bilo navzočih premalo članov iz drugih krajev. Za novi občni zbor je določil 11. IV. 1954 v hotelu Jezero z edinim dnevnim redom poročilo nadzornega odbora in volitve novega odbora.

Izredni občni zbor PD Bohinj se je vršil dne 11. IV. 1954, kakor je bilo to sklenjeno že na rednem občnem zboru dne 25. III. 1954. Tedaj namreč zavoljo slabe udeležbe članov niso izvolili nove društvene uprave, podano pa tudi ni bilo društveno finančno poročilo.

Ponovno so govorili o tem, ali naj se v Boh. Bistrici ustanovi samostojno PD, ali le skupina, ki pa naj bi bila tesno povezana z matičnim društvom. Obveljalo je mnenje večine, ki ga je zastopal tudi zastopnik PZS na občnem zboru tov. Proseno Živojin, da se ustanovi v Boh. Bistrici planinska skupina. Ko je občni zbor sprejel društveno finančno poročilo in dal upravnemu odboru razrešnico, je nato izvolil nov upravni odbor, ki šteje s predsednikom 12 oseb. Da bi pa bilo društveno delo čim uspešnejše, so v upravni odbor izvolili dva odbornika iz Srednje vasi, dva iz Češnjice, enega iz Studorja, dva iz Stare Fužine, enega iz Jerake in tri iz Boh. Bistrice. V nadzorni odbor so izvolili po enega iz Srednje vasi, Ribčevega laza in Boh. Bistrice. Na prvi odborovi seji je bil za predsednika izvoljen tov. Stender Jože iz Srednje vasi.

Občni zbor PD Kočevje se je vršil dne 27. V. 1954 v sejni dvorani OLO Kočevje.

Zbor je bil slabo obiskani, ker se društvo že dolgo bori z velikimi organizacijskimi težavami. Predvsem ni imelo sreče s tajnikom, ki se je često menjal, končno pa je ostalo celo brez njega. Društvo pa tudi ni znalo najti slika s člani. Slabo je vplivala na društveno delo tudi okolnost, da je službeno mesto predsednika na rudniku, tajnika pa v mestu. Da bi delo v društvu poživili, so sklenili, da bodo izvedli več skupinskih izletov in skioptična predavanja.

Glavna skrb društva v preteklem letu je bila čimprejšnja ureditev kočice pri Jelenovem studencu za Mestnim vrhom. Očistili so teren okrog kočice, v njeni notranjosti pa izvršili razne adaptacije. To postojanko bodo skušali odpreti že v letošnjem letu. Za ureditve te kočice so prejeli od Rudnika dotacijo din 50000.—, od OLO Kočevje pa enak znesek. Lesno-industrijsko podjetje Kočevje jim je podarilo 3 m² desk, Rudnik pa še železo za vse okenske rešetke in zapore za vrata ter 5 železnih postelj. Članstvo je opravilo 408 prostovoljnih delovnih ur v vrednosti din 30600.—. Markirali so je eno pot, vse ostalo čaka pridnih rok novega markacijskega odseka. L. R.

IZ PLANINSKE LITERATURE

Jahrbuch des Österreichischen Alpenvereins, 1953. Letnemu zborniku uglednega ÖAV daje intonacijo nemško-avstrijska ekspedicija v Merklöv spomin, o kateri poroča njen vodja Herrligkoffer na 16 straneh, poleg njega pa še Frauenberger v članku »Pot proti vrhu« in Hermann Buhl v članku »Naskok na vrh«. Ostali so nam še povečini znani avstrijski in nemški planinski publicisti, R. v. Klebelsberg, vodilni glaciolog, razpravlja o Pitztal, W. Plankesteiner o pokrajini in ljudeh iz Kauner-tala, Finsterwalder o prirodi in zgodovini, ki se kaže v ledinskih in geografskih imenih, G. Fromm o gozdovih in gospodarskih razmerah v dolini Pitz, Kauner in Radurschl, Ruff opisuje greben Kauner v Öztalskih Alpah, H. Kuntscher smuške ture v predgorju Öztalskih Alp, Rebitsch pa ture v Južnem Peruju, o katerih smo na kratko v našem »Razgledu« že poročali. F. Stadler razpravlja o zaledenelih stenah v Vzhodnih Alpah, Arnberger o jamah, Ehlkart o gorskem vetru, H. Schöner pa nas informira o novih odkritjih v Kavkazu in opremlja svoj članek s seznamom sovjetskih vzponov na Kavkazu od leta 1929 do 1950. Zgodovinskega značaja je Langesov članek o odkritju Dolomitov od prvih angleških vzponov v letu 1857 do »veveric« v današnjih dneh. V Schietzoldovem članku o srečanjih v gorah bo Slovence morda najbolj mikal portret Gustava Jahna.

T. O.

W. Abalakov, Die Grundlagen des Alpinismus (planinski učbenik), prevedel H. Schöner, 1952. Ruski naslov te zanimive knjige, ki je prišla pred meseci v našo redakcijo, se glasi: Osnove alpinizma, priročnik za začetnike. O sovjetskem alpinizmu smo po vojni v našem glasilu že marsikaj pisali, tu pa imamo knjigo najbolj znanega sovjetskega alpinista Abalakova, knjigo, ki smiselno dopolnjuje Satulovskega knjigo »Na le-

denikih in vrhovih Srednje Azije«, o kateri smo tudi že poročali v »Razgledu«. V pričujočem priročniku obravnava Abalakov najprej načelna vprašanja sovjetskega alpinizma in njegove naloge (kolektivizem, patriotizem, množičnost), nato urjenje začetnika, nastanek in strukturo gora, nato pa daje kratek pregled sovjetskih gorstev in glavnih svetovnih gorstev. Posebno poglavje je posvečeno vremenu v gorah, dalje ledenikom in posebno izčrpno nevarnostim v gorah, med katerimi obravnava zapadno kamenje, plazove, sonce, temo, meglo in neurje. Pozornost priteguje poglavje o opremljenosti, obleki, osebni opremljeni in opremljeni naveze, skupine, saj se je o tem v svetovnem alpinističnem slovstvu zadnje čase mnogo pisalo. Krajše poglavje je posvečeno pripravi za alpinistična podjetja in vzpone. Drugi del knjige govori o tehnikah hoje, o gibanju v koloni, o bivakih in prehodih čez gorske reke, o varovanju z vrvo, o vozilih in zankah itd. Obširno je poglavje o tehnikah hoje glede na gorski svet — po travi, grušču, ledu, snegu. Knjigo zaključujejo poglavja o taktiki pri lahkih vzponih, o elementarni topografiji, o prvi pomoči, o gorski reševalni službi v SZ in o priporočljivi literaturi (pri čemer seveda upošteva samo sovjetsko). Slede še »norme in zahteve za pridobitev naslova alpinist SZ 1. stopnje« in seznam najboljših vzponov sovjetskih alpinistov ter tabela o sestavi hrane z navedbo kalorij.

T. O.

Appalachia, junij 1954. — Planinski klub tega imena v Bostonu, država Massachusetts, ZDA, izdaja mesečni buletin, poleg tega pa še dvakrat na leto zbornik istega imena. Klub šteje 5831 članov, kar je ob ameriških razmerah, kjer je nebroj planinskih klubov z manjšim številom članstva in glede na njegovo veliko ekskluzivnost zelo visoko število. V ta klub more biti sprejet samo tisti, ki

sta ga predložila dva starejša člana, ki nista iz njegove družine in ki v vsakem pogledu jamčita zanj, kajti pravila pravijo, da njegovi člani prihajajo ob weekendih in razsežnih izletih v tesnejše stike kakor pri drugih klubih.

Buletin se bavi izključno z notranjimi društvenimi zadevami, z izleti peš, na vozilih in smučeh, s predavanji in družabnimi prireditvami, ki so svojevrstna lastnost ameriškega družbenega in tudi planinskega življenja. Zbornik sam pa je 160 strani obsegajoča, zelo lepo opremljena knjiga. Vsebina je pisana, saj priobčuje kar celo vrsto pesmic in tudi kratkih povestit iz planinskega življenja, kot je n. pr. »kratka štorija«: Kamor morejo le ptički. Vsekako precej germanofilsko navdahnjena Miriam Underhill pripoveduje, kako je neki Karl Bösch, razočaran po porazu v zadnji vojni, sklenil pripomoči nemštvu do zmage z drznim prvenstvenim vzponom na goro izmišljenega imena, kako je to po treh strašnih bivaških dosegel, potem ko je zadnji, naravnost čudovito neprehodni del premagal s pomočjo čudovitih tablet, o katerih je prej bral v Die Alpen.

Če bi v zborniku ne bilo resnejših stvari, bi bil to nekak planinski magazin. Pa vendarle ni, ker vsebuje poleg opisov tur krajevnega pomena tudi članke, ki utegnejo zanimati tudi tujo javnost. Pod naslovom Onkraj tečaja se poroča o ledenih otokih severne Arktide, ki naj bi se uporabljali kot meteorološke postaje (samo to?), Bradford Washburn pa postavlja vprašanje, če je mogoče dostop na Mt. McKinley, najvišji vrh Sev. Amerike na Aljaski, tudi z južne strani. Pred 48 leti je namreč dr. Cook presenetil svet z novico, da je tod prišel na vrh, pa tudi z novico, da je prvi stopil na severni tečaj. Bil pa je kmalu razkrinkan v obeh primerih kot lažnik in velik šarlatan. Prvotno se je mislilo, da je dostop mogoče samo z ene strani, 1951 pa se je posrečil dostop z zapada deloma s pomočjo letal (o tem smo svoječasno poročali), pisec pa dokazuje, da je mogoče tudi z juga, pač pa da je ta vzpon »himalajskih dimenzij«. Drugače zelo dolgo dopotovanje in postavitve temeljnega taborišča bi se dala opraviti s pomočjo letal.

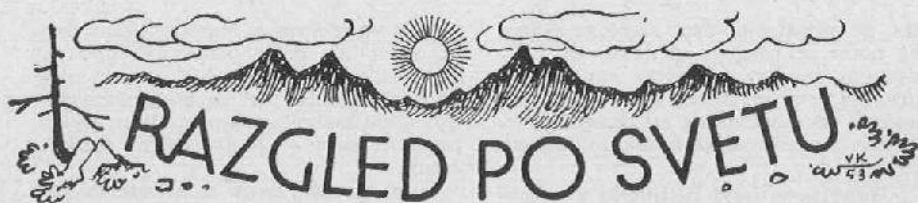
Na vprašanje v članku Zakaj sem planinec ne pove pisec nič novega. Zelo točna pa utegne biti za nas njegova ugotovitev, ki se glasi dobesedno: »Planinstvo je samo redkim Evropejcem šport — je pa večini Američanov«.

List poroča dalje o nekaterih prvenstvenih vzponih širom po svetu, med temi tudi o onem na Cerro S. Valentin v Patagoniji, ne da bi tukaj navedel imena udeležencev, na Nanga Parbat in o prepirih v tej zvezi. Ocena Humtove knjige o Everestu je ugodna, nad vse ugodna pa je ocena knjige Berge der Welt v njeni angleški izdaji The Mountain World. Skratka: List nudi dobro orientacijo o svetovnem planinstvu.

Dr. Pr.

Club Andino Bariloche, Expedición Patagónica 1952—1953: San Valentin. — O Patagoniji vemo, da je strašno daleč tam na južnem repku Južne Amerike; ampak Bariloche in San Valentin? Sicer pa, ali Argentinci vedo za Jalovec in Ljubljano? Ko sem premetel nekaj knjig, sem mogoče dognati, da je Bariloche mesto v Argentini, da obstoji prelaz istega imena čez Ande med Argentinijo in Čilejem in da je San Valentin (4060 m) najvišja gora v Patagoniji, ki je politično razdeljena med gornji državi. V Barilocheju pa obstoji planinsko društvo Andski klub, ki poroča v svoji 48 strani obsegajoči brošuri o svoji odpravi na San Valentin, ki je izvršila prvenstveni vzpon na to goro. Vse je šlo lepo v redu brez človeških žrtev, dosežen je bil vrh po vožnji z avtobusi, parniki, z derkami ob lepem in grdem vremenu, po zmagi pa slovesen sprejem v domačem mestu s kolonami avtomobilov in slavaloki. Za nas, ki smo tako daleč od tam in ki so nas razvadila poročila o Everestu in Nangi, ne preveč zanimivo. Pa se nahaja v poročilu glede sestave ekspedicije tudi ta-le stavek: »En definitiva, el grupo queda constituido así: Dinko Bertonec, Gregorio Ezquerra, Emilio Hernández, Birger Lantschner, Otto Meiling, Juan J. Neumeyer, Toncheck Pangere, Carlos Sonntag.« V nadaljnjem tekstu se pa omenjata kar na kratko kot Toncheck ali Tonchec in Dinko brez Pangerca in Bertonecja. Kako neki naj Španec ve, katero od obeh je osebno in katero rodbinsko ime!

Dr. Pr.

✓ Prvi zimski vzpon preko severne stene Gross Ruchen so izvedli 13. decembra 1953 Švicarji Püntener, Clapasson, Bachmann in Gisler v svežem snegu in požledu. Stena je visoka 1400 m.

✓ **Mt. Shasta** (4370 m) je gora v Kaliforniji, priljubljeni smuški cilj. Lani se je na njej smrtno ponesrečil švicarski študent E. Hopf. Padel je 300 m globoko preko strme zahodne strani. Pomoč so mu nudili tovariši takoj, iz aviona so vrgli celo vse, kar je potrebno za transfuzijo, toda pri transportu je umrl.

✓ **Piero Ghiglione**, ki kljub svojim 70 letom še vedno nadaljuje z osvajanjem južnoameriških šesttisočakov, je bil sprejet v članstvo Alpine Cluba v Londonu.

✓ **Baltoro** — ledenik spada med največje ledenike v Zahodni Himalaji in ga hrani cela vrsta manjših ledenikov (Yermanendu, Biarchedi, Vigne, Abruzzi, Godwin in Bianche). Reka Baltoro se izliva v Ind. Zaradi velikih ledenih vdorov v gorski verigi Haramoš je dobil lani Baltoro ledenik toliko novega hraniva, da je v 3 mesecih prodrl 12 km, 6 m na uro, proti naseljeni dolini in se ustavil komaj 3 km pred naseljem. Ta narastek ledenika je večji kot ves ledenik Miage v Mont-Blancu, vsaj tako sodi prof. Ardito Desio. Nekaj podobnega se je nekoč zgodilo tudi s tem ledenikom. Po drugih virih ne gre za Baltoro ledenik, marveč za ledenik Kutiah.

✓ **Dr. I. C. Oblak** ima svoj nekrolog tudi v Les Alpes (febr. 1954) pod naslovom »Samohodec dr. I. C. Oblak se je ponesrečil v Triglavskem področju«. Nekrolog, ki ga je napisal dr. Anton Urbanc, poudarja njegovo samohodstvo, oriše njegovo samotno gorsko smrt, nato pa ga na kratko označi kot zastopnika klasičnega planinstva, ki je v svojih spisih v Planskem Vestniku vedno obsojal uva-

janje športaštva v gorništvu. Omenja njegovo kolesarsko turo z vzponom na Etno in njegovo oporoko, s katero je vse svoje premoženje zapustil ljubljanski univerzi in PZS.

✓ **Vzpon na Nun** (7135 m) je vzbudil lani precejšnje zanimanje, zabeležili smo ga tudi v našem Vestniku. Južno-zahodna stran tega vrha je začuda podobna po obliki Jalovčevi »strchi«. Bazno taborišče je postavil Pierre Vittoz v višini 4700 m, tabor I. v višini 5400 m, že na pristopnem pobočju, tabor II. v višini 5850 m, tabor III. pa v višini 6400 m. Večji del so se pri vzponu držali tik nad prepadnimi stenami, ker je bilo tam bolj mirno, vse pobočje je namreč strašno plazovito. Glavni junak vzpona, kakor znano, je bila prikupna gospa Claude Kogan. Stiri zanimive fotografije s te ture najdemo v Les Alpes, febr. 1954.

✓ **Vulkan Merapi** na otoku Javi v Indoneziji je visok 2911 m in eden od 167 vulkanov v tej državi. Merapi leži sredi Jave in je baje v 15. stoletju porušil več lepih mest. Leta 1930 in 1931 je spet bruhal, nazadnje pa lani, kar pa je naprej napovedal René Naville.

✓ **Lorenz Saladin** se je leta 1936 udeležil ruske ekspedicije in pri tem izvršil tretji vzpon na Čan-Tengri v Tian Šanu. Satulovski, ki opisuje začetke sovjetskega alpinizma od 1928 do 1948, nič ne omenja dela, ki so ga v tistih gorah opravile evropske naveze, ne more pa molčati o Saladinu, ki je dobil sloves z dvema ekspedicijama na Kavkaz (1933, 1934). Sovjetski alpinisti so ga povabili v SZ tudi naslednje leto. Plezal je z bratoma Abalakov in izvršil več prvih vzponov na pettisočake, drugi vzpon na Pic Trapez (6100 m) v Pamirju. Leta 1936 ga je v centralno Azijo privabil 7000 m visoki Čan Tengri, na katerega je prvi stopil Ukrajinec Pogrebecki po triletnih poskusih. V njegovi družbi sta bila brata Abala-

kova (Evgenij je bil prvi na Pic Stalinu), Gutmann in Diadomov. 29. avgusta so na ledeniku Inylček srečali navezo, ki je izvršila drugi vzpon na Čan Tengri, nato pa v snežnem viharju v petih dneh pri -30°C dosegla vrh. Sestop je bil skrajno mučen, Saladin in Diadomov sta ozebla tako, da sta se komaj vlekla. Gutmann je zdrknil 250 m po snežni vesini, nakar sta ga Abalakov in Saladin zavila v šotorsko krilo in ga vlekla do tabora v višini 5650 m. Toda snežni metež ni hotel prenehati. Po devetih dneh so nastopili pot v bazno taborišče na ledeniku Inylček z dvema bolnikoma Diadomovim in Gutmannom. Slabo vreme pa je trajalo še tri dni, ozeblina pa so terjale zdravniško oskrbo, ki je ni bilo, kajti Rusi so se zanesli na svojo izurjenost in niso v baznem taborišču pustili nobene rezervne ekipe. Po 13 dneh se je Saladinu zaradi ozeblin vnel ves organizem, čemur je naslednji dan podlegel.

Vreme nam je leta 1953 in 1954 postreglo z nenavadnimi pojavi. — Glocknerska cesta je bila 29. decembra 1953 še odprta za avtomobile, zato pa je zapadel meter visok sneg v začetku julija 1954. Zima in »fronki« ne prizaneso nikdar, pravi star slovenski pregovor, ki se je izkazal tudi v pretekli zimi, saj je vasovala v naših gorah prav do pasjih dni.

Nova gora je nastala v Mexici tam, kjer je nekoč stala vas Paricutin. V Michoacanu je več ugaslih vulkanov. 23. februarja 1943 je v bližini mesta Uruapan počila zemlja in začela bruhati lavo in pepel in doslej še ni prenehala ter iz goreče snovi ustvarila v 11 letih 2700 m visoko goro, ki se dviga 1000 m relativne višine iznad visoke planote Michoacan. Na leto gora zraste za 100 m, 27 cm na dan. Indijanci plemena Tarascan hodijo gledat to zares redko čudo, kako »mati zemlja dela« goro.

Ledeniki v Avstrijskih Alpah so v zimi 1952/53 po Klebelsbergovih opazovanjih spet nazadovali. Narasla sta samo dva, 56 opazovanih pa je usihalo od 0,4 m do 106,2 pri ledeniškem jeziku. Povpreček usihanja znaša 15,7 m. Ledeniški so sicer nekoliko manj pojemali kakor zimo poprej, vendar se je pokazalo v pretekli zimi vedno več kopnih skal tudi ob robovih ledenikov. Ablacija ledenikov je

torej ugotovljena tako za Avstrijo kakor za Švico. Privatni docent dr. H. Pashinger se je posvetil samo Pasterzi, meril tudi debelino in hitrost na raznih točkah in ugotovil, da je izpod 2600 m nadmorske višine izgubil ta ledenik v zimi 1952/53 18 milijonov m^3 ledu, 1 milijon več, kakor poprejšnjo zimo.

Dr. France Avčín je v letošnji aprilski številki »Les Alpes« objavil izčrpen članek o odkritju spomenika dr. Kugyju v Trenti. Članek je posebej pomemben zato, ker prinaša v ekscerptu vse, kar je napisal isti avtor v lanskem Planinskem Vestniku v št. 10 o Kugyjevem rodu Pod Lipo pri Podkloštru, kar bodo gotovo s pridom brali tisti, ki o slovenskem poreklu tega pesnika Julijev ne marajo niti slišati, a kaj šele da bi črhnil besedo. Članek dalje lepo, a na kratko očrtuje plemenito Kugyjevo osebnost, njegovo dobrosrčnost in resnično srčno kulturo. Članku je pridejana celostranska fotografija Kugyjevega spomenika, žal na navadnem papirju. Dr. France Avčín je član SAC, sekcije v Bernu.

Plazovi so zadnja leta postavili proučevalce zimskih pojavov pred doslej neznana dejstva. Prožili so se na strminah, ki so 100 let veljale kot neplazovite in to v takih merah, ki si jih komaj predstavljamo. E. Rohrer nam v letošnji marčni številki »Les Alpes« razlaga najnovejše izsledke posebno glede pršnih plazov. Dosedanja delitev se je po izkušnjah obeh plazovitih zim 1950/51 in 1953/54 nekam zamajala. Vendar ne povzema nobenih zaključkov, češ da so spriča navedenih izkušenj tvegani. Omenja plaz, ki so ga z miniranjem sprožili na Mutschenu. Plaz se je bil razpršil v snežni oblak, prepojen z zrakom (aerosol), da ni prav nič škodil gozdu, mimo katerega je šel. Podoben plaz je v Sulzbachu (Sernftal) prizanesel gozdu, podrl pa nekaj poslopij, ki so bila pod gozdom, tako rekoč v njegovem varstvu. Tak plaz se ni umiril v plaznici, marveč na široko enakomerno pokrnil ozemlje z 1 meter debelo plastjo plazovnega snega. Poleg teh dveh navaja še tri zanimive primere, ki jih ni mogoče kategorizirati po dosedanjih opredelitvah. Učinek zavisi predvsem od brzine plazu, ki pa je ni lahko izmeriti. Rohrer je

doslej najpočasnejši pršni plaz izmeril na planini Tersol (85 km na uro), najhitrejšega pa na Trinserhornu (305 km na uro). Pri velikih usodnih plazovih je skoraj nemogoče ugotoviti hitrost, saj ne vemo, kdaj pridejo in po navadi nastopijo še medtem, ko sneži, ko se slabo vidi. Leta 1951 so zaradi zaščite prometa v dolini Raschitsch sprožili, pravzaprav odstrelili velik pršni plaz. Na svoji poti je podrl 1500 m³ lesa na panju in ga odnesel v dolino s hitrostjo 290 km na uro. Film je pokazal, da je bil plaz proti dolini vedno počasnejši, čim bolj se je širil. Rohrer poroča o dveh eksperimentih z umetno sproženima plazovoma po grapah, ob katerih je možno opazovanje na različnih točkah, postavljanje aparatov, celo barvanje...

Južna stena Aconcague, ki so jo zmogli letos februarja Francozi (Béardini i. dr.) je visoka 3000 m in široka več kilometrov. Dviga se iz doline Horcones, nasproti Puente del Inca. Pravijo, da je eden najboljših poznavalcev Aconcague dr. Marmillod, ki je bil že večkrat na njenem vrhu, najtežji pristop pa je naredil po jugovzhodnem grebenu. Bazo taborišče so Francozi imeli zgrajeno z železnim ogrodjem in z valovito pločevinasto streho pod skalnim pomolom. Ves pratež je oskrbela argentinska vojska in se tudi zdravijo v vojaški bolnišnici. Aconcagu so dolgo imeli za edinega sedemtisočaka v Andih. Poljski »Taternik«, glasilo CAP, je prinesel razpravo o višini Aconcague, napisal jo je W. H. Paryski. Merjenja so od 1835 do 1925 nihala od 6797 m do 7286 m! Pravijo pa, da do leta 1855 ne moremo zaupati instrumentom. Paryski najbolj čisla merjenje Riso Patrona (leta 1898) in Schradeja (leta 1904). Riso Patron je izmeril 6958 m, Schrader 5 m manj. Aconcagua je torej detronizirana... Na ameriškem kontinentu torej ni kote 7000 m, na afriškem pa ne 6000 m kajti najvišji vrh v Kilimandžari Kibo je znižal neizprosni teodolit na 5964 m.

Marcel Kurz, 67 let stari švicarski alpinist in kartograf je bil imenovan 7. decembra 1953 za častnega člana Alpine Club v Londonu. Bibliografija njegovih planinskih splov obsega šest strani, med njimi najbolj

znani »Zimski alpinizem« (1925), več vzornih vodnikov za letne, zimske in smuške ture. Bil je tudi na ekspedicijah na Olimpu, na Novi Zelandiji in trikrat na Himalaji. Goram, njihovi zgodovini in kartografiji je posvetil 50 let življenja.

Smučarski derby na grebenu Gornar januarja 1954 si je šel ogledat tudi eden urednikov »Les Alpes«, Max Oechslin. Mednarodnim kanonom je priznal veličino, občudoval jih je, vendar pa jim je želel, da bi kdaj doživeli tisto turno smučanje, ki so ga uvedli pred 50 leti zato, da bi omogočili lepe zimske ture. Pisto nad Zermattom so ojačili še s tako imenovanim snežnim cementom, tako da ni bilo več govora o naravnem drsenju smučī, pač pa je kritik slišal nekaj takega, kakor če bi smučal preko valovite pločvine. Ugotovil je dalje, da pri taki brzini ni več vse odvisno od znanja in moči, marveč tudi od naključja. Poželel je svetovnim asom s podaljšanimi hikory-stopali, naj si ogledajo darila, za katera so smučali pred 50 leti, kajti zdaj smučar kakor da ne vidi več prelepe zimske pokrajine, marveč samo mizo, kjer so razložena darila.

Nova alpska cesta je speljana v Silvretti. Zgradili so jo v zvezi z elektrarno v dolini Veliki Vermunt. Drži do višine 2058 m, kjer je elektrarna sezidala velik hotel »Silvretta«. Cesta je privatna lastnina (Vorarlberger Ill-Werke A. G.) in se na njej pobira cestnina. Dolga je 25,3 km, ima 10 odstoten vzpon, široka je 3,5 m, ima pa mnoga izogibalšča in prostore za parkiranje.

Znanstvena ekspedicija v Kašmiru in Baltistanu se je mudila vse leto 1953. Pravzaprav sta to bila švicarska botanika in zoologa F. Schmid in J. Blütiger, ki sta preiskala favno in floro doline Kaghan, dolge 200 km, dolino Kishanganga, mestoma pusto in suho, mestoma pa polno vegetacije, nato sta prodrla do planote Deosai (4800 m), nakar sta se preko prelaza Burji La (4900 m) vrnila v Baltistan. Prinesla sta domov cele zbirke rastlin in žuželk. Kdaj bomo brali o kaki naši znanstveni ekspediciji v himalajskem gorovju! Znanstvenika sta se mudila tam štiri mesece, imela sta s seboj ekonomo, kuharja in tri mule s pratežem.

Usodni dan na Matterhornu ime-
nujejo 14. julija 1865, ko je Edvard
Whymper dosegel njegov vrh po več-
letnem napornem prizadevanju. Po
kratkem počitku je sledila tragedija.
Od sedmih so prišli v dolino le trije.
Mladí Hadow, šibka točka naveze, je
zdrsnil in potegnil za seboj še Hud-
sona in lorda Francisu Douglasa in
enega najboljših chamoniskih vodni-
kov Michela Croza. Vrnili so se le
Whymper in oba zermattska vodnika
oče in sin Taugwalder. Taugwalderja
je ljudska govornica obdolžila, da je
prezrel vrh, da bi rešil sebe in sina.
Ta neupravičeni sum je šel Taugwal-
derju tako na živce, da se mu je sko-
ro omračil um. Whymper se ni dovolj
energično in dovolj zgodaj uprl tem
govoricam. Tudi zapisnika o preskavi
nesreče, ki ga je vodil sodnik Cle-
menz von Visp, niso objavili takoj,
marveč šele leta 1920. Ta zapisnik da-
je Taugwalderju popolno zadoščenje.
Tudi Whymperjevo poročilo v vpisni
knjigi v hotelu Monte Rosa v Zer-
mattu je neznana roka iztrgala. Na-
drobna analiza nesreče je sledila šele
v knjigi Carla Eggerja »Pionirji Alp«,
ki je izšla v založbi Amstutz v Zü-
richu leta 1945.

Liparske otoke je leta 1951 pod
vodstvom prof. Gygaxa proučevala
skupina študentov Geografskega in-
štituta univerze v Bernu. Zamikali so
jih vulkani, posebno na Stromboliju,
najsevernejšem Liparskem otoku, ki
ga imenujejo Sredozemski Fanal.

The Alpine Journal je v št. 287
znova pogrel vprašanje, ali sta res le-
ta 1845 Roth in Frankhauser prišla
na vrh Wetterhorna ali ne, z namc-
nom, da po več ko 100 letih pribori
prvenstvo Angležu H. T. Speeru, ki
je istega leta z dvema vodnikoma prav
tako stopil na teme iste gore. Belež-
ke tedanjih časopisov pa govore ne-
dvoumno za Rotha in Frankhauserja.

Svetovno znani planinski muzej v
Bernu je imel lani več jubilejnih
razstav v proslavo 600-letnice mesta
Berna v Švicarski zvezi. Razstave so
prikazovale pomen Berna in njegovih
meščanov za švicarski alpinizem, saj
so že v 16. stoletju odhajali v bližnje
gore in te skromne vzpone v heksa-
metrih neskromno opisovali.

Našemu Dedcu je podobna zahod-
na stena Salève v Švici med l'Arete
Jaune in Grand Dièdre des Etiolles.

Več let so jo oblegali ženevski ple-
zalci, toda šele lani sta Marcel Bron
in Claude Asper zmagala s tehničnim
plezanjem vse previse v tej 130 m vi-
soki steni.

Švicarski ženski planinski klub
CSFA — (Club Suisse de Femmes Al-
pinistes) ima 5272 udov v 53 sekcijah.
Največ jih je v Bernu (393), v Züri-
chu (366), Ženevi (324) in Lausanni
(312). Štiri mladinske skupine štejejo
80 mladih članic. Sedež je v Luzernu,
sedanja predsednica je gđc. Friedel
Baumann.

Ekspedicijska mrzlica je zajela
pravzaprav ves svet, od vsepovsod
rinejo v Himalajo in skušajo tam uve-
ljaviti svoje alpske in andske izkuš-
nje. Celo stari ing. Piero Ghiglione
se je odločil letos marca meseca, da
odide v Garhwal — Himalajo, da jo
geografsko preišče in posname barvni
film. Spremljali so ga dr. Roberto
Bignami, ing. G. Barengi in dr. G.
Rosenkrantz. Vsi trije so nesrečno
končali.

Mednarodna skupščina za alpsko
meteorologijo je bila od 12.—14. aprila
letos v Davosu. Pečala se je z re-
ferati o snegu in ledu, o glaciologiji,
bioklimatologiji, padavinah, vetru,
žarkih itd. Referatov je bilo 66! Ko-
liko problemov so obdelali, ki jih sre-
čujemo na gorskih poteh, pa zanje
niti ne vemo.

Krimlski slapovi so končno za-
ščiteni pred Tiwagom (Tiroler Wasser-
kraftwerke A. G.). Slapovi so visoki
380 m, najvišji v Evropi in drugi po
višini na svetu. Za zaščito edinstvene
prirodne znamenitosti so prijatelji na-
rave in planinci v Avstriji zbrali
122.000 podpisov, kar pomeni zares
uspelo akcijo proti brezobzirni teho-
kratski miselnosti, ki zapleta Alpe v
mreže žičnic, vzpenjač, gorskih cest,
hotelov itd.

Japonce, ki so lani in letos prodi-
rali na Manaslu, niso domačini nič
kaj prijazno sprejeli. Lani jih je pre-
gnalo neurje, letos pa so duhovniki
in menihi domačine prepričali, da je
suša nastopila, ker tujcem dovoljujejo
vdirati v kraljestvo bogov. Prebivalci
so ostro nastopili proti japonski
ekspediciji, ki je na nepalsko vlado
vložila prošnjo, naj se ji dodeli —
dobesedno — manj vroč vrh. Prošnji
ni bilo ugodeno.

UREDNIŠTVO JE PREJELO V ZAMENO:

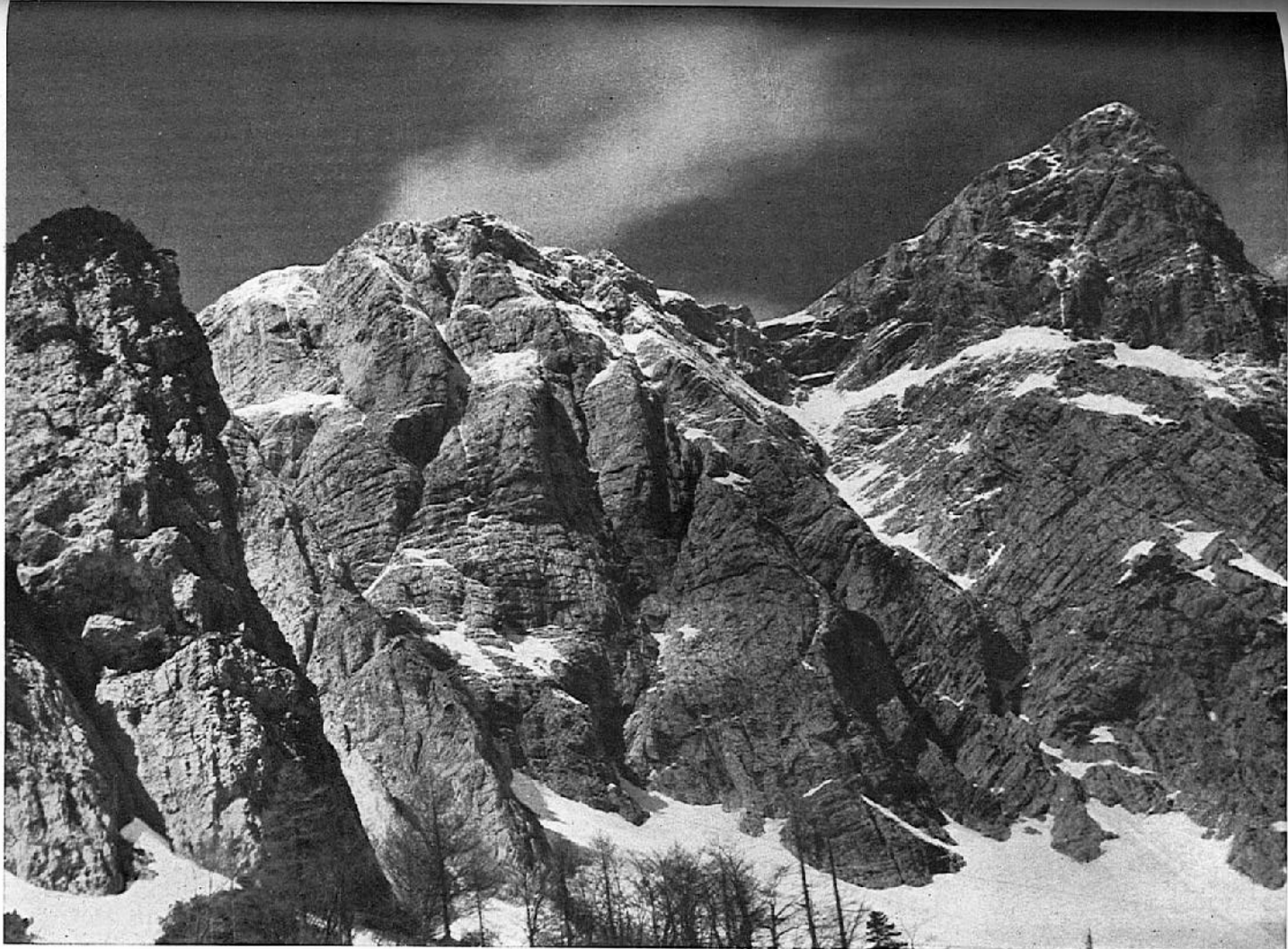
Speleolog, godina II. 1954, št. 1. Podnaslov v petih jezicah: časopis speleološke sekcije Planinskega društva »Željezničar« Zagreb. Glavni in odgovorni urednik: Slavko Marjanac, Zagreb, Tuškanac 81. Celoletna naročnina din 120.—. Cena št. 1 din 35.—. Clanki se ne honorirajo. Iz vsebine: M. Malez, Pečine otoka Iža i Ugljana; S. Marjanac, Pečina Lipe kod Lokova; Lj. Tolić, Pečina kod mjesta Vrana nedaleko Biograda na moru; S. Vuković: Istraživanje prepećinskog terena Vindije; D. Novak, Človek in jame; B. Dulić, Prilog poznavanju Barbastella barbastellus Schreber u našim krajevima; Bibliografija, pregled speleološke literature: obavijesti. Posebnost je povzetek v esperantu. Bibliografija vsebuje: »Popis slovenske literature iz področja speleografije v razdobju od 1945—1954«.

Naše planine, mjesečnik Planinskog saveza Hrvatske, godina VI. br. 1, 2, 3, 4. To leto ima revija enoten ovitek in letnico 1874—1954 v znamenje 80 letnice hrvatskega planinstva. Posebno poročilo prinesemo. Iz vsebine: št. 1: Vladimir Blašković, 1874—1954; S. Brezovuki, Aiguille du Géant; Šafar, U Savojskim Alpama; Redenšek, Spilje u radju; dr. Vrbaški, Prve skije na Durmitoru; Ivan Gusić, Na Mangrtu i Jalovcu. Iz številke 2: Blažina Zvone, Sjećanje na Suvu Planinu; ing. Betović, Risnjak — naš novi nacionalni park; O. Erak, Skijama po Medvednici; ing. R. Popović, Planina Bjelašnica; Br. Golešić, Vratite mi moje planine; Ryohej Morimoto, Radja se novo brdo; J. Plaček, Osvrt na održavanje markacija; Božica Benčić, Naš izlet na Kalnik; Vl. Predenšek, Prvi jugosl. speleološki kongres; dr. Hiltischer - Šafar, Izveštaj o organizaciji gorske službe spasavanja; Vl. Blašković, Postoje li i gdje se nalaze Kaševari? Iz št. 3. Hamdo Tabaković, Uz Sutjesku na Volujak; ing. Gropuzzo, Kamionom kroz pet država; Alma Šikloš, Utisci s otočja Kvarnera; Kučan, Otiš; Petar Lučić - Roki, dr. A. Brilej; Ante Grimani, Uzdali smo još par stepenica. Iz št. 4. Kučan, Kao u priči; Br. Golešić, Jalovec; Prof. Sonja Pavletić — ing. Stj. Betović,

Značenje i namjena nacionalnih parkova; ing. Ivan Šmaljelj, Planina Jahorina; Miograd Djordjević, Beogradski alpinisti na vrhu Jungfrau (4158 m); Vl. Blašković, Medvednica i planinarstvo. Vsaka številka prinaša članke pod zbirnim naslovom »Iz prošlosti hrvatskog planinarstva«, zelo ažurna recenzija u rubriki Iz planinarske literature, Vijesti iz domaćega planinskog življenja in Zanimljivosti iz inostranstva.

Proteus, ilustriran časopis za poljudno prirodoznanstvo, Leto XVI, 1953/54 št. 6, 7, 8, 9, 10. Urednik dr. Lavo Čermelj, celoletna naročnina 250.— din. Iz vsebine št. 6: dr. Lavo Čermelj, Od kod in kako se pridobiva »razstrelivo« za atomske bombe; Jovan Hadži, Kako prenašajo živali in rastline zmrzal; Miroslav Zel, Na otoku Syltu; France Osole, Jantar — zlato severa; Dušan Novak, Barvanje ponikalnice. Hotenke. Iz št. 7: Anton Kuhelj, Ob 50-letnici motornega letalstva; Jovan Hadži, Led kot prezimovališče organizmov; Fran Planina, Otočki ob datumski meji; Božo Škerlj, Drevesni kolobarji so razodeli sušu v XIII. st. Iz št. 8: Lavo Čermelj, Jurij Vega (Ob 200-letnici rojstva); I. Michler, Vrtače in doline; Vid Grošelj, O bolečini; Anton Ramovš, Kostne breče na otoku Lžu; Anton Debeljak, Živalski priimki med Slovenci. Iz številke 9: Anton Peterlin, O današnjih perspektivah atomske energije; Hubert Pehani, O ptičjem letu; Jovan Hadži, Edina evropska kopenska pijavka živi v Sloveniji; Jože Stirn, Visokogorski kras na Malih podih pod Skuto. Iz št. 10.: Lavo Čermelj, Novi odmevi iz Arktike in Antarktike; Mario Pleničar, Rudisti; Miha Ogorevc, Pontska azaleja pod Gorjanci; Miroslav Zel, Inštitut za morsko biologijo v Rovinju. V vsaki številki so zanimive rubrike: Odmevi, Drobne vesti, Za bistre glave, Prejete knjige, v številki 10 tudi Mladi prirodoslovec.

Glas planinara, maj 1954, god. I., br. 1, izdaja Propagandni odsek PD »Treskavica« v Sarajevu, Titova 6, mesečnik, številka stane 30.— din, izhaja na 20 straneh. Iz vsebine: Četiri dana na Zelengori; Putnik i planinarstvo; Jeli jugoslovanskim planinarima potreban uspon na Himalaju (odg.: ne!); Slovenačka planinarska literatura (S. Peršič).

MALA IN
ŠTAJERSKA
RINKA

J. CERMAK

*Predajte se športu in užitkom,
ki vam jih nudi lepa priroda!*

*Na opreznost nikar ne pozabite —
riziko pa predajte zavarovanju!*

*Zoper nezgode, za primer
smrti in doživetja zavaruje:*

DRŽAVNI ZAVAROVALNI ZAVOD

**Direkcija za LR Slovenijo
v LJUBLJANI • Telefon 39-121**

**Zastopniki
v vseh večjih krajih**

***D
OZ**

ŽELEZARNA JESENICE

LR SLOVENIJA

Izdeluje:

Okroglo jeklo
Vijačno jeklo
Polokroglo jeklo
Kvadratno jeklo
Ploščato jeklo
Tračno jeklo (toplovaljano)
Lamele
Specialne profile
(okensko, segmentno, za obroče železniških so-
dov, za zatične obroče, Bork-Nemški-Glueck)

Valjano žico
okroglo in ploščato

Vlečeno in luščeno jeklo

okroglo
ploščato
kvadratno
šestoglato

Vlečeno jeklo se izdeluje kot:

svetlo vlečeno
vlečeno žarjeno in
vlečeno poboljšano

**Detaljnije podatke o vrstah, lastnostih, načinu ter-
mične obdelave dobite v katalogu Železarne Jesenice**

Kmetovalci, obetniki, kmetijske zaduge!

Pri nakupu elektromotorjev, električnih brusilnih in polirnih strojev, električnih krožnih žag in hladilnikov se obračajte na tovarno

MOTOR ŠKOFJA LOKA

ELEKTRIČNI STROJI IN GASILSKA OPREMA

Telefon 240, Brzovav: MOTOR, Žel. postaja Škofja Loka

T izdelujemo:

ELEKTROMOTORJE, trofazne, asinhronne v zaščiteni in zaprti izvedbi od 1,21 kW do 5,2 kW

ELEKTRIČNE BRUSILNE STROJE, z elektromotorjem 1,21 kW — 2800 o/min za brusne plošče do 210 mm, s stikalom 0,8 kW — 2780 o/min za brusne plošče do 170 mm, s stikalom

ELEKTRIČNE KROŽNE ŽAGE, z elektromotorjem 5,2 kW, 1400 o/min z zvezda trikot stikalom

GASILSKE ČRPALKE, z učinkom 300 l/min pri 4 atm, vklj. bencinski motor 6 KS

GASILSKE ARMATURE, ročnike, spojke »Storz« vodne zbiralce, trodelne razdelilce itd.

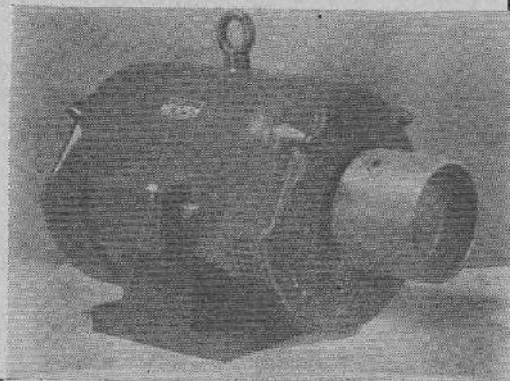
SIRENE, električne alarmne sirene, z območjem do 8 km in ročne alarmne sirene, z območjem do 0,5 km

Dobavljamo elektromotorje maloprodajni trgovski mreži in vsem zainteresentom direktno iz tovarne

Na željo dostavimo prospekte in cenike

Naš namen je zadovoljiti potrošnika v kvaliteti in ceni

Planinci - turisti! Kam na okrepčilo po vrnitvi s planin?

Samo v restavracijo »VINO KOPER«, CELJE, ki Vam nudi v krasno urejenih p ostorih in ceneni ter kulturni postrežbi pristna koperska vina ter vse druge alkoholne, kakor tudi brezalkoholne pijače. Vsek čas ste tudi lahko postreženi s toplimi in mrzlimi jedli ter specialitetami po želji

*Zato se toplo priporoča usem
ljubiteljem naših planin*

RESTAVRACIJA
»VINO KOPER«
CELJE, PREŠERNOVA ŠTEV. 2

Planinskim domovom, gostinstvu in ustanovam

V
E
L
E
T
R
G
O
V
N
I
Š
T
V
A

nudimo po zelo ugodnih dnevnih cenah
prvovrstne mesne izdelke, poznane trvdke
GAVRILLOVIĆ, raznovrstne ribje in druge
konserve, sir, razna brezalkoholne pijače
odlične likerje, konjak, rum, pristno slivovko,
buteljena vina, vsakovrstno špecijsko in
kolonialno blago in tudi odlične osvežitne
bonbone lastne proizvodnje

CELJE **K**oloniale-živila

MARIBORSKA LIVARNA IN TVORNICA KOVINSKIH IZDELKOV

MARIBOR, Ulica Heroja Jevliča 11

Poštni p. št. 20 ☆ Tel. 24-13, 25-12, 23-07 ☆ Brzjav: Livarna Maribor

IZDELUJEMO:

medeninaste palice raznih dimenzij za avtomatsko obdelavo, odlitke vseh barvastih kovin, vodovodne, parne in sanitarne armature, gradbeno in pohištveno okovje iz medenine, niklano ali pokromano, črpalke, gibljive spiralne cevi, odkovke in odpreske iz bakrenih, cinkovih in aluminijevih legur, peči za kopalnice itd.

VRŠIMO:

pretapljanje in regeneracijo barvastih kovin

Naročila izvršimo kvalitetno in po konkurenčnih cenah
Kupujemo odpadke barvastih kovin po najvišji dnevni ceni

Planinci in planinke!

☆

Pod zaščito
SOLEA kreme
sonce, voda in veter
ne morejo ogroziti
Vaše kože, ampak lahko
le pospešujejo njeno
lepoto in zdravje

☆

Zahtevajte vedno in povsod: SOLEA kremo!

TRGOVSKO PODJETJE S TEKSTILOM
NA VELIKO

Tekstil-Obutev

LJUBLJANA
Nazorjeva ul. 4

Poleg stalne zaloge
tekstilnega blaga vseh
vrst, konfekcije, trikotaže
in pletenin na razpolago
vedno dovoljne količine
ostalih tekstilnih potrebščin

ZA ŠPORTNE
REKVIZITE, OPREMO,
TURISTIČNIH
POSTOJANK,
GOSTINSKIH OBRATOV ITD.

MARIBORSKA TEKSTILNA TOVARNA

MARIBOR

Poštni predal št. 9 ☆ Brzojavni naslov: TEKSTILTVOR MARIBOR
Telefon: 24-32, 24-15, 21-12, 26-33, 26-08

PREDILNICE	TISKARNA
TKALNICE	APRETURE
BARVARNE	SUKANČARNA

Proizvaja:

bombažno prejo, sukance za šivanje in vezenje, hlačevino, klote, bombažne in umetno svilene podloge, flanele, popeline, cefirje, kretone, tiskanine iz bombaža in stanične volne, tkanine v imitaciji šantunga. Vse naše tkanine iz stanične volne kakor tudi šantung so apretirani proti mečkanju in so opremljeni s posebnimi zaščitnimi znaki, ki jamčijo za obstojnost apreture tudi po večkratnem pranju

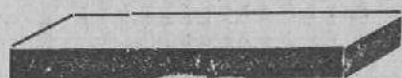
Izvaža:

sukance za šivanje, hlačevino, klote, svilene serže, popeline, cefirje, kretone ter tiskanine za moško perilo in ženske obleke

Uvaža:

barve, kemikalije, utenzilije itd.

Vsi naši izdelki so znani po izredno dobri kvaliteti in nizkih cenah

TISKARNA

»Jože Maškeič«

TISKARNA

izdelava vseh vrst tiskovin,
katalogov, časopisov, revij
in knjig

KLIŠARNA

izdelava eno- in večbar-
vnih klišejev

KNJIGOVEZNICA

vezava preprostih in naj-
boljših del

ŠTAMPILJARNA

izdelava vseh vrst žigov
in pečatov

LJUBLJANA, NAZORJEVA 6

Planinci,

preden si nabavite za zimo potrebna
oblačila, posteljnino in gospodinjske
potrebščine, si oglejte neobvezno
našo trgovino

„PRED POŠTO“

da se sami prepričate o naši veliki
izbiri in konkurenčnih cenah

Deleblagovnica

Na-ma

LJUBLJANA